

Samrådsredogörelse - del 2(2)

Del 2 – Sammanställning av inkomna synpunkter

Detaljplan för bostäder vid Kärrtorps IP, del av Kärrtorp 1:1, Hammarbyhöjden 1:1 och Skarpnäcks gård 1:1 m fl i stadsdelen Kärrtorp, Dp 2015-13402

Innehåll

Inkomna synpunkter	4
Samrådsredogörelse – del 2(2) - läsanvisning	4
Statliga och regionala myndigheter och förbund	4
Länsstyrelsen	4
Storstockholms Brandförsvär	8
Trafikverket	10
Försvarsmakten	10
Luftfartsverket	11
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	11
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	11
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	15
Trafikkontoret	21
Exploateringskontoret	21
Fastighetskontoret	21
Idrottsförvaltningen	22
Kyrkogårdsförvaltningen	23
Utbildningsförvaltningen	23
Stockholms stadsmuseum	24
Rådet till skydd för Stockholms skönhet	25
Stockholm Vatten och Avfall AB, SVOA, (VA-teknik)	27
Stockholm Vatten och Avfall AB, SVOA (Avfall)	28
SISAB, Skolfastigheter I Stockholm AB	29
Stockholms Stads parkerings AB	29
AB Fortum Värme	30
Övriga remissinstanser	30
Ellevio	30
Skanova AB	30
Hyresgästföreningen sydost	31
LH Arkö – lokal hyresgästförening	31
Stockholms läns hembygdsförbund	32
Stockholms naturskyddsförening	33
Sakägare	36
Nätverket Bevara Kärrtorps östra skog	36
Spårvägens Tennisklubb	53

Brf Naturporten; Ätravägen 18-20.....	57
Bostadsrättsföreningen Naturporten, Ätravägen 14-20	58
HSB Brf Understenshöjden.....	65
EA	68
JA.....	69
HA	70
LA, GE, AW, DT, AK.....	71
LA, GE, JE, ES, LB, ML, KS, MS, AW	72
LA.....	75
MB.....	75
JB.....	76
SB	76
MB.....	76
EC	77
TC	77
JA.....	78
EE	78
KE	79
JE.....	80
KE	80
TE.....	80
PF.....	82
MF.....	82
HF, AJ	86
GF	86
ÅF.....	86
PG, BG, GG	87
CH.....	88
HH.....	89
MJ	89
PJ.....	90
HK	92
LK.....	92
SK	92
JK.....	93
ÅL.....	93
CL.....	95
RL.....	95
JL, CL.....	95
IL	96
KL, JL, ML.....	97
SL.....	101
HM.....	101
MM	101

HM.....	103
CN.....	104
AN.....	105
GN.....	106
LO.....	108
IP, JP.....	109
KP.....	111
ER.....	111
GR.....	111
MS.....	113
VS.....	113
GS.....	114
SS, ES, LG.....	118
GS, RA.....	123
AS.....	124
CW.....	125
MW.....	125
MÅ, JT.....	125
LW, JA, PJ, MP, JT, LR.....	127
CH, CL, ED, JS.....	127
Övriga, ej sakägare	127
Stockholms Herpetologiska Förening.....	127
Skarpnäcks Orienteringslöpare	130
Svenska Turistföreningen Stockholm	131
KA.....	132
RA.....	132
GA.....	132
ME.....	136
UM.....	136
VE.....	136
EG.....	137
UH.....	137
UH.....	138
LH.....	139
BJ, SJ.....	139
ASJ.....	140
MM.....	140
SM.....	140
IN, AG	140
KP.....	141
Bevara Kärrtorps östra skog, upprop från facebookgrupp.....	141
A.....	142
Anonyma skrivelser:.....	142
Protestlista.....	144

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. För yttrandena i original med bilagda fotografier och skisser hänvisas till planakten för projektet, dnr 2015-13402. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Samrådsredogörelse – del 2(2) - läsanvisning

Samrådsredogörelsen har delats upp i två delar.

I del 1 redovisas synpunkterna sammanfattade ämnesvis med stadsbyggnadskontorets ställningstagande och förslag till förändringar. Remissinstansers, sakägares och övrigas synpunkter är inarbetade under respektive ämnesrubrik.

I del 2 är synpunkter från remissinstanser, sakägare och övriga sammanställda i sin helhet utan kommentarer. Del 2 finns i PUL-tvättad version (denna version), utan namn på privatpersoner.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Förslag till detaljplan, har översänts till Länsstyrelsen för samråd. Planen syftar till att möjliggöra för ca 600 bostäder, mindre lokaler samt en ny förskola. Detaljplaneförslaget är upprättat med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Av 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen under samrådet särskilt ska:

- ta till vara och samordna statens intressen,
- verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
- verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska Länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL samt i övrigt ge råd om tillämpningen av PBL om det behövs från allmän synpunkt. Planförslaget medger

ett stort tillskott av nya bostäder, vilket Länsstyrelsen ser positivt på utifrån de mål som finns för att möjliggöra länets utveckling.

Sammanfattande bedömning

För att kunna säkerställa att planförslaget tillgodoser de intressen Länsstyrelsen har att bevaka behöver staden:

- spegla de slutsatser och rekommendationer som framgår av dagvattenutredningen i planförslaget och visa att projektet inte äventyrar att miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap miljöbalken kan följas.
- visa att marken är lämplig avseende översvämningsrisk utifrån hur planerad bebyggelse påverkas av ett 100-årsregn med klimatkfaktor.
- bedöma markens lämplighet gällande risken för skred.
- förtydliga om huruvida ammoniak används för den närliggande isrinken och risker kring detta utredas innan nästa planskede.

Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL. Länsstyrelsens yttrande innehåller också rådgivning om naturvärden, kulturmiljö och dagvatten samt information om vad som gäller vid markavvattnning.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har, i detta skede, följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Plan- och genomförandebeskrivningen speglar inte de slutsatser och rekommendationer som framgår av dagvattenutredningen om fördröjning och reningsbehovet för dagvattnet. Staden behöver därför visa att genomförandet av planen inte orsakar en försämring av en ytvattenförekomsts status eller att planen inte äventyrar uppnåendet av en god status hos en ytvattenförekomst (jfr EU-domstols dom den 1 juli 2015, mål C461/13, den s.k. Weserdomen). Dagvattenutredningen (WSP 160907) utpekar Sicklasjön som närmaste recipient för dagvatten från planområdet. Beräknade halter och mängder förorenande ämnen för dagvatten före och efter exploatering visar att mängderna ökar för flera föroreningar efter exploatering. Länsstyrelsen instämmer med dagvattenutredningens slutsats att reningsåtgärder är nödvändiga för att exploateringen inte ska leda till försämrade vattenkvalitet i recipienten. Dagvattenutredningen ger bra förslag till reningsåtgärder.

Säkerhet och risk för olyckor och översvämning

Översvämningsrisk

Möjligheten till naturlig infiltration i området är låg eftersom infiltrationskapaciteten påverkas av markens geotekniska egenskaper. Grundvattennivån ligger mycket nära markytan och området som till stor del utgörs av grönyta idag kommer att hårdgöras, vilket i sin tur försämrar infiltrationen. Området är även låglänt med lokala lågpunkter. Stockholms stad har tagit fram en skyfallsmodellering som visar översvämningsrisker vid ett 100-årsregn med klimatfaktor. Enligt karteringen finns en betydande översvämningsrisk för ett stort område i nord-sydlig riktning längs hela planområdet. I dagvattenutredningen studeras inte hur området påverkas av ett 100-årsregn med klimatfaktor, utan endast ett 20-årsregn. Förslag ges om hur denna nederbörd kan hanteras för att reducera den betydande översvämningsrisk från skyfall som finns inom området. I stadens skyfallsmodellering framgår att ett 100-årsregn med klimatfaktor skulle påverka stora delar av den planerade bebyggelsen negativt. Eftersom åtgärderna och utformningen i planförslaget endast har anpassats till att hantera ett 20-årsregn har detta inte tagits hänsyn till i planförslaget. Länsstyrelsen kan inte bedöma på nuvarande utformning om marken är lämplig avseende översvämningsrisk och anser att staden bör utreda hur planerad bebyggelse påverkas av ett 100-årsregn med klimatfaktor. Resultatet ska ligga till grund för planens utformning och i plankartan ska riskreducerande åtgärder implementeras för att säkerställa dess genomförande. Länsstyrelsen instämmer med staden om att det är viktigt att översvämningsrisken för den omkringliggande bebyggelsen inte ökar genom översvämningsminskande åtgärder som genomförs inom aktuell plan.

Geoteknik

I planhandlingarna har inte markens lämplighet gällande risk för skred bedömts, utan endast en beskrivning gjorts gällande hydrologi och markförhållanden och nuvarande förhållanden. En kompletterande analys behöver göras som tar hänsyn till det som detaljplanen medger. Utredningen bör utgå från IEGs Rapport 4:2010 Tillståndsbedömning/klassificering av naturliga slänter med befintlig bebyggelse och anläggning (Vägledning för tillämpning av skredkommissionens rapport 3:95 och 2:96). Både befintliga (utanför detaljplaneområdet) och tillkommande byggnadsverk som kan påverka skredrisken behöver beaktas. Eventuella restriktioner ska skrivas in som planbestämmelser. Staden behöver även ta

hänsyn till att markstabiliteten kan komma att ändras i ett framtida blötare och varmare klimat.

Närliggande isrink

Det framgår inte av planhandlingarna om den närliggande isrinkens kylsystem kräver ammoniak. Om ammoniak används behöver risker kopplade till hantering inom verksamheten samt transporter till kylanläggningen utredas innan granskningsskedet. Om nödvändigt behöver riskreducerande åtgärder skrivas in i plankartan.

Råd om tillämpningen av 2 kap. PBL - Allmänna och enskilda intressen

Naturvärden, generellt

Det är bra att detaljplanen inom naturreservatet upphävs och att värdefull död ved flyttas in i reservatet. Det är också positivt att områden som i naturvärdesinventeringen hyser höga naturvärden hålls oexploaterade. Det går inte att bedöma om föreslagna kompensationsåtgärder är tillräckligt effektiva eftersom det saknas specificering av hur dessa åtgärder kommer att se ut. Länsstyrelsen vill upplysa om att försiktighetsåtgärder vidtas för att undvika påverkan medan kompensationsåtgärder enbart är en "bonus" för intrånget i naturmiljön.

Träd

Inom området bör så många befintliga träd som möjligt sparas. Att ersätta framför allt äldre tallars naturvärde med planterade träd är svårt. För att säkerställa naturvärden och spridningssamband bör bl.a. planbestämmelser likt trädfällningsförbud/marklov införas för träden som idag finns inom planområdet, PARK och NATUR. Planbestämmelsen bör också preciseras med tillägg så att det är möjligt att fälla sjuka träd eller träd som utgör säkerhetsrisk. Det bör även vara möjligt att kunna utföra naturvårdande skötsel i form av röjning /gallring av yngre träd. De träd som sparas bör skyddas när området börjar bebyggas. Bl.a. kan Länsstyrelsens broschyr "Skydda träden vid arbeten" användas som stöd för hur detta görs på ett lämpligt sätt. Hela eller delar av värdefulla träd som avverkas i samband med genomförandet av detaljplanen bör även lämnas kvar på solbelyst läge inom planområdet, förslagsvis på PARK och NATUR-mark.

Groddjur

Stora delar av planområdet har bedömts utgöra ett starkt spridningssamband för groddjur. Vanlig groda omfattas av fridlysning i 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Det är förbjudet att bl.a. skada

eller förstöra djurens fortplantningsområden och viloplatser. Förbudet gäller djurets alla levnadsstadier. Av planhandlingarna framgår att arten förekommer inom planområdet och i naturmiljöutredningen framgår att den norra dammen och till viss del sumplövskogen i söder kan ha lokalt värde för groddjur. Dock saknas en redogörelse för vilken påverkan på artens bevarandestatus ett genomförande av planen får på populationen (lokal, nationell eller regional (biogeografisk) nivå) samt dess fortplantnings- och viloplatser.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen delar stadens bedömning att det är möjligt att bygga enligt planförslaget utan att kulturmiljön allvarligt skadas. Vi delar Stadsmuseets uppfattning att det är utomordentligt viktigt att topografin och den befintliga grönskan bevaras i så stor utsträckning som möjligt.

Dagvatten

Anläggningarna för dagvattenhantering bör ha skötselplaner eftersom regelbundet underhåll är väsentligt för att deras fördröjande och renande funktion ska upprätthållas.

Övriga synpunkter/frågor av betydelse för planens genomförbarhet

Markavvattning

I dagvattenutredningen anges att marken behöver avvattnas för att vara lämplig för bebyggelse. Länsstyrelsen påminner om att bortledning av vatten kan vara en anmälningspliktig eller tillståndspliktig vattenverksamhet.

Behovsbedömning

Staden bedömer att förslaget inte kan antas medföra betydande påverkan på miljön. Länsstyrelsen delar stadens bedömning och en miljökonsekvensbeskrivning behöver därför inte upprättas.

Storstockholms Brandförsvar

SSBF yttrade sig redan i behovsbedömningen och hade då inte identifierat några risker i närheten av aktuellt planområde som bedöms kunna medföra förhöjda risknivåer. SSBF påtalade då ett antal punkter kring möjligheterna till räddningsinsats. Det är viktigt att dessa fortsätter att beaktas och därför väljer vi att ta upp dessa igen. Även tillgång till brandvattenposter inom planområdet är viktig för att en insats ska kunna genomföras.

Möjlighet till räddningsinsats

Framkomlighet / tillgänglighet

I samband med släckinsats måste framkomlighet till byggnader för SSBF:s räddningsfordon beaktas. Enligt Boverkets byggregler bör avståndet mellan körbar väg och byggnadens angreppspunkt för räddningsinsats inte överstiga 50 meter. Med angreppspunkt för räddningsinsats menas entréer / tillträdesvägar till byggnadens olika delar. Detta är i grunden en projekteringsfråga, men den bör möjliggöras i plan. För att SSBF:s fordon ska kunna framföras krävs normalt BK2 - väg. Ibland behöver så kallade räddningsvägar upprättas för att räddningstjänstens fordon ska kunna nå fram till byggnader. I SSBF:s vägledningsdokument VL2014 - 092 beskrivs de förutsättningar som krävs för en räddningsväg. Om ett garage under jord etableras inom området bör hänsyn tas till om garage-taket avses vara körbart för tyngre räddningsfordon. Med hänsyn till garagets placering kan det bli nödvändigt att garaget är körbart för att framkomlighet till bebyggelsen ska vara fullgod. Om garaget inte avses vara körbart, och framkomlighet ändå kan tillgodoses, krävs att detta markeras – antingen genom tydlig skyltning alternativt att räddningsfordon hindras att köra över garaget.

Stegutrymning/Åtkomlighet

Enligt tillgängligt underlag bedömer SSBF det som troligt att räddningstjänstens utrustning kommer nyttjas vid alternativ utrymning från den planerade bebyggelsen. Om så är fallet bör det i planprocessen säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegutrustning är möjlig. Detta kräver även att uppställningsplatser för höjdfordon eller bärbara stegar anordnas. SSBF vill dock poängtera att utrymning utan räddningstjänstens hjälp, förslagsvis genom implementering av Tr2 - trapphus, är att föredra. SSBF:s möjligheter att hjälpa till vid stegutrymning beskrivs närmare i vägledningsdokument VL2014 - 093. Träd och annan vegetation får inte hindra räddningstjänstens framkomlighet eller åtkomlighet vid insats. Enligt situationsplanen och fotomontaget ser träd ut att planteras längs med gatorna, mellan gata och husfasad. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från dessa byggnader bör trädens placering studeras närmare så att de inte påverkar åtkomligheten negativt. Tänk på att lösningen ska vara hållbar över tid då exempelvis träd och annan vegetation växer i storlek.

Brandvatten

Vid planering av ny bebyggelse behöver hänsyn tas till tillgång av brandvatten. För ett konventionellt brandpostsystem rekommenderar SSBF ett avstånd om 75 meter från brandpost till uppställningsplats för räddningsfordon, dvs. 150 meter mellan två brandposter. Mer information om SSBF:s syn gällande brandvatten finns i vägledningsdokument VL 2014 - 124.

Trafikverket**Synpunkter allmänt**

Detaljplanen berör det övergripande vägnätet indirekt även om det ligger relativt långt in på det lokala vägnätet. Trafikverket bedömer att detaljplanen belastar främst väg 73 i trafikplatserna Sockenvägen, Sofielundsplan men även Gullmarsplan, d.v.s. den del av väg 73 som är allra mest utsatt för trängsel över dygnet. Det finns emellertid ingen tydlig given anslutningspunkt till det övergripande vägnätet som betydande andelar av nyalstrad biltrafik kan förväntas använda.

Trafikverket vill påtala de brister som finns på de delar av det övergripande vägnätet som berörs och koppla aktuellt planförslag med övrig exploatering som sker i samma "kvadrant" i förhållande till väg 73 och Södra länken. Trafikverket vill peka på de sannolika konsekvenser som den samlade exploateringen här kan leda till generellt, t ex utvidgad högtrafikperiod och kapacitetsbrister i trafikplatser beroende på att lokalvägnätet inte kan omhänderta trafiken tillräckligt snabbt.

Planen innehåller ingen trafikanalys som innefattar det övergripande vägnätet. Stadens trafikkontor har ett pågående analysarbete för trafiken i stadens sydöstra del. Trafikverket anser att en sådan analys bör omfatta konsekvenserna för det övergripande vägnätet. Det är önskvärt att relevanta delar av analysen presenteras i planen så att resonemang om hur lokalvägnätet behöver fungera och eventuellt anpassas utifrån funktion för det övergripande vägnätet kan utvecklas. Dessa frågor kommer Trafikverket och staden även samverka om inom den ÅVS som startas kopplat till väg 73.

Försvarsmakten

Ingen erinran.

Luftfartsverket

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen. Detta yttrande gäller på utfärdandedatum. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny prövning om regelverk gällande störningar på CNS-utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet. Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och radar (Communication, Navigation, Surveillance). Analysen grundar sig på Svensk Standard 447 10 12 utgåva 1:1991 "Skyddsavstånd för luftfartsradiosystem mot aktiva och passiva störningar för elektrisk kraftöverföring och tågdrift", Standardiseringskommissionen i Sverige, samt på ICAO DOC 015. VIKTIGT: I vårt remissvar har LFV inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för "Minimum Sector Altitude". LFV erbjuder produkten Flyghinderanalys, där vi utför kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

Att utöver förvaltningens förslag till beslut framföra:

- Att den fortsatta planinriktningen ska vara att inte öppna upp Vikstensvägen för genomfartstrafik
- Att beakta de planerade husens närhet till befintlig förskola Långe Erik
- Att ytterligare undersöka möjligheterna till en större uteplats för den föreslagna förskolan
- Att beakta behovet av ytterligare en förskola inom planområdet
- Att beakta behovet av en lämplig lek- och uteplats för barn och unga
- Att beakta behovet av mötes- och föreningslokaler i anslutning till Kärrtorps IP

Att därutöver framföra:

Precis som förvaltningen vill vi framföra det positiva i att så många lägenheter kan tillskapas i kollektivnära områden. Planförslaget

innebär ett välkommet tillskott av hyresrätter och därmed fortsatt blandad stad med både borätter och hyresrätter. Vi ser särskilt positivt på att det inom området föreslås Stockholmshus vars målsättning är att hålla hyrorna nere. Inför det fortsatta planarbetet vill vi dock framföra några synpunkter att beakta. Vid det välbesökta ”öppna hus mötet” framkom flera synpunkter. Dessutom har flera av nämndens ledamöter mött boende i området och lyssnat på de synpunkter som kommit fram.

Det finns en stor oro för att Vikstensvägens ska bli en ny genomfartsväg, vilket området inte är byggt för. Även Stadsdelsnämndens pensionärsråd har uppmärksammat denna problematik. Vi delar denna oro och finner att Vikstensvägen inte bör öppnas vid Sockenvägen. Vi anser vidare att trafiklösningar i sin helhet behöver analyseras noga för att finna de alternativ som minimerar onödig biltrafik och främjar andra transportmedel.

Det finns också en stor oro för att de olika naturvärden som finns inom planområdet ska gå förlorade. Här har förvaltningen påpekat att det rör nio olika delområden och i planärendet står både om rödlistade arter och om groddjur. Flera områden nämns ha höga naturvärden som är skyddsvärda. Vidare är det föreslagna planområdet ett uppskattat rekreationsområde. Det hade underlättat för oss att förstå hur hus bättre kan placeras för att minimera miljöpåverkan om ärendet hade bilagts med en miljökonsekvensbeskrivning. Vidare bör utformningen av husen ta stor hänsyn till både de omgivande husen och det angränsande naturreservatet. Den enda fastighet som finns inom planområdet idag är en större förskola, Långe Erik. Närmast placerade hus till förskolan får inte komma för nära. Den nya förskola som finns med i planärendet har fått en mindre gård än den som förvaltningen önskat. Vi är angelägna om att utrymmet för utelek och aktiviteter säkerställs för barnen, varför vi vill särskilt påpeka detta. I tidigare planskede fanns ytterligare en förskola inritad och vi tror, precis så som förvaltningen, att det vore bra om förskoleplaneringen löper parallellt med byggplanen i sin helhet. Vi ser även behov av att inom planområdet säkerställa att det ges utrymme för lek- och uteplatser för barn och unga som med fördel kan dra nytta av närheten till naturreservatet likaså finner vi det angeläget att ta tillvara möjligheterna att fortsätta att utveckla Kärrtorps IP:s olika funktioner och i detta finna utrymme för samlings- och föreningslokaler. Här se vi att staden med fördel kan samverka med det lokala föreningslivet om olika möjligheter att skapa sådana ytor och lokaler.

Ärendet:

Ärendet redovisas i förvaltningens tjänsteutlåtande Skarpnäcks stadsdelsnämnd har fått ett förslag på ny detaljplan, som innebär att 600 lägenheter, mindre lokaler och en ny förskola kan byggas mellan befintliga bostäder, Kärrtorps IP och Nackareservatet för yttrande. Planområdet består i huvudsak av obebyggd naturmark och har mycket god tillgång till rekreation och friluftsliv med direkt anslutning till Nackareservatet, idrottsplatsen och promenad- och cykelstråk. Den nya bebyggelsen utformas i huvudsak som halv-öppna kvarter mellan nuvarande bostäder i väster och naturreservatet i öster. Nya gator utformade som två ”öglor”, som kopplas på befintliga gator. Förvaltningen anser att det är positivt att det kommer till nya bostäder i kollektivtrafikhärläge i Kärrtorp. Förslaget innebär en stor förändring för de som bor i närområdet, då ett bostadsnära naturområde bebyggs. Förvaltningen anser i det här fallet att det även fortsättningsvis finns stora naturområden bevarade i närområdet. När det gäller den föreslagna förskolan är läget med naturreservatet som granne positivt. Tennishallens slitna vägg, som ligger i direkt anslutning till förskolan måste rustas upp. Gångvägen och entrén till naturreservatet som är belägen där förskolan planeras bör ersättas.

Förvaltningens synpunkter och förslag***Allmänt***

Förvaltningen anser att det är positivt att det kommer till nya bostäder i kollektivtrafikhärläge i Kärrtorp. Det kommer öka centrumskundunderlag, vilket är välbehövt för att centrumet ska ha en fortsatt positiv utveckling. De nya bostäderna får en attraktiv placering med stora natur- och rekreationsområden i omedelbar närhet, samtidigt som det är ett etablerat område med välfungerande vardagsfunktioner.

Bostadsbebyggelse

Intill den befintliga ”grönklassade” bebyggelsen i den s.k. ”smalhusmuren” föreslås att en ny årsring byggs. Förvaltningen anser att den nya bebyggelsen anknyter väl till Kärrtorps bebyggelse med halvöppna bostadsgårdar. 400 av bostäderna byggs enligt stockholmshusmodellen, vilket är positivt då byggprocessen blir snabbare och mer kostnadseffektiv och som förhoppningsvis medför en hyresnivå som fler kan efterfråga.

Förskola

Den nya bebyggelsen innebär ett behov av c:a tio nya förskoleavdelningar. Förslaget innehåller en ny förskola med sex avdelningar. Då det redan finns en förskola inom planområdet, som naturligt kommer få de nya bostäderna som upptagningsområde, har förvaltningen framfört att det finns behov av ytterligare en förskola i Kärrtorp som kompensation för det. I dagsläget finns inget förslag framtaget. Förvaltningen vill påpeka att det är viktigt att dessa planer löper parallellt.

När det gäller den föreslagna förskolan är läget med naturreservatet som granne positivt. Närheten till tennishallens slitna vägg måste lösas genom att miljön åt de hållet utformas på ett estetiskt tilltalande sätt. Förskolegården föreslås bli c:a 22,5 kvm. Förvaltningen hade efterfrågat en något större gård, men anser att läget intill naturområdet gör att den föreslagna storleken kan accepteras. De nya bostäderna påverkar även den befintliga förskolan Långe Erik. Det gäller främst att en del av gården ”byts ut” mot en annan. Det är viktigt att den nya gårdsytan utformas efter förskolans behov. En ny gata kommer också att omge förskolan, där tidigare enbart varit gång- och cykelväg. Det är viktigt att gatan utformas så hög säkerhet uppnås och att en plats för angöring av varutransporter anläggs.

Natur

Förslaget innebär en stor förändring för de som bor och vistas i närområdet, då ett bostadsnära naturområde bebyggs. Närhet till natur är viktigt, särskilt för barn, personer med funktionshinder och äldre. Förvaltningen anser i det här fallet att det även fortsättningsvis finns stora naturområden bevarade i närområdet. Enligt den framtagna naturmiljöutredningen innehåller nio delområden höga eller påtagliga naturvärden. Förvaltningen ser helst att staden har en ambition att ta hänsyn till och i möjligaste mån bevara de tre områdena med höga naturvärden eller delar av dem. Förvaltningen utgår från att kompensationsåtgärder kommer utredas vidare och genomföras samt anser att de kompensationsåtgärder som föreslås i planförslaget är relevanta. På den föreslagna förskoletomten finns idag en entré till Nackareservatet och en välanvänd gångväg/stig. I förslaget föreslås att en ny gångväg anläggs, men även att befintlig stig ska kunna användas då inte förskolan har verksamhet, d.v.s. kvällar och helger. Förvaltningen föreslår att även ett alternativ med en ny gångväg mellan tennishallen och förskolegården som ansluter till befintlig stig provas. Förvaltningen inser att det berör ett brant parti och inte går att göra tillgängligt. Det är viktigt att den

befintliga entréplatsen till naturreservatet, som föreslås tas bort, ersätts med en ny.

Trafik

De nya bostäderna innebär ökad trafik på omgivande gator. I planförslaget förordas att Vikstensvägen öppnas vid Sockenvägen och genomfartstrafik till Kärrtorpsvägen blir då möjlig. Den möjligheten finns även med den nya angoringsgatan till de nya bostäderna från Sockenvägens tvära sväng till Vikstensvägen och vidare till Kärrtorpsvägen. Av planbeskrivningen framgår att det är svårt att exakt ange en framtida trafikmängd på Vikstensvägen även för experter. Förvaltningen kan därför inte avgöra vilket av de två förslagen, där det ena innebär att Vikstensvägen öppnas och det andra att den förblir avstängd vid Sockenvägen, som är att föredra.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att:

1. Handlingarna tydligare beskriver hur riktvärden för trafikbuller ska klaras för befintliga och tillkommande bostäder.
2. Handlingarna tydliggör vilka åtgärder som krävs för att klara riktlinjer för omgivningsbuller från Kärrtorps IP.
3. Handlingarna tydliggör hur dagvatten från kvartersmark omhändertas enligt stadens riktlinjer samt hur risk för översvämning förebyggs.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat förslag till detaljplan för synpunkter senast den 16 juni 2017. Ett program togs 2004 fram för ett större område som omfattade Kärrtorp, Enskededalen samt delar av Dalen och Bagarmossen. Delar av nuvarande planområde ingick i det då aktuella programmet. Syftet med detaljplanen är att tillskapa byggrätt för ca 600 lägenheter i flerbostadshus i ett attraktivt och kollektivtrafikhärläge, att förstärka sambanden mellan Björkhammen, Kärrtorp och Bagarmossen samt att utveckla en förbättrad gång- och cykelstruktur. I planen ska också prövas om delar av planområdet är lämpligt att bebyggas med ca 400 lägenheter i flerbostadshus enligt stockholmshusprojektet. Miljöförvaltningen fattar detta beslut enligt delegation från miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Planförslaget

Planområdet består i huvudsak av obebyggd naturmark. En stor del utgörs av blandskog i en nord-sydlig sänka mellan Nackareservatet,

Kärrtorps IP och den östra delen av Kärrtorp. Delar av området utgör kärnområde för Stockholms gröna infrastruktur med höga naturvärden. I planförslaget föreslås Vikstensvägen, som idag är en återvändsgata, förlängas och anslutas till Sockenvägen. Delar av föreslagen bebyggelse utsätts för höga bullernivåer främst från Sockenvägen och den nya korsningen till Vikstensvägen. Då planområdet ligger i en sänka finns flera riskområden för översvämning. Dagvattnet ska omhändertas via fördröjningar under och ovan jord till dagvattentunnlar och diken. Naturlig avrinning som klarar högre nederbörd utan risk för översvämningar ska åstadkommas.

Motivering

MHNs samlade bedömning är att detaljplanen tar i anspråk värdefull natur men genererar samtidigt välbehövliga bostäder i ett centralt och kollektivtrafikhärläge. Då planens påverkan på spridningssamband är begränsad och inte påverkar de övergripande ekologiska funktionerna för spridning bedömer MHN att bostäder i detta läge kan accepteras. MHN anser även planen på ett bra sätt integrerar ekosystemtjänster inom allmän platsmark.

Miljöförvaltningen har tidigare lämnat underlag för bedömning av miljö- och hälsofrågor för aktuell detaljplan. De viktigaste frågorna som togs upp var naturmiljö och samlokalisering med idrottsplats.

Nämnden anser att samlokalisering med IP, trafikbuller och dagvattenhantering inte har redovisats tillräckligt tydligt i planhandlingarna. Utöver dessa synpunkter vill MHN framhålla följande till planförslaget. Handlingarna tydligare beskriver hur riktvärden för trafikbuller ska klaras för befintliga och tillkommande bostäder. Planförslaget innebär att Vikstensvägen, som idag är en återvändsgata, förlängs och ansluts till Sockenvägen. Planförslaget föreslår ytterligare en anslutning till Sockenvägen, med ny lokalgata förbi kvarter 8. I samband med planläggningen har en bullerutredning genomförts med avseende för trafikbuller och omgivningsbuller från Kärrtorps IP. I utredningen utgör inte anslutningen till Sockenvägen med lokalgata förbi kv 8 grund för bullerberäkningar.

Bullerutredningen visar att bebyggelsen utsätts för buller från Sockenvägen och Vikstensvägen samt från idrottsplatsen. För lamellhuset som i förslaget utgör kv 7 uppgår den ekvivalenta ljudnivån till 55-65 dBA för den mest utsatta fasaden mot Sockenvägen samt för dess båda gavlar. För stora delar av kvarterets baksida uppgår ekvivalent ljudnivå till 55-60 dBA. Med en anslutning av lokalgata mot Sockenvägen, blir bullersituationen än mer

komplex för punkthusen i kv 8. Utan en anslutning av lokalgatan visar bullerutredningen på ljudnivåer uppemot 55-65 dBA ekvivalent ljudnivå för två sidor av fasaden. MHN anser att det tydligare bör redovisas hur riktvärden för buller klaras för dessa kvarter, till exempel med planlösning om så är nödvändigt. Som motiv för att öppna Vikstensvägen anges att staden eftersträvar en nätstruktur för gatusystemet där trafiken kan sila igenom samt att återvändsgator bör undvikas. Enligt infrastrukturproposition (1996/97:53) anges riktvärde om 55 dBA ekvivalent ljudnivå för när åtgärder bör vidtas vid befintliga bostäder i samband med ny eller ombyggnation av infrastruktur. Staden arbetar med att åtgärda befintliga bostäder där bullernivåer om 62 dBA ekvivalent ljudnivå överskrids. I samband med att öppna Vikstensvägen kan fasad- och fönsteråtgärder behöva vidtas för vissa befintliga bostäder och MHN vill uppmärksamma att influensområdet för att öppna Vikstensvägen kan vara betydligt större än att bara omfatta Vikstensvägen.

MHN avråder från att sprida ut trafiken ytterligare och anser att resonemanget för att öppna Vikstensvägen behöver utvecklas, där ett silande gatunät i relation till ökade ljudnivåer och en försämrad boendemiljö samt kostnader för eventuella åtgärder bör vägas emot varandra. I den fortsatta planeringen är det viktigt att redovisa bullersituationen för både befintlig och ny bebyggelse och utifrån den infrastruktur som planförslaget väljer att gå vidare med. Hur man löser infrastrukturen är en viktig del av förutsättningarna för hur man klarar att planera för en god ljudmiljö.

Utifrån ovan nämnda synpunkter och den infrastruktur som planförslaget väljer att arbeta vidare med anser MHN att en bullerutredning bör genomföras som beskriver förutsättningarna för både befintliga och tillkommande bostäder. Beroende av infrastrukturlösning och bullernivåer för befintlig bebyggelse bör utredningen ge förslag på bullerreducerande åtgärder för de mest utsatta bostäderna.

Handlingarna tydliggör vilka åtgärder som krävs för att klara riktlinjer för omgivningsbuller från Kärrtorps IP. I bullerutredningen anges att beräknade ljudnivåer från idrottsanläggningen underskrider ekvivalenta riktlinjer för externt industribuller. Avseende störning från IP går det, enligt utredningen, inte att garantera skydd från att bli störd från denna typ av verksamhet då maxljudnivåerna från IP med stor sannolikhet är mycket varierande. Beträffande störningar från Kärrtorps IP bör det i handlingarna tydligare beskrivas hur man räknat för att hävda att ekvivalent ljudnivån om

45 dBA klaras. Till exempel bör avstånd från bostadsfasad till IP redovisas samt redogörelse för dagens och framtida användning av IP med bl.a. öppettider.

Oavsett ekvivalent ljudnivå så kommer maxnivåer förekomma från IP. Bostäderna bör därför utformas med hänsyn till risk för buller och ljusstörningar från IP, varför MHN förslår att kv 2 sluts för att skapa en mer skyddad sida mot IP. MHN föreslår att bostäder ska utformas så minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet är vänd mot ljuddämpad sida. Sovrum bör så långt möjligt vändas mot ljuddämpad sida. Planlösningar för de planerade bostäderna intill IP behöver beskrivas i det fortsatta arbetet. Bostadsfasad mot IP ska ha tillräcklig fasadisolering för att klara Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus (FoHMFS 2014:13).

Som stöd vid utformning av området kan ”Ljudutredning av spel på bollplaner” (ACAD, 2009), användas som visar följande uppmätta ljudnivåer vid tre olika bollplaner under åtta fotbollsmatcher:

- 15 m från planen: 52-58 ekvivalent ljudnivå, 73-78 max ljudnivå
- 30 m från planen: 48-57 ekvivalent ljudnivå, 67-74 max ljudnivå
- 50 m från planen: 48-52 ekvivalent ljudnivå, 67-68 max ljudnivå

Vad MHN kan utläsa av handlingarna ligger närmast föreslagen bebyggelse cirka 25 m från läktare och cirka 50 m från fotbollsplan. I det fortsatta arbetet bör resonemanget kring störningar från Kärrtorps IP i form av ljud och ljus utvecklas. Det bör tydligare framgå vilka åtgärder som krävs för att skapa en god boendemiljö och för att klara riktlinjer för omgivningsbuller.

Handlingarna tydliggör hur dagvatten från kvartersmark omhändertas enligt stadens riktlinjer samt hur risk för översvämning förebyggs. I samband med detaljplaneförslaget har en dagvattenutredning uppförts som redovisar principer för hur dagvattnet ska omhändertas inom området från kvarters- och allmänplatsmark. Utredningen beskriver även översvämningsproblematik och hur dagvattenflöde, föroreningshalter och föroreningsmängder förändras med förslaget. I och med att planområdet idag är oexploaterat innebär förslaget en stor förändring av dagvattenflödet om inte uppskattad fördröjningsvolym tillkommer. Även föroreningssituationen förändras avsevärt inom planområdet när markanvändningen förändras. Beträffande dagvattenhanteringen för kvartersmark redogörs att de flesta kvarter har gårdar med underliggande garage med ett begränsat utrymme för fördröjning av dagvatten. Plats för fördröjningsmagasin måste därför tillgodoses på annan plats inom kvarteren.

MHN är positiv till ambitionen att dagvattenflöde och föroreningar inte ska öka. I dagvattenutredningen föreslås att dagvatten från kvartersmark främst omhändertas med krossdiken och till viss del med växtbäddar. MHN kan inte utläsa av utredningen att ytor för krossdiken sammanfaller med kvartersmarken och anser att det tydligare bör redovisas att fördröjnings- och reningsvolymerna kan erhållas inom respektive kvarter. Även redovisning om yta, volym och lämplig placering för växtbäddar saknas vilket bör förtydligas i det fortsatta arbetet.

MHN föreslår att i större utsträckning utreda möjligheter för dagvattenlösningar som regnträdgårdar och växtbäddar, snarare än krossdiken, då dessa lösningar kan ge lika goda fördröjningsmöjligheter men med en bättre rening. För vissa kvarter föreslår utredningen att dagvattnet leds direkt från tak till gata. MHN anser att avledning av dagvatten från tak bör föregås med rening och fördröjning, exempelvis med växtbäddar placerade på förgårdsmark, innan vidare avledning.

MHN vill uppmärksamma att RTKs riktlinjer från år 2009 inte är applicerbara då de inte är recipientspecifika. Istället förslår MHN att stadens riktlinjer för omhändertagande av dagvatten från kvartersmark ska tillämpas. Stora delar av planområdet ligger i en sänka och flera kvarter har en översvänningsproblematik som måste hanteras med höjdsättning. På plankartan regleras kvartersmark med högsta höjd för konstruktion i meter över nollplanet. MHN anser att det även kan vara motiverat att reglera lägsta höjd för konstruktion i meter över nollplanet, för att säkerställa översvänningsproblematiken för de mest utsatta kvarteren. För de kvarter som bör grundläggas med en vattenbeständig konstruktion anser MHN att även det bör regleras med planbestämmelse.

Beträffande dagvattenhanteringen för allmänplatsmark redogörs att utmed de nya gatorna anläggs regnträdgårdar för att fördröja, infiltrera och rena dagvatten från närliggande hårdgjorda ytor. Även trädplanteringar med skelettjordar föreslås vid de nya gatorna vilket MHN är positiv till. MHN anser att i det fortsatta arbetet bör tydliggöras hur dagvatten från kvartersmark omhändertas enligt stadens riktlinjer samt hur risken för översvämning förebyggs.

Övriga synpunkter, naturmiljö

Planområdet består i huvudsak av obebyggd naturmark, som till stor del kommer att påverkas av den föreslagna bebyggelsen.

Planområdet ligger inom kärnområde för Stockholms gröna infrastruktur och som utgör del av Tyrestakilen och habitat-nätverken för barrskogsfåglar och groddjur. Påverkan på spridningssamband bedöms bli begränsad och påverkar inte de storskaliga funktionerna av Stockholms gröna infrastruktur, barrskogssamband, Tyrestakilen och spridning in mot de centrala delarna av staden på ett betydande sätt. En naturmiljöutredning med groddjursinventering och naturvärdesbedömning har genomförts under våren 2016. Främst påverkas områden med vissa och påtagliga naturvärden (värdeklass 3 & 4) av planförslaget, men även områden med höga naturvärden (värdeklass 2) påverkas till viss del.

I förslaget föreslås kompensationsåtgärder som att:

- Regnträdgårdar anläggs utmed de nya gatorna med växter som finns i omgivande natur. Trädplanteringar kan gärna vara tall, ek, sälg och björk.
- Naturvärden skapas i tillkommande kvarter, gärna med fokus på att utjämna vattenflöden.
- Värden kopplade till groddjur utvecklas. Nya livsmiljöer för groddjur som innefattar lekmiljöer, övervintringsplatser och platser för födosök tillskapas. En lämplig plats kan vara den föreslagna dammen mitt i området.
- Värdefull död ved, särskilt ved med rödlistade arter, flyttas in i Nackareservatet.

MHN är positiv till de föreslagna kompensationsåtgärderna. MHN vill poängtera att åtgärder för att integrera ekosystemtjänster eller åtgärder för en robust dagvattenhantering alltid bör implementeras vid stadsutvecklingsprojekt. Åtgärderna är enligt MHN mer att betrakta som skyddsåtgärder för att förhindra eller minimera störningar och skador på omgivningen och för att värna befintliga funktioner och värden. Kompensationsåtgärder bör snarare åter skapa funktioner och värden som försvinner vid exploateringen. I handlingarna redogörs att en skötselplan för planområdet bör upprättas samt att konsekvensmildrande åtgärder och grönkompensation ska utredas vidare under planprocessen, vilket MHN är positiv till. MHN anser att det tydligare bör framgå vilka områden med naturvärden och enskilda naturvärdesträd som kan sparas och integreras inom kvarters- och allmänplatsmark, till exempel såsom område 5 med högt naturvärde. MHN anser det viktigt att kompensationsåtgärderna motsvarar och kan väga upp den förlust av höga naturvärden och rödlista arter som planförslaget innebär. Ett förslag på kompensationsåtgärd är att i det fortsätta

arbetet utreda möjligheterna för en groddjursdamm, förslagsvis öster om Kärrtorps IP eller omnejd.

Upplysningar

MHN vill upplysa om anmälningsskyldighet för förskolor enl. förordning till miljöbalken om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Trafikkontoret

Trafikkontoret är positivt till förtätning i befintliga centrumområden med god tillgång till kollektivtrafik. Trafikkontoret är också positivt till att det i stället för att det skapas återvändsgator så möjliggörs genomfart för de nya gatorna och även för Vikstensvägen. Därmed "silas" trafiken genom olika gator i stället för att den koncentreras till enskilda gator i området.

Gator och trafik

Det är oklart hur hämtning och lämning med bil planeras vid förskolan Långe Erik och den nya förskolan. Detsamma gäller för varuleveranser. Normalt ska varuförsörjningen ske på tomtmark. Entrén till Nackareservatet, gångvägen från Kärrtorpsvägen vid Nytorps gårde in till Nackareservatet är viktig att behålla. Entrén till Nackareservatet, gångvägen söder om tennishallen, bör på något sätt bibehållas utan att gå genom gården på en förskola, med tanke på att förskoleverksamheten begränsar möjligheten att passera där under delar av dagen. För övrigt lämnades synpunkter av drifts- och underhållsingenjörer i samband med ett granskningsmöte den 23/5.

Exploateringskontoret

Exploateringsnämnden har deltagit i arbetet med rubricerade detaljplan avseende bostadsbebyggelse på del av fastigheterna Kärrtorp 1:1, Hammarbyhöjden 1:1 och Skarpnäcksgård 1:1 m fl. i stadsdelen Kärrtorp. Kontoret kommer inte att redovisa plansamrådet för exploateringsnämnden i enlighet med nämndens beslut att kontoret kan besvara vissa plansamråd på delegation. Innan detaljplanen antas ska ett avtal upprättas mellan bolagen och staden. Exploateringsnämnden kommer att besluta om dessa avtal. Exploateringskontoret har för övrigt inga synpunkter på detaljplanen.

Fastighetskontoret

Fastighetskontoret anser att befintlig parkering bör värnas och om möjligt byggas ut då nuvarande vändzon i planförslaget tas bort.

Kontoret varnar även för de potentiella risker som bostädernas placering intill en idrottsplats kan medföra, bland annat i form av ljus- och bullerstörningar.

Bakgrund

Fastighetskontoret förvaltar Kärrtorps IP som angränsar till planområdet. Anläggningen är populär och innehåller bland annat planer för fotboll, amerikansk fotboll, beachvolley, boule och Lacrosse. Vintertid spolas en hockeyrink med naturis för att möjliggöra skridskoåkning. Det är också möjligt att hyra anläggningen för olika former av spontanidrott. Enligt planförslaget kommer bostäder uppföras i omedelbar närhet till idrottsplatsen.

Utlåtande

Fastighetskontoret är medvetet om behovet av bostäder som föranlett placeringen av dessa byggnadskroppar men vill ändå påtala att placeringsförslaget av bostäder i direkt anslutning till Idrottsplatsen är då vid flertal tillfällen givit upphov till konflikter mellan boende och brukare, främst genom buller från aktiviteter men även från belysningsstolparna vid planerna. Fastighetskontoret har redan stött på problem av just denna karaktär vid Kärrtorps IP där kontoret tvingats uppföra dyra bullerplank mot ekobyn Understenshöjden, norr om idrottsplatsen.

Kontoret delar även Stockholm parkerings åsikt att de befintliga Parkeringsmöjligheterna bör påverkas så lite som möjligt. Det vore Önskvärt att i samband med byggnation av lokalgatan se över parkeringens skick för en eventuell upprustning då viss yta idag ej är asfalterad samt utöka alternativt platsoptimera ytan så att fler fordon kan parkera i hallens närhet. När nuvarande vändzon försvinner behövs kanske en större parkeringsyta för att tillgodose hämtning/lämning av barn till förskolan.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen konstaterar att förslaget innebär att befintligt parkeringsområde på idrottsmark, för besökare till idrottsplatsen liksom entré med dess byggnader föreslås omformas. För parkeringsytan så innebär detta att fler parkeringsplatser ska inrymmas.

Vidare så innebär förslaget om anläggande av en lokalgata att en ny kompletterande entré för skötselfordon behöver anläggas mellan publikläktaren och tennishallen. Detta för att bland annat minimera trafiken på planerad lokalgata för idrottsdriftens skötselfordon, förbi befintlig förskola, intill idrottsplatsens parkeringsplats.

Förvaltningen bedömer även att det kan vara erforderligt att förlänga eller uppföra en ny läktare samt sätta upp stängsel/ staket längs planerad lokalgata för att förhindra att obehöriga fordon tar sig in på idrottsplatsen via lokalgatan. Sammantaget föreslås att cirka 6.000 kvm idrottsmark tas i anspråk för annat ändamål, i huvudsak för anläggande av en lokalgata och uppförande av bostäder. En större del av idrottsmarken närmast de planerade bostäderna var avsett som spontanidrottsytor för idrottsplatsens besökare. Detta blir nu troligtvis inte möjligt att inrymma på idrottsplatsen i och med föreliggande detaljplaneförslag. De kvarvarande öppna ytorna på idrottsplatsen kommer att behöva användas som snöupplag vintertid när konstgräs fotbollsplanerna ska användas som snöfria fotbollsplaner. Denna hantering har hittills lösts med snöupplag där den planerade lokalgatan ska dras fram.

Förvaltningen vill lyfta fram vikten av att om den föreslagna minskningen av idrottsmark genomförs vid Kärrtorps idrottsplats så innebär det att övrig idrottsmark i närområdet, som exempelvis Nytorps Gärde med bassängbad och bollplan, måste bibehållas, utvecklas och kompletteras. Förvaltningen utgår från att alla förändringar, omformningar och åtgärder som berör nuvarande idrottsmark kommer att ersättas med särskilda investeringsmedel och inkludera samtliga kostnader för planering, projektering, undersökningar och produktion.

Kyrkogårdsförvaltningen

Avstår från att lämna synpunkter.

Utbildningsförvaltningen

Stockholms stads befolkningsprognos utgör utbildningsförvaltningens huvudsakliga underlag i planeringen av stadens skolkapacitet. För att säkerställa att berörda aktörer har en samsyn om skolförsörjningen så arbetar staden med Samordnad grundskoleplanering i Stockholm , SAMS, vilket också utgör en del i grundskoleplaneringen.

Skolkapaciteten i stadsdelsnämndsområdet ökas i takt med befolkningsprognosen. Nya skolor planeras vid Hammarby backe till 2023 och vid Bergholmsbacken i Bagarmossen till 2027. Kapacitetshöjningar planeras på ett flertal befintliga skolor. Utöver de planerade kapacitetsökningarna så diskuteras det inom SAMS att ta fram ytterligare en placering för en ny skola i stadsdelsnämndsområdet. Bland annat finns ett förslag intill fastigheten Dalsidan 1 vid Åstorpsringen i Dalen.

Befolkningsprognosen utgår från att bostäderna i detaljplanen inte blir inflyttningsklara innan 2025. Prognosen innehåller 4850 ospecificerade bostäder för hela Skarpnäcks stadsdelsnämndsområde mellan 2026-2040 och där kan detaljplaneområdet vara innefattat. Bostäderna i detaljplaneområde har nämnts i samband med SAMS-möten.

Om bostäderna inte ingår i prognosen så räknar staden med en schablon på 50 barn och ungdomar i grundskoleålder per 100 nyproducerade bostäder. För ovanstående detaljplan innebär det ca 300 elever utöver prognosen, vilket motsvarar drygt en extra grupp per årskurs. Det skulle innebära en markant ökning och viss osäkerhet gentemot skolkapaciteten.

Ökningen kan ändå vara hanterbar under förutsättning att lägenheterna finns med som ospecificerade bostäder mellan 2026-2040 i befolkningsprognosen. Den nya skolan i Hammarby backe skulle då fyllas snabbare än planerat om bostäderna blir inflyttningsklara innan 2025. Om ökningen av 300 barn och ungdomar i grundskoleålder sker successivt i de nyproducerade lägenheterna så bör även det underlätta. SAMS bör fortsätta arbetet med att säkerställa att det finns möjlighet för ytterligare en skola i stadsdelsnämndsområdet om bostäderna helt och hållet är utanför stadens befolkningsprognos.

Stockholms stadsmuseum

Planområdet ligger i östra delen av Kärrtorp, intill Kärrtorps IP och Nackareservatet. Kärrtorp är en tidstypisk stadsdel, planlagd under 1940-talet och med bebyggelse uppförd huvudsakligen under 1950-talet. Stadsdelen består till största delen av en homogen bebyggelse med tvåvånings lamellhus. Centrum markeras, på tidstypiskt manér, av ett högre punkthus i 13 våningar. Intill centrum finnas ytterligare ett antal punkthus, dessa i 7 våningar. Stadsdelen, inklusive aktuellt planområde, är på klassificeringskartan utpekad som en kulturhistoriskt värdefull miljö, där särskild uppmärksamhet bör ägnas åt kulturhistoriska värden.

De långa lamellhusen på östra sidan av Arkövägen och Vikstensvägen, intill planområdet, är grönmärkade på Stadsmuseets klassificeringskarta. Dessa byggnader utgör, tillsammans med de långa lamellhusen på norra sidan av Fyrskeppsvägen och Arkövägen, den sk ”smalhusmuren”, vilken markerar stadsdelens gräns för bebyggelse mot nord och ost.

Stadsmuseets synpunkter

Stadsmuseet bedömer att det är möjligt att bebygga den aktuella delen av Nackareservatet till den utsträckning som föreslås i den aktuella detaljplanen. Den nya bebyggelsen placeras på ett sådant sätt att den vänder gavelsidor och öppna gårdar mot de ursprungliga lamellhusen vilket ger ett öppnare intryck inifrån området.

Däremot anser museet att det är olyckligt att underbygga gårdarna med garage eftersom det kommer att medföra en alltför stor inverkan på naturmarken och topografin som är en viktig kvalitet att bevara i området. Parkering bör lösas på annat sätt. Markbehandlingen bör planeras mycket noggrant med hänsyn till det faktum att det är reservatsmiljö som exploateras. Naturmark kan med fördel sparas och integreras i det nya bostadsområdet i större utsträckning. Det väsentliga i planläggningen inom det kulturhistoriskt särskilt värdefulla området är att den nya bebyggelsen inte tillåts göra för stort visuellt intrång i grönområdet eller i den småskaliga miljön som idag består av byggnader om högst tre våningar.

Stadsmuseet tillstyrker förslaget med anser att de delar av planen som gäller parkeringsgarage och markbehandling under mark bör omarbetas.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet ställer sig positivt till att området bebyggs med bostäder och på förslaget sätt kopplas till Kärrtorps befintliga gatustruktur. Rådet ställer sig också bakom Alt A, dvs att Vikstensvägen kopplas till Sockenvägen. Det som rådet anser vara planförslagets allvarligaste brist är den valda lösningen med parkeringsgarage under bostadskvarteren 1-3 samt 5-6. Bostadsgårdarna ligger således i de flesta kvarteren ovanpå garagetak och därmed ovanför nuvarande marknivå. Planförslaget innebär således omfattande modulering av marken. Enligt Skönhetsrådets uppfattning bör utredas om garagen under bostadshusen kan ersättas med ett eller två fristående, väl gestaltade parkeringsgarage, så att markens naturliga nivåskillnader i största möjliga utsträckning bevaras. Kvarter 7 saknar visserligen garage men mellan detta hus och befintligt lamellhus hamnar den befintliga gc-vägen i ett nedsänkt läge med vad som i underlaget ser ut som en stödmur. Även i detta läge är markbehandlingen ett problem men av en sådan karaktär att det med rätt åtgärder kan åtgärdas. Alternativt kan stödmuren utgå eller gestaltas på ett sätt så att den inte uppfattas som en vägg längs gc-vägens sträckning. Rådet ställer sig mycket

positivt till förslaget att inom planområdet skapa regnträdgårdar som ska fördröja och infiltrera dagvatten från närliggande hårdgjorda ytor samt till att en ny dagvattendamm anläggs i kvarter 4.

Av de ca 600 byggrätterna för bostäder i området föreslås ca 400 byggas enligt Stockholmshusprojektet. Stockholmshusen har gestaltats för att uppföras som bostadshus i fyra våningar men flertalet av bostadshusen föreslås få 5 -6 våningar, punkthusen i kvarter 8 något högre ändå med 7-8 våningar. Enligt rådets uppfattning uppstår gestaltningsmässiga problem när höjden på Stockholmshusen ökar. De är ritade och har proportioner för fyra, maximalt fem våningar och de förlorar mycket i arkitektonisk kvalitet när proportionerna förrycks. Ska husen genomgående vara högre än fyra våningar är det således rådets uppfattning att det är tveksamt om det är Stockholmshus som ska byggas i området. Vad gäller den föreslagna förskolan konstaterar rådet att lekgårdsytan i jämförelse med andra förskoleprojekt rådet sett och kommenterat i andra planprojekt under senare år är större än de brukar vara. Skönhetsrådet anser dock att stadsdelsförvaltningens önskemål på 30 kvm/barn är rimlig. I remissunderlaget hittar rådet inga siffror för antalet kvm/barn vid förskolan Långe Erik men dessa uppgifter bör också redovisas.

Den föreslagna nya bebyggelsen i området innebär att entréerna till Nackareservatet påverkas. Rådet är inte övertygat om att den gena och relativt lättillgängliga entrén till naturreservatet som idag ligger inom den föreslagna förskolans område fortsättningsvis kommer att fungera. Det blir knappast självklart för de som ska till reservatet att det är tillåtet att passera genom förskolegårdens inhägnade område kvällstid och helger. Likaså förändras entrén till reservatet om två punkthus uppförs i kvarter 8. Rådets farhåga är således att entréerna till naturreservatet inte blir tillräckligt tydliga. Slutligen har rådet en randamnärkning vad gäller bostadsbebyggelsen i kvarteren 1 och 2 och verksamheten vid Kärrtorps IP. Rådet har uppmärksammat att boende intill idrottsplatser allt oftare upplever att Verksamheten är störande.

Framför allt brukar den starka belysning som är tänd till sent på kvällarna uppfattas som ett problem när strålkastarljuset når in i bostäderna. Stadsbyggnadskontoret bör i det fortsatta planarbetet fastställa att det inte kommer att uppstå problem för boende och att verksamheten vid idrottsanläggningen kommer att kunna fortsätta utan inskränkningar i tränings- eller öppettider. Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med allvarlig erinran avseende de

föreslagna parkeringsgaragen under bostadshusen och den omfattande modellering av marken som förslaget leder till.

Två av rådets ledamöter reserverade sig och ansåg att: Punkthusen utgör ett alltför stort intrång i naturreservatet och stråket in i reservatet och förstör vyn och bilden in i reservatet som är ett mycket levande område med ett rikt djur- och växtliv och som besöks av många människor.

Stockholm Vatten och Avfall AB, SVOA, (VA-teknik)

Dagvattenhantering

I och med att det aktuella planområdet idag är obebyggt och inte inkopplat på dagvattennät så innebär det potentiellt stora belastning sökningar på befintliga nät samt ökade föroreningstransporter till recipient om exploatering genomförs. SVOA ser därför att det är oerhört viktigt att de problem och möjligheter som beskrivs i upprättad dagvattenutredning daterad 2016-09-07 (WSP) för planförslaget beaktas till fullo i fortsatt projektering och byggnation. Eftersom planområdet är ett lågstråk där ytvatten ansamlas och där höga grundvattennivåer råder finns potentiella problem med planförslaget vad gäller en säker och kontrollerad dagvattenhantering. SVOA anser därför att följande behöver övervägas och arbetas in i planförslagets å långt som är möjligt:

-Öppnare hus strukturer för planerad bebyggelse som bättre följer ytvatten och grundvattenflödets riktning i området och inte stänger in eller skär av dessa.

-Beredning och säkerställande av tillräckliga ytor/volymer inom planen för att infiltrera/fördröja/renad den totala flödesökning som uppstår pga exploatering enligt dagvattenutredning.

-Tydliggörande och säkerställande av höjdsättning samt ytliga avrinningsvägar inom området för att minimera risk för översvämning av nya och befintliga byggnader samt andra viktiga installationer.

Konflikter med befintliga vatten, avlopp och dagvattennät

Utbredningen av bostäder inom planförslaget bedöms inte ligga i betydande fysisk konflikt med ytliga befintliga va-nät i anslutning till planområdet. I södra delen av planförslaget är dock bostäder placerade ovanpå befintliga tunnlar för dagvatten samt spillvatten. För dessa bostäder gäller att det geoteknisk måste säkerställas och

redovisas för SVOA att aktuella tunnlar inte löper någon som helst risk för påverkan då de utgör viktiga delar av stadens huvudsystem för dagvatten och avlopp.

Anslutningspunkter och kapaciteter dricksvattennät

I området runt om Arkövägen varierar trycknivån mellan 96 - 106 mvp över stadens nollplan under normala förhållanden. Med de angivna hushöjderna klaras leverans till området med tillräckligt tryck. Ur leveranssäkerhets- och kapacitetssynpunkt finns det inga problem att ansluta tillkommande fastigheter till befintligt ledningsnät.

Anslutningspunkter och kapaciteter, befintliga spill- och dagvattennät

Planerade bostäder bedöms kunna ansluta till närliggande spill- och dagvattennät med mindre omfattande projektering och utbyggnad av befintliga nät. Möjliga dagvattenanslutningar redovisas i dagvattenutredning upprättad av WSP. En förutsättning för att hålla nere omfattning av fysiska ingrepp på spill- och dagvattennät i och omkring planområdet är att det som anges under rubriken "Dagvattenhantering" följs och verkställs.

Övrig information

En samlad utredning pågår för tillfället hos SVOA gällande bla kapaciteter och framtida va-utbyggnad för områdena Hammarbyhöjden, Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäck mfl pga det stora antalet bostäder som planeras. Utredningen kan komma visa behov av fysiska åtgärder i anslutning till aktuellt planförslag som i dagsläget inte kan förutses. Fram till dess gäller konkret följande principer:

- Flödestillskott till befintliga dagvattennät ska vara minimalt i enlighet med stadens dagvattenstrategi.
- Dagvattentillskott till kombinerade ledningsnät i området ska undvikas helt.

Stockholm Vatten och Avfall AB, SVOA (Avfall)

Vid vidare utredning under planarbetet är det viktigt att säkerställa att de hämtfordon som används för valda system kan framföras inom området. För att kunna angöra och tömma på ett trafik- och arbetsmiljömässigt korrekt sätt är det viktigt att stadens riktlinjer *Projektera och bygg för god avfallsplanering* följs.

En eventuell sopsugsanläggning ska utformas för att klara stadens rekommendationer om hämtningsintervall och tömningstid. Tömning får ske högst två gånger per vecka och tömningen får ta max 15 minuter per dockningspunkt för att minimera buller störningar. För en effektiv drift rekommenderas korta och raka rödragningar. Avståndet mellan dockningspunkten och hämtfordonets anföringsplats ska ej överstiga 5 m.

Fastighetsägaren ska i enlighet med stadens lokala avfallsföreskrifter möjliggöra omhändertagande av grovavfall. Antingen via soprum eller uppställningsplats för container.

Då staden i sin avfallsplan har högt ställda mål gällande matavfallsinsamling bör system för detta beredas på fastigheterna. Fastighetsägaren bör också möjliggöra utsortering av förpackningar och tidningar som kan sorteras fastighetsnära.

Generellt gäller att avfallshanteringen ska följa stadens riktlinjer. Projektera och bygg för god avfallshantering. Avståndet mellan dockningspunkt och hämtfordonets anföringsplats ej överstiga 5 m. Omhändertagande av grovavfall ska vara möjligt via soprum eller uppställningsplats för container. System för matavfallsinsamling bör beredas på fastigheterna. Avfallshanteringen ska följa stadens riktlinjer.

SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB

I samrådshandlingen illustreras och beskrivs i text en entré till Nackareservatet med passage över förskolegården på kvällstid och helger. Det är riktigt att förskolegårdar fritt får brukas av allmänheten då förskolorna är stängda men det är olämpligt att ange att ett huvudstråk ska ske över förskolegården till naturreservatet. Tvärtom ska det inte finnas någon sådan passage och man ska se till att det finns ett naturligt gångstråk utanför skolans friytor. Det finns risk att personer som kommer via gångvägen inifrån reservatet inte uppfattar att det är en återvändsgränd under förskolans öppettider och då olovandes passerar förskolan och dess friytor där barnen vistas. Gångvägar från parker uppmuntrar gärna oönskade personer att missbruka friytorna genom att vistas och ofta övernatta på förskolegårdar och med det lämna farliga föremål efter sig.

Stockholms Stads parkerings AB

Stockholm Parkering anser att det är viktigt att parkeringen är tillgänglig för besökare under hela byggnationen. Den är ofta full.

AB Fortum Värme

Inom planområdet finns befintliga fjärrvärmeledningar och vi kan erbjuda fjärrvärme till kommande fastigheter. För att kunna planera nya ledningsdragningar och ev. ledningsomläggningar samt säkra befintlig drift med så få driftstörningar som möjligt är det bra med tidig information och samrådsmöten. Åtgärder i Fortum Värmes distributionsanläggningar utförs av Fortum Värme och bekostas av byggherre enligt gällande avtal, viktigt att vi tecknar genomförandeavtal snarast möjligt.

Övriga remissinstanser**Ellevio**

För att klara tillkommande kapacitet för ny bebyggelse behöver nätstationers antal och storlek i och kring området ses över. Ett utbyte av nätstationen vid Kärrtorpsvägen 7B innebär att E - området storlek kan behöva anpassas. I planens södra del finns en befintlig nätstation i parkmark vid Länsmansvägen 37 som saknar E - område. Utöver de befintliga nätstationerna i planområdet finns också ett nytt E - område för en ny nätstation nära Sockenvägen. Ellevio förordar E - område 10x10 m för att uppfylla de funktioner som är aktuella för fristående nätstationer. Ett 11 kV kabelstråk korsar planområdet i höjd med Vikstensvägen 41, delvis i konflikt med den planerade förskolan. Kablarna försörjer idrottsplatsen, kommer att behöva flyttas och ges ett u - område i nytt läge. Utbyggnaden av 0,4 kV elnät till den planerade bebyggelsen behöver koordineras. Kontakta oss för ledningssamordning. Åtgärder i Ellevio AB:s befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio AB samt bekostas av byggherre. Utöver Ellevios anläggningar har SL enligt våra underlag ett 30 kV kabelstråk genom planområdet som behöver beaktas.

Skanova AB

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom samt gränsande mot detaljplaneområdet (karta bifogas). Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Denna ståndpunkt ska noteras i planhandlingarna. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Hyresgästföreningen sydost

1. *Sammanfattning*

1.1 - I samrådshandlingens planbeskrivning s 2 anges att i planen ska också prövas om delar av planområdet är lämpligt att bebyggas med ca 400 lägenheter i flerbostadshus enligt stockholmshusprojektet. Det är inte bestämt vilken eller vilka delar av området som ska bebyggas med hyresrätter i stockholmshus och vilka som ska vara bostadsrätter. Vad betyder detta? Skjuter man upp detta avgörande mellan Svenska bostäder AB (400 lgh/stockholmshus, part 1) och Abacus bostad AB (200 lgh/bostadsrätter, part 2) till steg 3 enligt tidplanen inför antagande?

1.2 - I samma handling anges att planområdet ligger i en sänka och omfattar områden som utgör riskområden för översvämning. Naturlig avrinning som klarar högre nederbörd utan risk för översvämningar ska åstadkommas. Hur ska detta åstadkommas? När nya gator (hårdgjorda ytor) inom planområdet planeras. Ok dammar planeras för dagvatten inom vissa kvarter. Vem gör vad när part 1 resp part 2 ej är klarlagt. Eftersom grundvattennivån är nära markytan krävs dränering av marken för att möjliggöra bebyggelse.

1.3 - Störningar och risker, buller, vibrationer

I texten sid 21 anges att idrottsplatsen ger upphov till buller och ljus som kan upplevas störande för närboende. För att undvika detta behövs bulleravskärmning utmed ny gata längs kv1- kv3.

2. *Slutord*

Vi avvaktar/emotser svar på punkterna 1.1 – 1.3. Det är svårt att bedöma helheten i planförslaget när indelningen av hyresrätter respektive bostadsrätters lägen inom planområdet ej är definitivt klarlagt.

LH Arkö – lokal hyresgästförening

Betydande miljöpåverkan: Planens så kallade ”terränganpassning” kommer att innebära stora ingrepp i topografin med omfattande ”modulering” av marken. Fokusera i stället på att bygga på redan exploaterad mark och ställen med mindre påverkan på naturen! Köp in parkeringsmark eller bygg bostäder av Dalens sjukhus eller på delar av IP:s parkeringsplats och oanvänd gräsyta i utkanten av IP gränsande till bullerplank. Vad gäller naturen har inte staden tillräckligt beskrivit vad som finns att ta hänsyn till. Närboende har gjort egna naturinventeringar och funnit flera rödlistade arter, såsom duvhök, gröngöling och tornseglare, med flera. Den biologiska mångfalden är stor och staden bör ta hänsyn till Rödlistan i sin

prioritering av planområden. Vi undrar över alla utredningar som inte är klara eller ens påbörjade. Om vatten, radon, naturskyddsarter osv. Vi kräver att en MKB bör göras i detta fall!

Bygg inga stängda innergårdar: Den planerade formen på huskropparna med utskjutande gavlar skulle innebära stor inskränkning på närboendes utsikt, bygg inga flyglar utan låt det bli fri sikt mellan husen.

Behåll en grön ridå mellan den befintliga byggnationen och den planerade för att behålla känslan av skog i omedelbar kontakt till husen som de boende i närområdet har idag.

Vikstensvägen bör inte öppnas upp för genomfart till Sockenvägen: Att öppna upp Vikstensvägen mot Sockenvägen skulle ge en alldeles för stor ökning av trafik. En breddning av Vikstensvägen ger ett kortare avstånd till de befintliga husen som då utsätts för mer buller och vibrationer. Husen är mycket lyhörda och har sprickor i fasaderna. Olämpligt med ökad trafik då en förskola ligger alldeles invid Vikstensvägen. Många barn och ungdomar går också på Vikstensvägen på väg till och från Kärrtorps IP. Låt de nyinflyttade få ta hand om och ta konsekvenserna för sin egen trafik. Den nya vägen bör över huvud taget inte ansluta till Vikstensvägen utan helt passera utanför den tänkta nybyggnationen och ev ansluta till Sockenvägen på det sättet.

Behåll Kärrtorps typiska karaktär: Vid nybyggnation bör husen inte avvika alltför mycket från omgivande, befintlig bebyggelse, som i detta område är karaktäristiska tre-våningshus från 40- och 50-talet. När Kärrtorp planerades och byggdes tog man hänsyn till och bevarade så mycket som möjligt av den befintliga naturen och växtligheten och husen fick följa topografen. Här planerar man för att avskaffa naturen och topografen och ersätta den med vissa nygjorda "parker".

Stockholms läns hembygdsförbund

Stockholms läns hembygdsförbund som representerar 122 medlemsföreningar i Stockholms stad och län har tagit del av ovanstående detaljplaneförslag och framför här följande synpunkter.

Bebyggelse: Den befintliga stadsmiljön förvanskas. Nu riskerar värden för de boende att förstöras av en alltför hög exploateringsgrad med hus på 4-6 våningar delvis på högre mark samt några högre punkthus som dessutom skulle synas i Nackareservatet. Merparten av lamellhusbebyggelsen är grönklassad av

Stadsmuseet. Den nya bebyggelsen måste i skala anpassas bättre till tidigare bebyggelse. Bättre anpassning till topografi och natur.

Natur: En del av ett ESBO-område tas i anspråk (se Samrådshandling s11). Spridningsvägar avbryts, sumpmark och vattenflöden i mark byggs bort. Entréer till Nackareservatet byggs för. De borde stärkas, skyltas bättre och göras mer inbjudande. Den genomförda Naturmiljöutredningen måste kompletteras med en samlad Miljökonsekvensbeskrivning (M KB).

Trafik/vägar: Exploateringen och att Vikstensvägen görs till genomfartsgata medför att trafiken ökar kraftigt på denna. Behövs bilvägen Björkhagen-Kärrtorp-Bagarmossen? Den finns redan i form av Kärrtorpsvägen-Holmögadsvägen-Sockenvägen-Byälvsvägen/Rusthållarvägen. Husen på Vikstensvägen 61-71 skulle med ny väg bli helt kringbyggda med gator.

Utöver Kärrtorpsplanen finns en rad andra större förtätningsförslag i Söderort: Nytorps gärde, Hammarbyskogen, Årtaskogen, Årsta-fältet, Sätterskogen. Vi är djupt bekymrade av den samlade effekten av dessa främst för att det sammantaget minskar tillgången till bostadsnära samman-hängande natur i Stockholms södra förorter. Stockholms förorter måste givetvis utvecklas och kompletteras. För att inte bygga bort den goda tillgången till natur- och rekreationsområden bör tillkommande bebyggelse främst ske inom befintlig bebyggelse. Tillkommande bebyggelse måste i skala anpassas till den ursprungliga och till stadsdelens topografi och natur.

Stockholms naturskyddsförening

Sammanfattning:

- Detaljplanen innebär en utvidgning av stadsdelen och planeras precis kant i kant med naturreservatet, buffertzonen försvinner.
- Detaljplanen behöver arbetas om för större anpassning till de lokala förhållandena på platsen.
- Undvik exploatering i våtmarker och gammal skog närmast naturreservatet.
- Hydrologin är känslig i området och störningar av grundvatten bör undvikas.
- Den nya vägen bör utgå, åtminstone bör inte en genomfart godkännas med hänsyn till buller och barnperspektiv.
- Detaljplanen innebär betydande miljöpåverkan, Miljökonsekvensbeskrivning saknas.
- Stadsbyggnadskontoret bör beakta Stockholm Vattens synpunkter fullt ut.

Allmänt om planförslaget

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening (nedan föreningarna) bedömer att aktuell detaljplan med omkring 600 lägenheter och en ny vägdragning kommer att innebära en mycket storskalig exploatering. Sannolikt kommer inte byggnationen kunna anpassas till terrängen, med nuvarande plan-karta, utan en omfattande markpåverkan är att vänta med såväl direkta som indirekta effekter. Skogsavverkning, djupa spräng-gropar, omfattande utfyllnad och dränering är att vänta. Aktuellt detaljplaneförslag har mött flera negativa reaktioner av olika grad har vi kunnat uppfatta. Planens utformning har kritiserats från många perspektiv såsom barnperspektiv, trafikströmmar, naturvärden, hänsyn till Nackareservatet, vatten/hydrologi, påverkan på välanvänt gång/cykelstråk mm. Vi instämmer i att aktuell detaljplan är komplicerad och högst problematisk, vilket särskilt hänger samman med utformningen av detaljplanen.

Husens placeringar

Föreningarna anser att de hus som är placerade i våtmarker bör utgå, i synnerhet den större vattensamlingen i norra delen av planområdet som påminner om en liten oas/grönskande vattenpark. Alla kommunens naturliga våtmarker är mycket viktiga och hjälper till att ta hand om regnvatten lokalt, särskilt vid stora nederbörds-mängder. Naturreservatets skogsmiljö fortsätter in i planområdet och särskilt den äldre skogen nära bergsformationer närmast natur-reservatet bör sparas i planområdet då exploatering/sprängningar här innebär en kraftig påverkan på naturlandskapet precis kant i kant med naturreservatet. I den äldre skogen förekommer rödlistade arter, bl.a. kötticka (ska vara enda fyndet i kommunen om vi är rätt informerade), talticka, grovticka, jättesvampmal och reliktbock. Granbarkgnagare förekommer också, en naturvårdsart som visar på kontinuitet av gammal gran. Vi väljer att inte uttrycka oss specifikt hur många lägenheter det blir totalt om man tar sådan hänsyn som vi menar att kommunen bör ta. Vi bedömer att det finns grönytor i Söderort som har lägre naturvärden och lägre sociala än i aktuellt planområdet och att man kanske kan göra omdisponeringar av husbyggnationer.

Stockholm Vatten har uttryckt att markvattnet måste kunna flyta genom området och vi tolkar det som om de vill att husen placeringar bör justeras. Vi instämmer i Stockholm Vattens remissvar. Vi bedömer att det kommer att krävas dispens för att bygga i aktuellt planområde. Grundvatten får inte dräneras bort men flera av husen i planområdet kräver bortledning av vatten. Grund-

vattenytan ligger ca 0,5 m under markytan i de lägsta punkterna inom planområdet.

Kommentar på Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen skrev ett underlag för hälso- och miljöfrågor i ett tidigt skede under 2015 för aktuell detaljplan. Inga faktaunderlag (dagvattenutredning naturvärdesinventering m.m.) hade tagits fram vid detta tillfälle, vilket gör att Miljöförvaltningens underlag mer svårbedömt. Föreningarna anser att faktaunderlagen bör komma mycket tidigare i planprocessen. Faktaunderlagen togs nu fram ett till två år efter Miljöförvaltningens underlag för hälso- och miljöfrågor. Miljöförvaltningen uttrycker att detaljplanen innebär exploatering i ekologiskt särskilt känsliga områden (ESBO) och att miljöprogrammets delmål 4.1 anger att ESBO ska stärkas och utvecklas. Föreningarna delar helt Miljöförvaltningens ståndpunkt att detaljplanen motverkar miljöprogrammets delmål 4.1. Miljöprogrammets delmål 4.1 uppnås, enligt oss, genom exempelvis mer skyddad natur, mer bufferzoner mot ESBO, mer ekodukter och trädplantering i svaga spridningskorridorer samt ökad biologisk mångfald inom befintlig ESBO. Det är en stor brist att Stadsbyggnadskontoret inte bemöter det faktum att miljöprogrammets delmål 4.1 motverkas med aktuell detaljplan.

Miljöförvaltningen beskriver att det inom ”planområdet finns flera mindre våtmarker, ett dike samt potentiella reproduktionslokaler för groddjur karterade”. Föreningarna instämmer i Miljöförvaltningens utlåtande om potentiella reproduktionslokaler. Vi har dessutom fått veta av naturkunniga närboende att det finns groddjur i våtmarkerna, padda och mindre vattensalamander närmare bestämt. Groddjur är fridlysta vilket gör att våtmarkerna i aktuellt planområde klart skyddsvärda. Ekologigruppen skriver att det saknades föryngring av groddjur under 2016. Det skulle behövas ytterligare undersökningar av våtmarkerna i planområdet, observationer av groddjur har ändå gjorts av Ekologigruppen 2016 och av närboende tidigare år.

Betydande miljöpåverkan, behov av miljökonsekvensbeskrivning

Föreningarna är starkt kritiska till att Stadsbyggnadskontoret inte tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning. En miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla minst ett jämförande alternativ och ett 0-alternativ, vilket definitivt hade tillfört mycket i aktuell detaljplan. En fördjupning av den sammanvägda effekten av flera aspekter hade kunnat fångas upp i en miljökonsekvensbeskrivning, men nu görs ingen sådan fördjupning. Stadsbyggnadskontoret tar in synpunkter av Miljöförvaltningen, Stadsmuseet och Räddningstjänsten

för att sedan dra slutsatser om betydande miljöpåverkan. I aktuellt planärende är Miljöförvaltningens uttalande om betydande miljöpåverkan av störst intresse eftersom exploateringen sker i huvudsak på naturmark. Det Miljöförvaltningen skriver är dock mycket kort och ger lite information. Det står så här på sidan 1:

”Miljöförvaltningen bedömer, utifrån nuvarande kunskapsunderlag för miljöfrågor, att genomförandet av detaljplanen inte kan antas betyda betydande miljöpåverkan som avses i plan- och bygglagen och miljöbalken”. Vi kan konstatera att kunskapsunderlaget var långt ifrån komplett när Miljöförvaltningen gjorde sin preliminära bedömning om betydande miljöpåverkan. Således finns starka skäl att ifrågasätta hur bedömningen av betydande miljöpåverkan har gjorts. Vi kan se att en tidig behovsbedömning i ett skriftligt dokument *inte* tagits fram, vilket annars ger god insyn vilka parametrar som beaktats vid bedömningen av betydande miljöpåverkan. De tre underlagen från Miljöförvaltningen, Stadsmuseet och Räddningstjänsten bör kompletteras med ett skriftligt underlag som dessutom presenteras på stadens webb över aktuellt planärende. Föreningarna anser att aktuell detaljplan innebär betydande miljöpåverkan. Närmare 6 hektar naturmark tas i anspråk varav hälften är ESBO. Våtmarker förekommer liksom många rödlistade arter/fridlysta arter. Flera av kriterierna i Bilaga 4, miljöbalken, uppfylls i aktuell detaljplan. Stadsbyggnadskontoret bör mycket noggrannare argumentera kring betydande miljöpåverkan när nu andra har en annan uppfattning gällande betydande miljöpåverkan.

Sakägare

Nedanstående sakägare har lämnat synpunkter på planförslaget.

Nätverket Bevara Kärrtorps östra skog

Biotopvärdebeskrivning

Inledande fakta

Området består av 7,5 ha naturmark i direkt angränsning till naturreservatet Nackareservatet (Stockholms del), förutom en mindre areal exploaterad mark tillhörande Kärrtorps IP(11). Det utgör en del av stadens ESBO-nätverk (varav hälften dessutom utgör kärnområde), Tyrestakilen och habitatnätverken för barrskogsfåglar och groddjur(1,10). Planområdets skog utgör dessutom ett av Söderorts fem viktigaste skogsområden enligt Stockholms Stads spridningsanalys gjord av Ekologigruppen AB 2014.

Planområdet är klassat som sociotop av Stockholms Stad / Stadsbyggnadskontoret. En sociotop är en offentligt tillgänglig park, ett naturområde eller en annan obebyggd yta där det känns trevligt att vara. Sociotoperna utgör ett planeringsunderlag för användning i stadens fysiska planering (översikts-, områdes- och detaljplanering)(13). Till uppskattningsvis 75 % utgörs marken av fuktlövskog, även benämnd lövsumpskog(6). Övriga 25 % utgörs av lika delar hållmarktallskog och gransumpskog. Ek och hassel återfinns i vissa högre liggande brynmiljöer. Det finns också ett mindre parti torrfrisk gräsmark. Flera små kärr finns inom området, varav två håller groddammskvalité under normala väderförhållanden. Åldersbestämning är bara utförd okulärt, men påvisar en ålder av minst 150 år(1,8,10). Detta är alltså dessutom en s k gammelskog.

De geologiska jordartsförhållandena utgörs av berg, morän, kärrtorv och glaciallera(4). Uppskattningsvis 40 % utgörs av kärrtorv, 20 % glaciallera. Här återfinns minst 17 rödlistade arter (sammanställda i överensstämmelse med SLU/ArtDatabanken 2015) och totalt minst 50 s k naturvårdsarter(2). Av dessa kan bland annat nämnas jättesvampmalen (*Scardia Boletella*), en nattlevande fjäril, som har mycket svårt att sprida sig utanför sin livsmiljö, den kan bara flytta 50-250 meter och kräver en obruten kedja av lövskog med död ved för att överleva. Den missgynnas starkt av fragmentering och är beroende av sammanhängande skog. Den visar på ett snabbt försvinnande i den boreala skogen, och är en indikatorart för värdefull skog(7,8). Denna fuktlövskog med sin rika skyddande undervegetation (till skillnad från hållmarktallskogen i det intilliggande naturreservatet) utgör en naturens barnkammare. Mängder av fåglar häckar här, rådjuren föder sina ungar här och inom området finns även ett bebott rävgryt. Fladdermöss och groddjur har yngellokalerna här (2).

Våtmark är per definition sådan mark där vatten till stor del av året finns nära under, i eller strax över markytan samt vegetationstäckta vattenområden. Minst 50 procent av vegetationen ska vara hydrofil för att man ska kalla ett område för våtmark(3). Denna definition uppfyller området väl, då grundvattennivån troligen är mycket nära markytan(5). Vegetationen består, enligt ovan, till största delen av träd som trivs med vatten, såsom sälg, björk och gran.

Bedömning och diskussion

Detta område utgör en mycket viktig biotop för många idag hotade arter. Endast 2 % av skogen i Götaland och Svealand utgörs av gammelskog(6), och fuktlövskog är en skogstyp som är väl känd p g

a sin stora artrikedom(6). Skogen har en klimatreglerande effekt för närområdet och utgör en buller- och störningsskyddande zon mot det intilliggande naturreservatet(10). Påpekas bör att det råder markavvattningsförbud gällande våtmarker i Stockholms Län(9). Det borde vara en självklarhet att bevara skogen för framtiden i stället för att exploatera den, något som är oåterkalleligt. Ett bevarande av denna gamla naturskog är ett viktigt långsiktigt allmänintresse, som väger tyngre än det, förhållandevis, kortsiktiga bostadspolitiska målet, som skiftar genom tiderna. Bostäder och hur vår huvudstad utformas är dock inget politiskt mål i sig, utan också ett långsiktigt allmänintresse. Dessa allmänintressen, naturen och staden, är i grunden samma - vår miljö, vårt livsrum, och krokar alltså inte med varandra. Att fragmentera och exploatera skogen kan aldrig kompenseras av att någon annan skog sparas eller att död ved flyttas till ett annat ställe. Det är orimligt att skadan av en förlorad naturmiljö kan anses mindre enbart genom att en annan naturmiljö får vara kvar eller får extra tillskott av exempelvis död ved. Varje miljö måste bedömas och värderas för sig och man måste ta ställning till vid vilken naturvärdegrad man skall dra gränsen för ett bevarande.

Många "kompensationsåtgärder" som idag vidtas är egentligen bara normal naturvård som utnyttjas som stadsbyggnadsmässiga säljargument. Bedömningen av områdets naturvärden borde göras av en oberoende, obunden specialistgrupp som har neutral vetenskap och metodik som grund. Så har inte skett, tvärtom har området bedömts av ett konsultföretag, Ekologigruppen AB, som visserligen har fackkunskap men som använder den på ett politiskt starkt färgat sätt. De har tagit kraftig ställning för urbanisering, invasiv förtätning och snabbt byggande. De har också en natursyn där parkmiljö går före orörd natur. Allt detta finns klart och tydligt att läsa på deras blogg och hemsida på Internet. De har avtal med Stockholms Stad och får göra flertalet av naturinventeringarna i kommunen där exploatering är målet. Ekologigruppen AB belyser inte problemet (ur exploateringssynvinkel) med att området till stor del utgör en våtmark. Det råder, som tidigare nämnts, förbud mot markavvattningsförbud i Stockholms Län, vilket innebär att en exploatering för bebyggelse försvåras eller rent av blir omöjlig. Denna fråga får ej förbises. Förbudet har sin grund i att andelen våtmarker drastiskt har minskat på senare tid och att dessa är mycket biologiskt och ekologiskt värdefulla. Våtmarkernas ekosystem har många egenskaper som var för sig är viktiga. De jämnar ut vattenflöden, utgör näringsfällor och kolsänkor, samt är habitat för många känsliga växt- och djurarter (6). Ekologigruppen AB har dessutom

under sin inventering missat många naturvårdsarter, vilket de inte kan förklara bort med årstidsfaktorer, väder eller tid på dygnet då inventeringen skedde. Bland dessa arter kan t ex nämnas skogsalm – en starkt hotad art, ett trädslag, som finns rikligt inom planområdet. Eftersom exploatering i området innebär en betydande miljöpåverkan. Således borde en sk miljökonsekvensbeskrivning, MKB, utföras. En inventering utförd av ett konsultföretag med politiska åsikter vare sig räcker eller är lämpligt (14).

Så kallade miljömål finns på nationell, regional och kommunal nivå. Stockholms Stads 6 miljömål återfinns i dess miljöprogram för åren 2016-2019(12). Miljömål nr 3, hållbar mark- och vattenanvändning, omfattar 7 delmål. Detaljplanen bryter mot de 5 första av dem genom att:

- inte spara våtmarker och närnatur inför kommande klimatförändringar,
- inte ta hänsyn till våtmarkernas och närnaturens förmåga att på plats ta hand om dagvatten,
- inte värna om den biologiska mångfalden,
- inte värna om ekologiska kärnområden, spridningszoner och livsmiljöer för naturvårdsarter,
- inte upprätthålla och utveckla värdefulla områden

Det faktum att hela området utgör en sociotop visar att människor, närboende och andra, högt uppskattar dess värde.

Sammanfattning

Planområdets skog utgör ett av Söderorts fem viktigaste skogsområden enligt Stockholms Stads spridningsanalys gjord av Ekologigruppen AB 2014. Merparten av planområdets skog ingår i ESBO, ekologiskt särskilt betydelsefulla områden. Dessutom är cirka hälften kärnområde. Här återfinns minst 17 rödlistade arter och sammantaget minst 50 naturvårdsarter. Det går inte att kompensera gammal skog med lång kontinuitet på platsen. Endast 2% av skogen i Götaland och Svealand utgörs av gammelskog, och fuktlövskog är en skogstyp som är väl känd p g a sin artrikedom. Skogen har en klimatreglerande effekt för närområdet och utgör en buller- och störningsskyddande zon mot det intilliggande naturreservatet. Våtmarker får ej avvattnas i Stockholms Län. Uppsatta miljömål bör eftersträvas.

Slutsats

Sammantagen bedömning är att naturmarken och skogen skall bevaras i sin helhet. Nybyggnation kan möjligen ske på redan

exploaterade ytor, t ex parkeringen vid Kärrtorps IP. En miljökonsekvensbeskrivning bör genomföras.

Källor

- (1) Startpromemoria 20151112
- (2) Artlista för Kärrtorps östra skog 2006-2016, Nätverket Bevara Kärrtorps östra skog
- (3) Svenska Våtmarksinventeringen, Naturvårdsverket; samt Löfroth, Mikael: Våtmarker och deras betydelse, Naturvårdsverkets rapport, 1991
- (4) SGU, Jordartskarta, 2016
- (5) Kärrtorp IP Dagvattenutredning, 20160907, WSP Samhällsbyggnad
- (6) Naturvårdsverket 2015
- (7) Länsstyrelsen Dalarnas län, Miljövårdsenheten 2006
- (8) Fritz, Örjan: Jättesvampmal *Scardia boletella* i Halland – betydelsen av isolering, habitatareal och beståndshistorik
- (9) Miljöbalken, Svensk författningssamling 1998:808, 11 kap. 13 §
- (10) NVI 20160602, Ekologigruppen AB
- (11) Detaljplan, samrådshandling, 20170426, Stockholms Stadsbyggnadskontor
- (12) Miljöförvaltningen, Stockholms Stad
- (13) Stockholms Stadsbyggnadskontor, 2017
- (14) Miljöbalken, Svensk författningssamling 1998:808.

Trafiksituationen

Ett öppnande av Vikstensvägen samt nybyggnad av inre gator - dels Sockenvägen ut på Vikstensvägen, dels en inre väg mellan Kärrtorpsvägen och Vikstensvägen är planerad för området. Vi anser att detta inte är någon bra och hållbar lösning på grund av följande:

För drygt 20 år sedan var Vikstensvägen en genomfartsgata mellan Kärrtorpsvägen och Sockenvägen, detta var problematiskt då mycket av underlaget är lera och vibrationer gav sättningsskador i husen längs med gatan, buller samt att flera olyckor inträffade längs med gatan då trafiken tidvis var hård, speciellt runt förskolan Ankaret, där flera barn blev påkörda. Man införde då att Vikstensvägen skulle bli en s k ”säckgata” och den stängdes av vid utfarten till Sockenvägen, och miljön runt gatan blev markant bättre, mindre buller, bättre miljö för dom boende, gående, förskolor, dvs det blev en mänskligare miljö.

Vikstensvägen är en mycket trång gata, att mötas när man kör bil är svårt då det bara ryms en bil i taget, backa eller köra på trottoaren är vad som står till buds. Det görs ofta, även om det är förbjudet och är direkt farligt för gående.

Enligt planen skulle ett öppnande av Vikstensvägen öka trafikmängden från ca 200 bilar per dygn till ca 3000 bilar per dygn (detta enligt kommunens egna beräkningar), man skulle då komma till samma läge som var innan avstängningen, med skillnaden att trafikmängden dessutom har ökat till betydligt mer. Förskolan har under senare tid byggt ut till dubbla kapaciteten, husen längs Vikstensvägen är idag i sämre skick än tidigare, bl a har marken sjunkit runt husen med upp till 1,5 m. Ökad trafik skulle öka belastningen ytterligare. Köbildning, speciellt morgnar och eftermiddagar, skulle ge stillastående köer. Utfart/infart till Vikstensvägen och möten mellan bilar skulle ge trafikproblem, detta skulle innebära ökande luftföroreningar runt fastigheterna samt förskolan, och barnen där skulle få en mycket försämrad utemiljö.

Barn och ungdomar som kommer från tunnelbanan och som går över Kärrtorpsvägen via Vikstensvägen ner via cykelvägen till Kärrtorps IP samt tennishallen genar idag på Vikstensvägen. Detta görs hela tiden, och i nuläget med lite trafik går detta, i ett eventuellt framtida scenario med mycket trafik skulle detta ge upphov till många bekymmer.

I samband med att naturreservatet Nackareservatet bildades för ca 11 år sedan, byggdes en cykelväg genom skogen, nära bebyggelsen, bl a för att ta speciellt barn och ungdomar från trafikmiljön. Den blev redan från början en succé, det blev den naturliga cykelvägen från den södra delen, Skarpnäck och Bagarmossen, vidare in mot staden, och omvänt. Förskolegrupper, ungdomar till Kärrtorps IP och tennishallen, närboende, äldre, hundägare m fl nyttjar den dagligen. För några år sedan infördes belysning samt asfaltering av vägen, vinterunderhåll infördes, och det har blivit ytterligare en succé. Här folk kan färdas säkert, bort från biltrafiken. Stadens förslag skulle bli att delvis ha kvar cykelbanan fri från biltrafiken, men den absolut största delen av den skulle ligga parallellt med gator, gator som i praktiken skulle bli s k ”smitvägar” mellan Sockenvägen via Vikstensvägen till Kärrtorpsvägen. Att på så sätt återgå till det gamla systemet att blanda barn och cyklister med bilar, är att återgå till en mer problemfylld osäker trafikmiljö. Att leda trafiken parallellt, i de tilltänkta nybyggda gatorna, med barn och ungdomar och cyklister skulle skapa problem.

De tilltänkta s k ”lokalgatorna” skulle bli s k ”smitvägar” som skulle öka trafiktrycket ytterligare, dels inom Vikstensvägens område, men även vid mötespunkterna på Sockenvägen samt Kärrtorpsvägen, där stor köbildning skulle uppstå. Angöringen mellan

lokalgatorna och Vikstensvägen, skulle med den trafikökning som kommunen förutspår, orsaka stora bekymmer med köbildning i en redan trång miljö mellan husen som kan liknas av en dalgång med bilar, och det innebär ökade mängder avgaser för de boende samt för barn på förskolan.

Vi anser att Vikstensvägen även i fortsättningen ska vara en orörd s k säckgata.

Boendemiljö och kulturhistoriska värden

Naturen är en del av kulturvärdena i Kärrtorp. Arkitekterna och stadsplanerarna valde att låta naturen få stor plats när man byggde. De smala lamellhusen med sina genomgående lägenheter skulle släppa in så mycket ljus som möjligt och man behöll mycket av den befintliga naturen mellan husen och sparade stora ytor för barnen att leka på. Husen skulle inte vara högre än tre våningar, och inte sträcka sig över träden. Den tidens arkitektur och stadsplanering berättar om en tid då man ville skapa ett boende som i stora drag skulle skilja sig från den täta staden, det som stadsplanerare i Stockholm idag förespråkar. För många stockholmare är förorten, i dess form som skiljer sig från stadens täthet, både attraktiv som boendemiljö och samtidigt en kär hembygd. Många vill inte bo i den täta staden, utan i förorten som den är. När Stockholms Stad nu planerar in 600 lägenheter vid Kärrtorps IP och i skogen bakom Vikstensvägen och Arkövägen, slår man sönder de tidigare tankarna om Kärrtorp. Staden försöker visserligen formulera sig, i detaljplanen, så att det låter som om man försöker assimilera de nya bostäderna med den idag befintliga byggnationen, men det är inte sant. Egentligen förtätar man inte med sin plan, utan man expanderar. Man bygger en liten ny stadsdel. Men den nya stadsdelen med sina 600 lägenheter klistras in på den gamla bebyggelsen vid Vikstensvägen och Arkövägen. Den nya stadsdelen är inte lik den gamla. Man bygger betydligt högre hus, upp till åtta våningar. Man spar inte natur mellan husen, utan man vänder upp och ner på marken för att bereda plats för garage, och sedan skapar man nya ”naturytor”. Man anlägger gator med cykelstråk vid trottoaren. I detaljplanen menar man att upplysta fasader och gator med belysning skapar trygghet. I den gamla tanken om Kärrtorp uppfattades gång- och cykelvägar skilda från gatutrafiken som tryggare. Det är nog fortfarande så, för de flesta familjer i Kärrtorp. Om man hade valt att försöka bygga in det nya i det gamla, hade man sparat en bred remsa skog/natur mellan den nya bebyggelsen och den gamla, den på Vikstensvägens östra sida och Arkövägen ned mot skogen. De boende skulle få gröna ytor mellan husen, var den gamla tanken.

Nu får inte de boende på Vikstensvägen och Arkövägens östra sida någon ”gård” - en plats med rymd och grönska - det som idag skogen bakom utgör. De får inte heller någon gård på sin framsida, därför att där ligger gatan, som Stockholms Stad dessutom planerar att öppna igen för genomgående trafik.

Anledningen till att Stockholms Stad inte anpassar den nya bebyggelsen enligt de här tidigare tankarna från 50-talet, är troligen att man då inte får plats med tillräckligt många hus. Man väljer att offra boendemiljön, och kulturvärden, för hushållen på Vikstensvägen och Arkövägen för att bereda plats åt de hyresgäster och bostadsrättsinnehavare som flyttar in i den nya stadsdelen. Att göra så, är så långt ifrån 50-talets inkluderande synsätt, man kan komma. Man förstör inte bara kulturvärden – kulturvärden som Stockholms stadsmuseum klassat som höga – i sin yttre form, utan man krossar också tanken kring den tidens strävan efter jämställdhet och rättvisa. Idag talar man ofta om den segregerade staden, och att man vill bygga bort segregationen, men här i Kärrtorp skapar man, med sin nya stadsdel, ytterligare ett segregrande element. Man skapar en attraktiv stadsdel, i kanten av naturreservatet, för hushåll med höga inkomster till priset av förstörd boendemiljö och förstörda kulturvärden för de boende i de gamla husen. Det här gäller inte bara bostäderna vid Kärrtorps IP. Kärrtorp och de omkringliggande förorterna är utsatta för en gigantisk förändringsprocess, där de boende nästan inte har någon makt alls att påverka sin boendemiljö, och sin hembygd. Ofta är det boende i flerfamiljshus som får hantera dessa förändringar, och mycket mer sällan boende i villor och radhus. Bara det är segregrande, vilket tydligt pekar på att Stadens prat om att bygga bort segregation bara är just prat. Ibland får man som boende i förorten känslan av att politiker, arkitekter och stadsplanerare, tror sig komma som en Messias som bara ska rädda oss från den tråkiga, trista, och farliga förorten, och ge oss en chans att bo i staden istället. Kulturvärden är så mycket. Det är inte bara ett stycke lamellhus som man kan försöka efterlikna. Det är också tankar och idéer genom tiderna. På 50-talet handlade trygghet om bättre och större bostäder, om bra miljöer för barnen att växa upp. Den tidens tankar andades en framtidstro. Nu talar Staden också mycket om trygghet, eller snarare om otrygghet. Man skriver att man vill bygga bort otrygghet. Formuleringarna pekar mot att man anser förorten, i sin nuvarande form, som otrygg. Några belägg för denna otrygghet presenterar inte Staden, vilket är högst märkligt. Vad är det som är farligt? Det blir uppenbart att man idag i stadsplaneringsskedet, har en annan ingång till ny bebyggelse än den man hade på 50-talet. Det tidstypiska med arkitekturen i

Kärrtorp bygger på tillförsikt och en stark tro på folkhemmet. I den nya bebyggelsen i Kärrtorp talar man om ”halvprivata” gårdar, något som drastiskt skiljer sig från de allmänna ytorna som skapades på 50-talet. I detaljplanen finns ingen som helst definition på vad ”halvprivat” betyder. Men det låter mer som om man tänker sig exkludera snarare än inkludera.

Man kan givetvis ha olika åsikter huruvida ”folkhemmet” och dess tanke var bra eller dåligt, men att bevara kulturvärden handlar som sagt inte enbart om att lägga ljus puts och utforma handtag på portarna efter 50-talsmodell, utan om mycket mer än så.

Vi i gruppen Bevara Kärrtorps östra skog anser att den planerade nya bebyggelsen vid Kärrtorps IP och skogen utmed Arkövägen och Vikstensvägen inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till den gamla bebyggelsens arkitektur och karaktär. Om Stockholms Stad i så stor omfattning väljer att förändra Kärrtorp, som detaljplanen visar på, och i kombination med de många andra små och stora förändringar som sker i området, behöver man ta ett ordentligt grepp om vad kulturvärden innebär, och vad som är viktigt att behålla och varför. Vi i gruppen anser att i det här fallet tar Staden alldeles för lite hänsyn till de redan boende på Arkövägen, Vikstensvägen och intilliggande fastigheter. I detaljplanen gör man *inga* försök att assimilera de gamla husen med de nya men man stjälar deras kvalitéer. Man tillskansar sig grönskan och ljuset. Vi i gruppen

Bevara Kärrtorps östra skog kräver att Stockholms Stad i sina planer slutar köra över boende i redan befintliga hus, och slutar göra dem till andra klassens medborgare vars tillgångar man kan ta hur som helst, för att sedan generöst erbjuda till andra. Det är ett beteende som mer liknar en maktfullkomlig erövrare än folkvalda representanter för staden.

Bilaga 1, Artlista:

Observationer för lokalen Kärrtorps östra skog, naturen inom detaljplanen

Teckenförklaring :Arter i EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv: EU

Bernkonventionen, bil. II, Strängt skyddade fågelarter: B

Fridlyst: § Häckande fågelarter: * [Indikatorarter för riksdagens miljökvalitetsmål, östra Svealand: I](#)

[Regionalt/lokalt skyddsvärda enl ArtArken, Miljöförvaltningen: AA](#)

[Rödlistade enligt 2015 års lista; kriterier i fallande ordning: RE>CR>EN>VU>NT](#)

Signalarter enl Skogsstyrelsen

<p>Blötdjur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Röd skogssnigel • Svart skogssnigel • Trädgårdssnäck • Vinbergssnäck <p>Däggdjur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brunrätta • Dvärgpipistrell § EU • Ekorre • Fälthare • Gråskimlig fladdermus § AA EU • Igelkott • Möss, släkte • Rådjur • Rödräv <p>Kräldjur/groddjur (§):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopparödla AA • Mindre vattensalamander AA • Skogsödla AA • Vanlig groda AA EU • Vanlig padda AA • Åkergroda AA EU 	<p>Insekter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amiral • Citronfjäril • Glasvingar • <i>Granbarkgnagare</i> • Grönsnabbvinge • Guldögonslända • Gulröd blomlock • Harkrank • Humlor, släkte • <i>Jättesvampmal NT</i> • Lockespindel • Rapsfjäril • <i>Reliktlock NT</i> • Röd skogsmyra • Påfågelöga • Skogstordyvel • Större nässelnett • Svart mårfälmmätare • Svärmare • Tostebåvinge • Ängsgetingfluga <p>Ringmaskar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stor dagmask 	<p>Svampar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Björkticka • Cinnobergömming • Fjällig bläcksvamp • Fnöskticka • <i>Grovticka AA</i> • Klibbticka • <i>Kötticka NT AA</i> • Röd flugsvamp • Stolt fjällskivling • Styvskinn • Sålgticka • <i>Tallticka NT AA</i> • Vit flugsvamp <p>Mossor, lavar, slemsvampar och alger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aspkantlav • Asplav • Blåslav • Cypressfläta • Enbjörnmossa • Färglav • Rödfärgsalg • Skogsbjörnmossa • <i>Stubbspretmossa</i> • Vägglav
---	--	---

Träd/buskar:	Växter, övriga:	Fåglar som häckar/ uppehåller sig i skogen (§):
<ul style="list-style-type: none"> • Asp • Björk • Blåbär • Brakved • Druvfläder • Ek • En • Fläder • Fågelbär • Gran • Gråal • Hallon • Hassel • Häckberberis (förv.) • Hägg • Kliibbal • Krikon/Plommon • Ljung • Naverlönn CR • Oxel • Rosor, släkte • Rönn • Skogsalm CR • Skogslönn • Skogstry • Säl • Tall • Trubbhagtorn • Vide • Vildapel 	<ul style="list-style-type: none"> • Backskärnfrö • Blekbalsamin • Blåsippa § • Ekorrbär • Gatmålla EN § • Gullviva AA § • Gökärt • Kalvnos NT § • Kattfot AA • Kirskål • Liljekonvalj § • Mandelblom • Midsommarblomster • Nagelört • Nejlikrot • Ormbär • Skelört • Skogslök • Skogsviol • Sommargyllen • Skogsnarv • Spansk körvel • Stormåra AA • Sumpmåra • Svalört • Svedjenäva NT • Teveronika • Vitplister • Vitsippa • Vårlök • Ärenpris • Örbräken 	<ul style="list-style-type: none"> • Björktrast * <i>Turdus pilaris</i> EU • Blåmes * <i>Cyanistes caeruleus</i> B • Bofink * <i>Fringilla coelebs</i> • Domherre * <i>Pyrrhula pyrrhula</i> I • Duvhök <i>Accipiter gentilis</i> NT • Entita * <i>Poecile palustris</i> B I • Gransångare * <i>Phylloscopus collybita</i> • Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i> EU • Gröngöling <i>Picus viridis</i> B NT AA I • Grönfink * <i>Chloris chloris</i> • Gråkråka * <i>Corvus corax</i> EU • Gulsparr * <i>Emberiza citrinella</i> B VU • Gärdsmyg * <i>Troglodytes troglodytes</i> B AA • Härmsångare * <i>Hippolais icterina</i> AA • Kattuggla * <i>Strix aluco</i> B AA • Koltrast * <i>Turdus merula</i> EU • Korp <i>Corvus corax</i> • Kungsfågel * <i>Regulus regulus</i> VU • Lövsångare * <i>Phylloscopus trochilus</i> • Mindre hackspett * <i>Dendrocopos minor</i> B NT • Morkulla <i>Scolopax rusticola</i> AA EU • Nötskrika * <i>Garrulus glandarius</i> EU • Nötväcka * <i>Sitta europaea</i> B • Ringduva * <i>Columba palumbus</i> EU • Rödhake * <i>Erithacus rubecula</i> B • Sidensvans <i>Bombus garrulus</i> B • Sparvhök <i>Accipiter nisus</i> • Skata <i>Pica pica</i> EU • Skogsduva <i>Columba oenas</i> I EU B • Spillkråka * <i>Dryocopus martius</i> NT EU B • Stare * <i>Sturnus vulgaris</i> VU EU • Steglits * <i>Carduelis carduelis</i> AA B • Stenknäck * <i>Coccothraustes coccothraustes</i> B • Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i> AA I • Större hackspett * <i>Dendrocopos major</i> B • Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i> • Talgoxe * <i>Parus major</i> B • Taltrast * <i>Turdus philomelos</i> EU • Tornseglare * <i>Apus apus</i> VU • Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i> • Trädkrypare * <i>Certhia familiaris</i> I B

Källor: Gudrún Sandgren, Åke Lindahl, Hans Moilanen, Annika Juhlin, Jan Alvant, Christina Hagbohm, Gunnar

Rundblad, NVI, Ekologigruppen AB, 2016, Stockholms Herpetologiska Förenings Naturvårdsgrupp, Miljöförvaltningen, Stockholms Stad, SLU/ArtDatabanken, 2017

Bilaga 2, bilder (se planakt)

Bilaga 3, Retoriken:

VARJE ORD ÄR ”VALT”–

- Argumentation i samrådsdokumentet -

Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn

*och påverkan”” (Plan och bygglagen §12 kap.5) Det innebär att en detaljplan ska vara informativ och ge en sann helhetsbild. I ett första intryck av detaljplanen ser det ut som om det finns plats för väldigt många lägenheter i Kärrtorps östra skog. Endast berörda grannar kan tycka att det är fel att bygga i den ”obebyggda sumplövskogen i det gröna Kärrtorp.” Andra gången man läser blir det dock uppenbart att ord och formuleringar är valda för att övertyga men också genom omständigheter och fakta som borde funnits med men inte gör det. Som t.ex. hur en myndighet har gjort sin prioritering och *avvägning mellan olika intressen.**

Skogen för oss som bor här...

..är ett stycke fantastisk natur som omgärdar Kärrtorp. En ovanligt levande vildskog, som på ett unikt sätt lyckas samexistera med ett tätt bostadsområde som på sin andra sida mestadels består av asfalt, biltrafik och parkering.

En dystopi

Att läsa samrådsdokumentet är som att läsa en dystopi där inget av det ursprungligt gröna i skogen finns kvar. Där vatten omdirigeras och det mesta av marken undermineras av garage och sopkasuner. Där det finns betydande risker för översvämning i de nya kvarteren och trafiken troligen 10-dubblas på den lilla Vikstensgatan där husen redan sjunkit på grund av den våta marken. Och där de cirka 40 nya huskropparna är avsevärt högre än de befintliga grönklassade 50-talshusen och själva reservatet kantas av bilväg och punkthus. Sexhundra lägenheter och 350 garage - I DEN skogen

Retoriken

Folk måste ha nånstans att bo, det vet ju alla – och det kräver sina offerzoner. Kärrtorps östra skog och vi som bor där är en sådan zon. Vi i nätverket ”bevara Kärrtorps Östra skog” vill som en del av våra synpunkter syna argumentationen för detta. När vi granskade

materialet upptäckte vi hur genomtänkt allt tycks presenterat för att övertyga den som läser om hur bra det skulle vara för alla parter om de nya lägenheterna fick byggas. . Det som handlar om naturen, om vattnet, om husen, om Stockholms politiska mål - ett fint projekt som kommer att tillföra alla möjliga kvalitéer till Kärrtorp. Det är omsorgsfullt valda ord och formuleringar. Ofta med ett fokus på små fina detaljer som saknar relevans för planen, målformuleringar som i sig har betydelse men inte just här. Mycket av innehållet är reklam fast det låter som information. Det som däremot fattas är avgörande utredningar som inte är genomförda eller ens påbörjade och fakta som har "glömts bort". En välslipad myndighetsretorik att ta ställning till.

HUSEN

det gröna

"Lamellhustankarna om ljus, luft och grönska i befintlig bebyggelse ska kännas igen i de befintliga husen." Att områdets struktur och gestaltning knyter an till Kärrtorps luftiga gröna karaktär nämns flera gånger. Som om i alla fall något behöver knyta ihop det nya med det gamla. Men de hus som redan finns på Arkövägen och Vikstensvägen har mest gator och parkering på sin ena sida. Kanske bekymrar sig någon om förlusten av det befintliga gröna för i planen står helt oväntat följande: *"Kvarteren utformas halvöppna för att i någon mån behålla utblickar mot naturen för befintliga bostäder.* Någon (som bearbetat planen) tycker alltså att befintliga hyresgäster *i någon mån* kan få se natur genom en mindre öppning mellan täta höga huskroppar 70 meter bort. Som compensation för den förlorade skogen. Och det gröna i de nya kvarteren är ingen naturlig grönska. Det ser bara ut så: *"Garagebjälklagen måste gå att plantera för att åstadkomma ett grönt intryck".* Så den grönska som det nya ska knyta an till kommer att växa på bjälkarna till de underjordiska garagen, som finns under de flesta husen.

höjden

De nya husen ska "smälta in i omgivningen" men sägs ändå bilda en *"ny årsring med egen karaktär.* "De *"kommer inte att dominera bebyggelsens silhuett"* men blir trots det *"en ny stadsfront med en högre skala."* Givetvis kommer en ny stadsfront i högre skala med fem gånger så många lägenheter som den befintliga "smalhusmuren" att dominera stadsdelens östra silhuett. (Och husen är inte bara "något" högre som man också säger. De allra flesta huskropparna (85 %) är betydligt högre.) Husens höjd är möjligen en känslig fråga eftersom adjektiven väljs med sådan omsorg: Husen är inte bara *"något högre än befintliga hus"*, de är också *"lägst närmast*

befintliga hus.” Läst innebär ofta 5 våningar och den ”*gradvisa övergången*” som man betonar är nästan alltid en enda våning. Eller som det står på sidan 40, att de nya husen är ”*något högre än de dominerande befintliga 3-4 våningshusen.*” Men faktum är att inte något av husen på de aktuella gatorna är högre än tre våningar.

ljuset

”Befintlig bebyggelse kommer att få goda solförhållanden”. Men längre fram i texten står, ”*När skogen ersätts med bebyggelse kommer ljusförhållandena att påverkas. Byggnader ger mer kompakt skugga särskilt under vinterhalvåret*”. I planen finns bilder på solljus och skugga under sommar, höst och vår men inte under vinter. Lamellhustankarna handlade om grönt men också om ljus. Här tycks inte sol och ljus innebära samma sak.

rimliga hyror

”Fokus för de nya husen är rimliga hyror”, men de hus som byggs blir inte billiga sett med dagens mått. En hyresetta på 34 kvm beräknas kosta 6400 kr i månaden och den tredjedel av husen som blir bostadsrätter, ”kant i kant” med Nackareservatet, blir knappast heller billiga i ett område där varje kvadratmeter mark är värd 16 000 kronor.

Stockholmshusen

I planen ska prövas om skogen är en lämplig plats för 400 stockholmshus. I Stockholmshusens koncept ingår inte garage. Att de flesta husen får garage på sin gård kommenteras inte alls, däremot ges en detaljerad redovisning av detaljer om husen: taktassar, handtag, balkongräcken, färgprover för fasader, plåtlistor, stuprör, takfot mm. Dessutom flera sidor med bilder. Som taget ur en reklambroschyr.

saknas: plan för var bostadsrätter ska byggas och hur de ska se ut. Det saknas också resonemang om den befintliga bebyggelsens nya villkor. Samrådsunderlaget ger massor av utrymme för gestaltningsprinciper men de nya husens gestaltning synliggörs aldrig i relation till de gamla husen och någon *analys* av de befintliga husens *nya* boendemiljö finns inte (förutom de tidigare nämnda minimala utblickarna mot det gröna genom de nya husens ”mindre öppningar”). De historiskt grönklassade äldre husens egenskaper kommenteras bara i relation till de nya husens ljus, grönska och luft och hur höga de är. Inte heller finns någon kommentar till den inledande frågeställningen om det var lämpligt att bebygga skogen med 400 hyresrätter.

Fråga: Är det så att varje projekt med konceptet stockholmshus förutsätter att man beställer en viss mängd hus för att det ska vara lönsamt att bygga? Är det därför man planerar en så massiv bebyggelse?

NATUREN

”bara” en utkant

Skogen ligger i utkanten av ett av stadens ESBO områden (ekologiskt särskilt betydelsefullt område). Men påverkan på spridningssamband bedöms bli *begränsad och påverkar inte de storskaliga funktionerna av ESBO på...ett betydande sätt*. Således många betydelsebärande ord och uttryck som påverkar hur vi som läser föreställer oss skogens värde. Men vad säger att utkanter inte ska räknas? Om de försvinner uppstår nya utkanter, om de i sin tur försvinner...osv. Och vad skiljer en *storskalig* funktion från *småskaliga* funktioner. Är ESBO-områden graderade i storskaligt och småskaligt och allt däremellan? Och vad är *betydande* påverkan? Vad är värdet av betydande funktioner på de småskaliga funktionerna? Om de fridlysta groddjuren säger man att det finns ”inte någon rikare förekomst” De fortplantar sig med största sannolikhet inte. Inga salamander har setts men kan inte uteslutas. Man kunde ha skrivit att fridlysta groddjur finns i området och att även vattensalamander kan uppehålla sig här under sommartid men att man inte säkert vet om de fortplantar sig här. Men så uttrycker man det inte. (under våren 2017 har mängder av grodyngel observerats kring dammen och barnen på Långe Erik har fått kryssa mellan alla yngel.) Att skogen utgör ett av stadens kärnområden omnämns bara i en fotnot.

växtligheten

”Terränganpassning eftersträvas med små ingrepp i topografin”. Så skrev stadsmuseet i sitt remissvar. Sen kommer ångvälden.... *men det kan vara svårt att klara i planförslaget -ingen vegetation kan behållas. ”Eftersträva”... ”svårt att klara”* har alltså ingen mening för utfallet. Den outtalade avvägningen mellan bilar och natur, där naturen förlorade, diskuteras inte. De sju naturfoton som visas är dålig reklam för den vackra skogen. Bilden över den befintliga dammen kommenteras som ”sumpskog med öppen vattenyta” Hur låter det? Varför inte ”skogsbevuxen våtmark”? Som det ju är.

saknas: Planens *effekter på lagskyddad natur*. Den ska utredas under planprocessen. Men varför först efter samrådsprocessen?

Efter beslut om att anta planen? Saknas gör också resonemang om de många garagen. Närheten till tunnelbanan var ju en anledning till att Kärrtorp ansågs som ett lämpligt ställe för nya lägenheter. Är tanken att bostadsbolagen måste erbjuda en trygg plats för bilarna medan människorna åker tunnelbana?

VATTNET

risken för översvämning

”Naturlig avrinning som klarar högre nederbörd ska åstadkommas så att det inte blir någon risk för översvämning”

- Det man kallar ”*naturlig avrinning*” kräver drastiska, omfattande och förmodligen kostsamma regleringar av den befintliga naturliga avrinningen. Förutom dränering av marken måste marken höjas i mer än halva området. Vattnet ska infiltreras, fördröjas genom magasin och renas och sen avledas. Frågan är om det ens är tillåtet. De omfattande åtgärderna ”pimpas” med en konstgjord vattensamling som kan synliggöras och bli en kvalitet i området.

*Den befintliga dammen i skogen.....beskrivs som en
”anlagd damm som till stor del har svämmat över en sumplövskog
med många döda och levande träd.”*

Men den som står vid dammen på våren har nog en magisk känsla av djungel med växter och djur –en kvalitet utöver det vanliga. Hur värderar vi sånt?

Sicklasjön

”*All negativ påverkan på recipienten (Sicklasjön) ska så långt möjligt undvikas*”. Men ”så långt möjligt” står liksom tidigare inte för någon aktiv åtgärd utan betyder inte mer än utökad tidsfrist för att uppnå god ekologisk status i sjön. Saknas: Mätningen av grundvatten är inte klar när planen presenteras och det är ingen liten sak.

DE POLITISKA MÅLEN

Samrådsdokumentet är till stora delar ett PRmaterial för ett önskat politiskt beslut att exploatera skogen precis som man har tänkt. I planen finns också gott om referenser till olika mål. Oftast nämns de utan någon koppling alls till själva planen.

Stockholm håller samman är det enda mål som uttryckligen knyts till projektet. Det handlar om de två punkthusen i anslutning till reservatet som sägs binda samman Kärrtorp med Bagarmossen, och

dessutom den mix av bostadsrätter /hyresrätter som antas öka mångfald i stadsdelen. Man kan knappast påstå att de som mål betraktat är påtagligt märkvärdiga.

Målet att den offentliga välfärden ska ligga till grund för invånarna i livets alla skeden har inte alls med planen att göra.

Stadens övergripande mål: *Ett klimatsmart demokratiskt och ekonomiskt hållbart Stockholm* diskuteras inte alls i relation till skogen men genom att de finns med blir de en garant för att planen är i linje med stadens ambitioner. Men det hade egentligen inte varit fel att relatera dem till planen.

klimatsmart

När det gäller stadens klimatsmarta mål frågar vi oss hur klimatsmart det är att förstöra en hel skog, dränera marken och låta vattnet öka föroreningen i mottagande sjö?

ekonomismart

När det gäller ekonomin i detta projekt kan man anta att anläggningskostnaderna blir omfattande men att å andra sidan marken i ett så attraktivt läge är värd en massa pengar för staden som ju går till spillo om skogen blir kvar.

Det demokratiska målet..

..hade kunnat inbegripa en mindre manipulativ detaljplan som öppet hade redogjort för olika intresseavvägningar som då varit möjliga att bemöta.

saknas: En helhetsplanering för Kärrtorp

På sidan 7 nämns utförligt tre olika förtätningsplaner för Kärrtorp. Men den plan som är mest relevant i sammanhanget, den om 450 lägenheter i Kärrtorps andra skog, nämns inte. Inte heller nämns beslutad bebyggelse på Nytorps gärde som gränsar till skogen. Det är en avsevärd del av Kärrtorps natur som exploateras för bebyggelse, det nämns inte alls (det aktuella projektet nämndes inte heller i detaljplanen för Fäholmaskogen trots att det låg parallellt i tiden.)

OMSORGER OM DE BOENDE

Vardagslivet

Det finns några avsnitt med kommentarer om hur de boendes vardagsliv kommer att gynnas av planen. Som mer trygghet, bättre

öppettider och bättre resandeunderlag för kollektivresor. Men våra affärer är redan idag öppna till 22 på kvällen och det är ofta väldigt trångt på tunnelbanan mot Skarpnäck. Vi tycker dessutom att det är tryggt i Kärrtorp, i synnerhet jämfört med en tätt befolkad innerstad.

Under rubriken "*hälsa*" får vi veta att IP kan erbjuda *mer yta för beachvolley*. Det har vi verkligen längtat efter i Kärrtorp!

DETALJER

I planen ingår många precisa mindre detaljer som inte har med det övergripande projektet att göra (t.ex. skyltning till reservatet, hur entréerna specifikt ska utformas, pulkabackar, växtb eklädnad på tennishallens södra sida och inte minst Stockholmshusens alla små detaljer).

Saknas. En detalj som märkligt nog saknas är det höga och långa bullerplank som finns längs en stor del av IP's östra sida. Det nämns inte alls i diskussionen om bullernivåer. En annan detalj som inte kommenteras är de väldigt höga radonvärden som har mätts upp i lägenheter på Vikstensvägen. En utredning ska göras om eventuell markradon. Sen!

Allt som allt har det varit svårt att förstå sig på den här planen. Hur kom man överhuvudtaget på att det gick att bygga här? Och varför skulle det vara så många och så höga hus och så mycket garage? Sen undrar vi om det är vanligt att Stockholms skogar exploateras utifrån samma trixande med ord och innebörder som här, att inga motstridiga intressen och avvägningar synliggörs? Och inte minst alla viktiga utredningar som inte är klara innan tiden för synpunkter går ut.

Spårvägens Tennisklubb

Idrott och friluftsliv har en central betydelse för folkhälsan för dagens och morgondagens stockholmare. Stadens vision är att alla som växer upp i Stockholm ska ha möjligheter att idrotta och motionera i sin närmiljö. Det ska gälla alla barn oavsett var i staden man bor och oberoende av storleken på föräldrarnas plånbok. Vidare säger staden att engagemanget som finns i idrottsrörelsen har stor betydelse för att nå visionen om en stad för alla och detta ska tas tillvara och stötts. Staden ska skapa goda förutsättningar för idrottsrörelsen och breddidrotten. Fler stockholmare ska inspireras att röra på sig och föreningslivet i staden ska kunna växa. En utbyggnad av idrottsanläggningar och en effektiv användning av dagens anläggningar är av central betydelse.

Spårvägens tennisklubb är en ideell förening med ca 550 aktiva medlemmar som väl bidrar till stadens vision att stötta folkhälsan för dagens och morgondagens stockholmare. Alla barn och vuxna är välkomna att delta i klubbens träningsverksamhet allt från minitennis för de yngsta, träningsverksamhet på olika nivåer för barn, vuxna och pensionärer, tennis är en sport som utövas av alla åldersgrupper, vilket är om inte unikt så i alla fall värt att notera. Klubben är också en aktiv arranger och deltagare i tävlingsverksamhet för alla nämnda grupper. Få har som vi aktiva utövare från ca 4 år till 90 år, detta gör också att våra banor i princip nyttjas dagligen från 7 på morgonen till 22 på kvällarna. Detta gör att nyttjandegraden per kvadratmeter blir mycket hög. Förutom våra aktiva medlemmar utnyttjas banorna av andra besökare som på ett enkelt sätt kan boka dessa på webben vilket möjliggör spontanidrott med kort varsel.

Den ideella tennisföreningen Spårvägen arrenderar mark på Kärrtorps IP av staden och har på marken byggt en hall med 4 hardcourtbanor, omklädningsrum, cafeteria, kansli, klubbрум mm. Marken ägs av Stockholms stad och arrenderas av klubben i treårsperioder. Läget är strategiskt och upptagningsområdet är i princip hela sydöstra Stockholm. Klubben har fn inga utebanor.

Ett stort problem för klubben är trångboddheten, vi klarar redan idag inte av att tillgodose allas önskemål om tränings- och motionstid. Vi har sen 2008 fört en dialog med idrottsförvaltningen för att i anslutning till nuvarande hall hitta utrymmen för en hall inomhus och två gärna tre utomhusbanor i anslutning till tennishallen på Kärrtorps IP för att bättre kunna tillgodose våra medlemmars och besökares träningsbehov. Då staden växer snabbt kommer denna utmaning att tillta. Två till tre utomhusbanor skulle ge fler spelare chansen att träna utomhus under sommarsäsongen. Närheten till hallen (med omklädningsrum, utrustning, cafeteria, personal mm) skulle möjliggöra en effektiv och ekonomisk skötsel och organisation av banorna.

I samband med ev byggnation vid Kärrtorps IP bör stor hänsyn tas till att tillgodose ökade behov av plats för idrott. Det bör skapas möjlighet att utöka all idrottsverksamhet men också tennisverksamheten kring befintlig tennishall. I dagsläget råder stort intresse för tennissporten med bl a kö till barn- och vuxengrupper, kö till tennistider i nuvarande hall för motionärer vilket innebär att vi redan idag tyvärr måste tacka nej till innevånare som vill utöva sin idrott. I avsaknad av utomhusbanor har klubben och medlemmarna idag begränsad möjlighet att bedriva verksamheten året runt.

Tillförande av utomhustennisbanor som vintertid ev skulle kunna övertäckas med tält när klubben har ekonomiska möjligheter i nära anslutning till befintlig tennishall skulle innebära följande fördelar.

- Omvandling av “döda ytor” i sydvästra hornet av Kärrtorps IP till levande tenniscenter med verksamhet året runt. Effektivt nyttjande av mark/anläggning alla årets månader.
- Möjlighet att erbjuda större bredd och bättre djup i tennisverksamheten, något som efterfrågas av medlemmar och boende i närområdena.
- Förutom ökad kapacitet att tillgodose befintlig och ev på grund av nybyggnation utökad efterfrågan på tennis i området. En expansion av verksamheten ökar också genomströmningen av människor vilket även skapar trygghet till området.

Nybyggnation av bostäder på och i anslutning till Kärrtorps IP

Stockholms stad har under byggnation eller i planering ca 8000 bostäder inom Spårvägens och övriga idrottsföreningar på Kärrtorps IP:s närmaste upptagningsområde. Om vi räknar med SCB snit per bostad i Sverige skulldet innebära ca 16000 nya innevånare vilket motsvarar en halv mindre svensk stad. Efter samråd med övriga föreningar på Kärrtorps IP är det tydligt för oss att inte bara vår förening redan lider av trångboddhet och svårigheter därmed att bereda alla som vill möjlighet att idrotta på ett rimligt sätt. Som ni säkert väl känner till så är de ten nyckelförutsättning att snabbt integreras i en ny boendemiljö att komma in i föreningar för att hitta en meningsfull fritidssysselsättning och ett socialt sammanhang. Som vi nämnde ovan så har vi redan idag stora svårigheter att erbjuda alla som vill möjlighet att delta i vår verksamhet på rimliga tider och i rimlig omfattning.

En praktisk fråga som vi har svårt att se hur detaljplaneändringen tar höjd för och avser lösa är den redan mycket ansträngda parke-ringssituationen i området. Idag i samband med idrottsarrangemang på IP saknas det ett stort antal parkeringsplatser men vi utgår ifrån att det finns parkeringsgarage i källarplan på nybygget som också kan utnyttjas av allmänheten i samband med idrottsarrangemang.

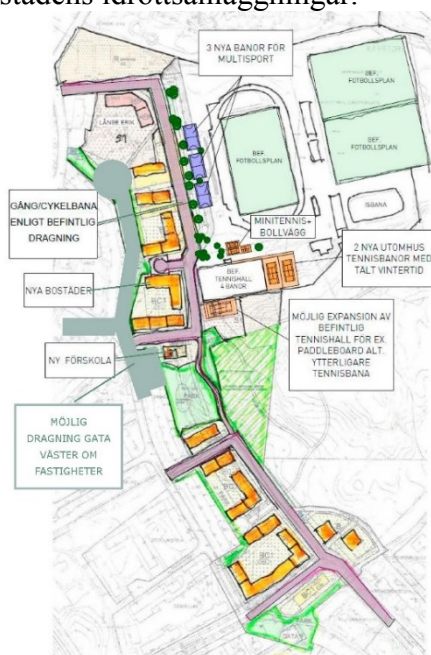
Vi ser också stora problem med att anlägga en gata i direkt anslutning till tennishallen. Många av våra juniorer går och cyklar till träningen och att blanda denna cykeltrafik med biltrafik på nya lokalgatan är en mycket olycklig lösning. Klart är att detta blir en hart trafikerad gata för lämning och hämtning av barn till de två

daghem som ligger eller är planerade samt idrottande barn etc. Kommer det dessutom ett dagis bakom tennishallen kommer det garanterat bli trafik i båda riktningarna. Och varför drar man inte dessa anslutningsvägar till husen på andra sidan fastigheterna och låter cykelvägen ligga kvar där den ligger? En lugnare och säkrare miljö för alla inblandade.

Spårvägens TK en viktig del i stadens vision

Spårvägens TK vill bidra till att stödja staden i att invånare ges ett bra alternativ till idrott i närområdet. Spårvägen och flera av föreningarna har idag samarbete med närliggande grund- och förskolor. Vi tror att med vårt förslag om minitennisbanor och bollvägg kan detta samarbete stärkas ytterligare. Minitennisbanor kan under för- och eftermiddagar användas som multibanor där en gymnastiklärare enligt erfarenhet kan aktivera ett 20-tal elever eller förskolebarn samtidigt. Kvällar kan banorna erbjuda möjlighet till spontanidrott för alla innevånare. Spårvägens TK känner stark oro kring den expansion och takt som staden planerar växa i Skarpnäck/Hammarbyhöjden utan att man samtidigt tar med de behov som innevånarna har av tillgång till möjlighet att utöva idrott, detta strider tydligt mot stadens egen målsättning att skapa goda förutsättningar för idrottsrörelsen och breddidrotten.

Om planen genomförs enligt planavdelningens förslag bedömer Spårvägens tennisklubb att i princip all framtida expansion av klubbens och annan idrottsverksamhet på Kärrtorps IP omöjliggörs vilket strider mot stadens målsättning att möjliggöra utbyggnad av stadens idrottsanläggningar.

Spårvägens TK yrkar att:

- Detaljplanen omarbetas så att bebyggelse inklusive ny gata hamnar på utsidan av befintligt staket så att expansion av idrottsverksamheten inom IP fortfarande är möjlig.
- Att Spårvägen får möjlighet att expandera verksamheten i anslutning till hallen. Vi anser inte att det är lämpligt att planera för en förskola i direkt anslutning till befintlig hall.

- Parkeringssituationen utreds närmare så att tillgängligheten till IP helst utökas men under alla omständigheter bibehålls på nuvarande nivå.
- Att ev tillfartsvägar och anslutningsvägar avsedda för biltrafik dras på baksidan av fastigheterna och låta cykelväg ev omgjord till gång- och cykelgata ligga kvar där den ligger. En lugnare och säkrare miljö för alla inblandade.

Brf Naturporten; Ätravägen 18-20

2017-03-14 skickade Brf Naturporten in en skrivelse angående den planerade byggnationen i den lilla skogsdungen mellan huset Ätravägen 18-20 och Sockenvägen. I en av punkterna i skrivelsen sades:

-Precis i anslutning till området gör Sockenvägen en 90 graders högersväng. Ett nytt hus strax innan kurvan riskerar att skymma sikten och öka trafikfaran. Detta är särskilt viktigt eftersom trycket på Sockenvägen är högt och då den utgör enda in- och utfarten till Bagarmossen. Sedan dess har vi fått en tydlig illustration till hur sårbar denna vägsträcka är. När hela Stockholm stod still den 7 april på grund av terrorattentatet på Drottninggatan stod trafiken still även på Sockenvägen. Den stod still i tre timmar utanför vårt hus. En del bilförare tappade tålamodet och gjorde vådliga utbrytningsförsök. Att helt bygga igen denna redan utsatta vägsträcka med hus tätt intill vägen på båda sidor är att bygga in risker för olyckor och trafikstopp. Flera allvarliga olyckor har redan inträffat på denna trafiksträcka. Sockenvägen är redan hårt belastad, inte minst av tung trafik. På denna ganska smala väg, och med en tvär kurva alldeles utanför vår fastighet, passerar en strid ström av

mycket tunga fordon. De lär bli ännu fler när nybyggnationen i Skarpnäck tar fart. Ytterligare ett skäl till att inte ytterligare belasta Sockenvägen och försämra framkomligheten är att många utryckningsfordon trafikerar vägen, ofta i hög fart. Eftersom, som tidigare nämnts, Sockenvägen är den enda vägen för ut- och infart till Bagarmossen, finns det starka skäl att se till att vägen är framkomlig, inte minst för polis och räddningstjänst. Belastningen på Sockenvägen kommer att öka kraftigt om nuvarande planer för byggnation i Kärrtorp - Bagarmossen genomförs. Redan i höst kommer 60 lägenheter på vår granntomt att vara inflyttningsklara, vilket kommer att medföra ökat tryck på Sockenvägen av både personbils- och nyttotrafik.

Sammanfattningsvis är det ur trafiksäkerhetssynpunkt vansinne att inte ta hänsyn till att denna sträcka på Sockenvägen redan är olycksdrabbad, hårt trafikerad och enda vägen in och ut ur Bagarmossen för både privat trafik, nyttotrafik och utryckningsfordon. Att bebygga en smal grön remsa kant i kant med Sockenvägen på ena sidan och tätt intill ett bostadshus på den andra, är en dålig idé som kommer att kraftig försämra både trafiksituationen på Sockenvägen och boendemiljön för boende i brf Naturporten.

Bostadsrättsföreningen Naturporten, Ätravägen 14-20

Brf Naturporten ligger i stadsdelen Bagarmossen. Området där vår fastighet är belägen ingår i planförslaget trots att det inte är en del av ovan nämnda stadsdelar. Sockenvägen bildar en gräns mellan Kärrtorp och Bagarmossen. Det finns inte skäl att se det som en helhet, vilket görs gällande i Start-PM på oklara grunder. Våra synpunkter gäller enbart det område i Bagarmossen som berörs av förslaget, d.v.s. kvarter 7. Det handlar om det här huset på Ätravägen 18-20 (foto bifogat). Framför huset går en gång- och cykelväg som leder in i Nackareservatet. Mellan gång- och cykelvägen och Sockenvägen finns ett grönområde med en bredd på ca 25 meter. Området har en granska kraftig lutning från Sockenvägen ned mot gång- och cykelvägen. Vi är mycket förvånade över att denna smala remsa, inklämd mellan Sockenvägen och vår fastighet, kan anses vara lämplig för bebyggelse. En genomgång av förslaget till detaljplan och underlaget till planen visar också att det finns starka skäl att inte bygga i kvarter 7. Vi motsätter oss förslaget till detaljplan avseende kvarteret av bl.a. följande skäl:

- WSP:s dagvattenutredning visar att det finns översvämningssrisker i kvarter 7 och drar slutsatsen att kvarteret är olämpligt att bebygga.

- Angöringsfickorna intill Sockenvägen kommer inte att vara tillräckliga för att kunna ta emot alla fordon som den nya byggnaden kommer att generera för i- och urlastning m.m.
  - Trafiken på Sockenvägen, som redan är hårt belastad, kommer att öka. Det kommer att medföra ökat buller, bilköer och olycksrisker.
  - Det saknas lämplig yta för utevistelse. Den ”mindre gårdsyta” som nämns i planförslaget ligger intill Sockenvägen och kommer att ha ljudnivåer överstigande 70 dBa och är olämplig för utevistelse framför allt för barn.
  - Ljusförhållandena i lägenheterna på Ätravägen 18-20 kommer att försämrats betydligt. Vissa lägenheter (till höger om port 18 och lägenheterna på nedre botten) kommer att förlora i stort sett allt dagsljus. Även det planerade huset kommer att få mycket lite solljus.
  - Någon naturmiljöutredning av aktuellt markområde har inte gjorts.
  - Texten i stadsplaneförslaget är vilseledande och på vissa punkter direkt desinformativ. Svart görs till vitt med användning av positivt värdeladdade ord i syfte att dölja de negativa konsekvenserna av förslagen.
  - Den planerade byggnaden i kvarter 7 - Avståndet mellan Sockenvägen och gång- och cykelvägen är ca 25 m. Det är svårt att förstå hur ett flerbostadshus, angöringsväg och grönområde ska kunna rymmas på den begränsade ytan.
  - Det planerade huset beräknas bli fem våningar högt. Vårt hus har fyra våningar. Ändå ser det på skissen på sid. 27 i detaljplane-förslaget ut som om vårt hus är högre. På bilden på sid. 28 ser det i stället ut som om vårt hus är lägre. Vilken bild stämmer? Rimligtvis den illustration som visar att det planerade huset är högre än vårt eftersom det är en våning högre. Ett hus så nära befintligt hus, som dessutom är högre än befintligt hus, rimmar illa med lamellhus-tankarnas om ljus och luftighet. Det rimmar också illa med de visioner som låg till grund för utformningen av stadsdelen. ”Hushöjderna ska vara lägst närmast befintliga hus för att åstadkomma en gradvis övergång mellan nytt och befintligt” (sid 22 i detaljplanen). I kvarter 7 föreslås motsatsen. Här, liksom på många andra ställen i planen, skriver man ett och planerar i praktiken något annat.
- Ingen annanstans i Kärrtorp och Bagarmossen har det byggts hus så tätt med långsidorna mot varandra. Undantag är Byälsvägen i Bagarmossen, men där vetter den ena sidan mot skogen, husen är lägre och ligger i en sluttning, vilket gör att utrymmet mellan husen är både ljust och luftigt.
- Enligt Tyréns förslag till planbestämmelser i bullerutredningen (dok nr 6513097_2_6) ska lägenheter ha tillgång till antingen en egen eller gemensam uteplats där den maximala avvägda ljudnivån inte

överstiger 70 dBa. I kvarter 7 är utrymmet för någon form av uteplats mycket litet. Det som på kartan i planförslaget kallas ”park” d.v.s.ett litet utrymme mellan kvarter 7, villorna på Länsmansvägen och Sockenvägen är inte möjligt att använda. I Start- PM kallas det för en mindre gårdsyta. Vad man än kallar det är det olämpligt för lek och rekreation. Det framgår tydligt av samrådsunderlagets egen illustration på sid. 28.

Bullerutredningen visar att området närmast Sockenvägen kommer att vara utsatt för ljudnivåer överstigande 70 dBa. Att någon kan tänka sig lekande barn på ett sådant område är ur miljö- och säkerhetssynpunkt helt obegripligt.

Dagvattenutredningen

En dagvattenutredning gjordes 2016 av WSP. Utredningen visar att det i kvarter 7 finns ett område med översvämningsrisk i anslutning till en befintlig gc-port. Vid kraftiga skyfall kan dagvattenbrunnarna i porten bli överbelastade och orsaka översvämning upp till den planerade kvartersmarken. WSP:s slutsats är att översvämningsrisken gör kvarter 7 olämplig att bebygga. Länsstyrelsens lågpunktskartering och Stockholm Stads skyfallsmodellering visar samma områden som riskområden för översvämning. ”Om det ändå bebyggs krävs troligen vattentäta konstruktioner. Då takytan utgör 80 % av kvartersmarken blir det mycket svårt att rymma fördröjnings- och reningsåtgärder inom kvartersmark.” (WSP) Detta tas upp även i detaljplanen där man skriver att vattentäta konstruktioner krävs. Vår bedömning är att detta kanske skulle kunna rädda huset, men att det inte skulle göra situationen bättre för tunneln. Stockholms stads dagvattenstrategi *En ny dagvattenstrategi för Stockholm* antogs av kommunfullmäktige 2015. Syftet med strategin är att utveckla stadens dagvattenhantering så att den sker så hållbart som möjligt. Ett av målen är att dagvattenhanteringen ska vara anpassad efter förändrade klimatförhållanden med intensivare nederbörd och höjda vattennivåer i sjöar, kustvatten och vattendrag. Klimatförändringarna har redan medfört att det blivit vanligare med kraftiga regn och skyfall.

Mot den bakgrunden är det oförsvarbart att bygga på en tomt där WSP m.fl. anser att det finns en översvämningsrisk och att tomten inte bör bebyggas. Det rimmar illa med dagvattenstrategins mål att dagvattenhanteringen ska vara robust och klimatanpassad.

Trafiken på Sockenvägen

Sockenvägen utgör den enda in- och utfarten till Bagarmossen. Trycket på vägen är redan i nuläget högt med mycket tung trafik

och många utryckningsfordon. Precis i anslutning till kvarter 7 gör Sockenvägen en 90 graders högersväng. Ett nytt hus strax innan kurvan (efter kurvan om man kommer från Bagarmossen) riskerar att skymma sikten och öka trafikfaran. En tydlig illustration till hur sårbar denna vägsträcka är erhöles den 7 april i år när hela Stockholm stod still på grund av terrorattentatet på Drottninggatan. Den stod still även på Sockenvägen utanför vårt hus i över tre timmar. Köbildning har uppstått även vid andra tillfällen och flera allvarliga olyckor har inträffat på denna trafiksträcka. Att helt bygga in sträckan med hus tätt intill vägen på båda sidor är att bygga in risker för olyckor, försämrade framkomlighet för utryckningsfordon, köer och trafikstopp. Belastningen på Sockenvägen kommer att öka kraftigt om nuvarande planer för nybyggnation i Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäck genomförs. De två planerade tillfartsvägarna – en med anslutning till Sockenvägen i kurvan och en strax efter kurvan – kommer också att generera mer trafik. Redan i höst kommer 60 lägenheter på vår grannstomt att vara inflyttningsklara, vilket kommer att leda till ökat tryck på Sockenvägen av både personbils- och nyttotrafik. Någon gata med anslutning till det planerade huset kommer inte att finnas enligt detaljplanen. Angöringsfickor kommer inte vara tillräckliga för att motsvara behoven av stopp för sophämtning, räddningstjänst, färdtjänst, taxi, varutransporter (bl.a. handlar många numera matvaror på nätet och får dem hemtransporterade), besökande, flyttbilar m.m. Sammantaget blir det många stopp dagligen som kommer att påverka framkomligheten på Sockenvägen. Angöringsfickor direkt intill en hårt trafikerad väg och alldeles vid en skarp kurva kommer att orsaka trafikproblem och öka risken för olyckor.

Sammanfattningsvis är det ur trafiksäkerhets- och framkomlighets-synpunkt vansinne att inte ta hänsyn till att denna sträcka på Sockenvägen redan är riskabel, hårt trafikerad och enda vägen in och ut ur Bagarmossen för såväl privat, som nyttotrafik och utryckningsfordon. Att bygga hus kant i kant med Sockenvägen på båda sidor är en dålig idé som kommer att bygga in och permanenta de problem som redan finns.

”Ett tydligare gaturum”

”Ny bebyggelse i form av ett lamellhus (”kvarter 7”) söder om Sockenvägen och de två punkthusen (”kvarter 8”) i fonden mot naturreservatet kopplar samman stadsdelarna och ger ett tydligare gaturum” (sid. 22 i detaljplaneförslaget). Ett tydligare gaturum innebär i det här fallet ökad trafik, ökade olycksrisker, ökat buller och dåliga ljusförhållanden i både befintligt och planerat hus. Vad betyder egentligen ett tydligare gaturum och vem efterfrågar det?

Människor som valt att bosätta sig i Kärrtorp och Bagarmossen har valt att bo i en lugn förortsmiljö. Vi har ingen önskan om att bo i en innerstadsliknande miljö.

Konsekvenser för boendemiljön Ätravägen 18-20

Någon naturinventering i kvarter 7 har inte gjorts. Även om det skulle visa sig att området inte har något större värde ur natursynpunkt, har det stort värde för boende i fastigheten Ätravägen 18-20. Denna skogsdunge är helt avgörande för ljuset i lägenheterna året runt. Särskilt under den ljusa årstiden möjliggör den ett mycket fint ljusinsläpp av både sen eftermiddags- och kvällssol. Detta ser vi i dag. Om detaljplanen går igenom kommer vi att se rakt in i en husvägg. Störst konsekvenser skulle det få för de boende i gavellägenheterna. Deras lägenheter vetter på gårdssidan mot gaveln till Naturportens andra fastighet. Det är bara 4,5 meter mellan husen. Inget ljus kommer in i lägenheterna från gårdssidan. Med en husvägg mycket nära även den andra sidan av huset (10-15 m), skulle lägenheterna bli i stort sett helt mörklägda. Även lägenheterna till vänster om port 18 och port 20 skulle påverkas starkt av att få en hög husvägg i stället för ett grönområde på fastighetens baksida. Särskilt bottenvåningarna skulle mista det ljusinsläpp som i dag förser hela lägenheterna med ljus. Det som gjorde lägenheterna attraktiva när de byggdes var just de höga fönstren, men med en husvägg tätt utanför fönstren försvinner såväl grönska, som himmel och sol. Det får konsekvenser inte bara för trivselen utan även för de boendes hälsa och välbefinnande. Forskning visar att solljuset styr bl.a. vakenhet och sömn, påverkar ämnesomsättning och immunförsvar. Särskilt för människor som tillbringar mycket tid i hemmet, t.ex. äldre och funktionshindrade, är det viktigt att boendemiljön är ljus. Den solstudie som gjorts den 20 mars, 23 september samt den 21 juni sägs visa att både den nya och den befintliga bebyggelsen kommer att få goda solförhållanden. Samtidigt sägs att ljusförhållandena kommer att påverkas när skog ersätts med bebyggelse och att byggnader ger mer kompakt skugga än träd/skog särskilt under vinterhalvåret. För Naturportens del blir påverkan på ljusförhållandena mycket kraftig, för vissa lägenheter skulle det innebära ingen sol alls under någon årstid. Även omvänt kommer det att bli problem med ljuset, då Naturportens hus kommer att skugga det nya huset, som bara kommer att få solljus sen eftermiddag och kvällstid. Vintertid kommer knappt någon sol att nå det huset.

Närmiljön

När Naturporten byggdes (2008) och några år därefter fanns en skogsdunge intill vår parkeringsyta (mindre än 50 m från vår

fastighet). På mycket bristfälligt underlag beslutade Stadsbyggnadsnämnden att dungen skulle bebyggas med 60 lägenheter (Kanslichefen 1, Skarpnäcks gård 1:1, dnr 2012-16072). Träden sågades ned och berg sprängdes bort 2016. Bygget är nu nästan klart och inflyttning i Brf Studion ska ske i början av hösten. Studion är fem våningar högt, alltså högre än Naturporten. Vi har redan förlorat ett grönområde och i stället fått ett femvåningshus som närmsta granne. Om skogsremsan mellan vårt hus och Sockenvägen också skulle försvinna blir vi kringgårdade av bebyggelse som dessutom ser helt olika ut. De ursprungliga husen på Ätravägen, Naturportens hus och det nybyggda brf Studion har olika färg, höjd och utseende. Med ytterligare ett hus i området, som inte harmonierar med någon av de befintliga byggnaderna i vårt närområde, skulle området bli än mer oenhetligt. Det finns planer på att bebygga även det grönområde som vetter mot vår gårds södersida. Vi som valt att bosätta oss här har gjort det för att vi vill bo nära naturen. Visserligen är Nackareservatet en tillgång, men det kan inte kompensera den natur som omgärdar vår gård och våra byggnader och som är lättillgänglig för alla. Det rör sig inte om stora områden, men de har stor betydelse i det dagliga livet. Enligt Start-PM ska "lamellhustankarna om att ljus, luft och grönska i befintlig bebyggelse kunna kännas igen". Det som händer i praktiken runt omkring oss är ett exempel på det motsatta. Staden planerar uppenbarligen att täppa till även små grönytor med negativa konsekvenser för både de som redan bor här och framtida boenden.

Är byggnation i kvarter 7 värt priset?

Som framgått ovan är byggnation i kvarter 7 olämplig av flera skäl. Det skulle medföra översvämningsrisker, stora trafikproblem, inte rymma någon yta för lek och rekreation och medföra en kraftigt försämrad livsmiljö för de boende på Ätravägen 18-20. Uppskattningsvis skulle det planerade huset rymma 20-30 lägenheter. Det är ett litet tillskott mot bakgrund av det totala antalet bostäder som ska byggas i Kärrtorp. En samlad bedömning visar utan tvekan att priset för det marginella tillskottet i kvarter 7 skulle bli mycket högt.

Blomsterspråket

Visionen för Stockholmshusen är att det ska bli ett bra exempel på hur typhus kan byggas med hög kvalitet med avseende på god arkitektur och bra material. Ledord för visionen är nyenkla, älskvärda och smarta. Vad betyder nyenkla? Finns ordet överhuvudtaget i det svenska språket? Hur kan älskvärda användas om hus? Detta meningslösa nyspråk kan knappast vara användbart som ledstjärna i praktiken och det skapar mer förvirring än klarhet hos

allmänheten. Som läsare av ett detaljplaneförslag med långtgående konsekvenser för liv och leverne har man rätt att förvänta sig seriös och begriplig information. Syftet med detaljplanen är enligt förslaget att tillskapa byggrätt för flerbostadshus i ett attraktivt och kollektivtrafikhärläge, att förstärka sambanden mellan Björk-hagen, Kärrtorp och Bagarmossen samt att utveckla en förbättrad promenadstruktur. Dessa positivt laddade ord döljer vad det egentligen handlar om d.v.s. förtätning, att täppa till grönområden och göra en stenstad även av Stockholms södra förorter. Ser Stockholms stad existerande grönområden som ett hinder för känslan av samband mellan olika stadsdelar? Det är i så fall en märklig syn på grönskans betydelse för miljö och människor och innebär ett radikalt brott mot de tankar som låg till grund för tillskapandet av stadsdelarna på 50-talet. En förbättrad promenadstruktur betyder inget annat än att promenera på gator och asfalt mellan husväggar. Få torde önska sig den "promenadstrukturen".

I detaljplanen sägs att det finns en *risk* att den nya bebyggelsen i volym och höjd kommer att konkurrera med stadsdelens ursprungliga bebyggelse. Att tala om en risk är minst sagt ett understatement. Bebyggelsen planeras helt klart så att den *ska* ha större volym och vara högre än nuvarande bebyggelse. I detaljplaneförslaget finns skrivningar om att fler boende skulle medföra ökad trygghet för människor. De finns ingenting som visar att så skulle vara fallet. I själva verket finns det mycket som visar på motsatsen. De mest otrygga områdena är där många människor samlas och bor. Exempel på det är miljonprogramområdena. I samrådsunderlaget skrivs att planförslaget förbättrar reseunderlaget för kollektivtrafiken. Det kan hända att SL ser ett ökat antal resenärer som en förbättring. För oss resenärer betyder det ökad trängsel på tunnelbanan och bussar. I detaljplaneförslaget framstår det som om målet "En stad som håller samman" (Stockholms stads Vision 2040) betyder en stad där husen står tätt. Det är nog inte den tolkning som människor i allmänhet gör och det finns heller inget stöd för den tolkningen i Vision 40.

Att tränga bakom blomsterspråket i detaljplaneförslaget är inte lätt. Det är ett demokratiskt problem. Som boende i Stockholms stad har vi rätt att kräva ett visst mått av hederlighet och klarspråk av stadens tjänstemän och politiker.

HSB Brf Understenshöjden

Inledning: Det är angeläget med nya bostäder och vår stadsdel tål viss nybebyggelse. Det behöver dock göras med respekt för naturvärden, sociala värden och för det redan byggda. Även topografi och markförhållanden behöver beaktas. Bebyggelseförslaget innebär att värdefull naturmiljö i närheten av vårt bostadsområde försvinner. Vi som förening berörs negativt på olika sätt, vilket vi beskriver nedan.

Hydrologi: Som planförslaget är utformat kommer det krävas omfattande dränering och avledning av dagvatten. En del av våra hus ligger på samma lerområde som den föreslagna bebyggelsen. Vi är oroliga för att en sänkning av grundvattnet kan leda till sättningar för befintlig bebyggelse inom vårt område. Detta behöver utredas. I vårt område finns också inslag av våtmark och lekdammar för groddjur som bidrar till biologisk mångfald och artspridning och som kan påverkas av ändrad hydrologi. Av dessa skäl är det angeläget att undvika åtgärder som riskerar att negativt påverka hydrologin.

Naturvärden och biologisk mångfald: Naturstråket mellan Sockenvägen och Kärrtorps IP utgörs främst av våtmarker och lövskog. En större del än vad som redovisats är någon form av våtmark. Området utgör med sina olika fuktiga biotoper ett komplement till den torrare barrskogen uppe på höjden. Tillsammans skapar de en variationsrik och värdefull natur.

Vi i bostadsrättsföreningen Understenshöjden arbetar aktivt med att öka den biologiska artrikedomen och vill rikta stadens uppmärksamhet på att stråket med våtmarker och lövskog, som nu planerar att bebyggas, på flera sätt har kopplingar till vårt "Ekostråk" längs idrottsplatsens norra kant. Ekostråket innehåller ett stycke "lantligt kulturlandskap" med ängar och blommande bryn. Vårt ekostråk och planområdets natur stärker varandra. Vi är oroliga för att artrikedomen och mångfald riskerar att utarmas. Det blev en viss försämring redan när den stora våtmarken och skogen öster om IP försvann i samband med utbyggnaden av IP för några år sen. En så tung och kompakt utbyggnad som föreslås i planförslaget innebär att i stort sett alla naturvärden längs västra skogskanten exploateras, vilket kommer att inverka menligt på ekosystemtjänster och artspridning med konsekvenser inte bara för vårt närområde utan även för angränsande stadsdelar. Vi noterar ambitionen att införa gröninslag i nybyggnationen men våtmarkerna och lövskogen kan tyvärr inte

ersättas med några gatuträd, sedumtak och andra stadsmässiga lösningar. Idag finns en insikt om våtmarkernas värdefulla och mångfacetterade betydelse och det investeras i nya våtmarker. Befintliga våtmarker borde därför snarare utvecklas än avvecklas.

Entré till Nackareservatet. Gång- och cykelstråk: Att vi i föreningen arbetar aktivt med att öka den biologiska artrikedomen inom området är något som inte minst allmänheten har glädje av. Ett stort antal gående och cyklande passerar genom Ekostråket varje dag med toppar under helgerna. Det småskaliga och variationsrika stråket med sin vindlande gångväg är mycket uppskattat och en högfrekventerad entré in i Nackareservatet. Planförslaget med ny gata via Kärrtorps IP, som tar parkeringar i anspråk, innebär stor risk att hela brynet mellan Understenshöjden och parkeringen tas bort när IP behöver ersätta förlorad parkering och att denna del av ekostråket då försvinner. En fyra meter bred cykelväg tycks mynna i ekostråket. Genomförs planen kommer ytterligare en del av Ekostråket försvinna och därmed den lummiga miljö och reservatsentré som så många uppskattar. Denna entré är den mest naturliga om man kommer via Nytorps gärde från Hammarbyhöjden, Blåsut och Slakthusområdet. Brf Understenshöjden önskar se en omarbetning av planen så att brynet i sin helhet skyddas i detaljplanen och att Ekostråket och dagens grusväg bevaras. Större cykelvägar får ledas på annat sätt.

Detaljplaneförslaget innebär att alla entréer till Nackareservatet som idag finns i eller intill planområdet försämrats, blockeras eller omintetgörs av punkthus, förskolebyggnad, bilgator och breda cykelstråk. För de som tar sig in i Nackareservatet via små stigar i området väntar en bilgata att ta sig över.

Det är redan idag mycket trafik i korsningarna vid IP. Vi önskar se en samlad trafikutredning inklusive parkeringar för dessa lokalgator som tar hänsyn till all tillkommande bebyggelse.

Övriga naturkvaliteter inom planområdet

Utöver våtmarkerna och lövskogen och den långsträckt bergsryggen centralt i området finns ett stort antal ståtliga tallar och andra träd som en utbyggnad borde ta hänsyn till. Genom att anpassa bebyggelsen bättre kan betydligt mer av Kärrtorpskaraktären bevaras. Ett exempel är tallarna utmed den stig som idag leder från Kärrtorps centrum och in i skogen nära Sockenvägen. In mot skogs-kanten finns ytterligare en våtmark som håller vatten ca halva året (saknas i naturinventeringen). Den försvinner helt med förslaget. Vi

önskar se ett förslag som bättre tar hänsyn till dessa kvaliteter och som därmed bättre kan ta tillvara och förstärka de entréer till Nackareservatet som finns inom och i anslutning till planområdet.

Bebyggelsens karaktär och skala

Förslaget förefaller motsägelsefullt. I planen sägs att områdets struktur och gestaltning anknyter till Kärrtorps luftiga gröna karaktär. Vi kan inte se att planförslaget motsvarar beskrivningen. Det bildas höga slutna innerstadskvarter med underjordiska parkeringsgarage, en karaktär som inte har mycket gemensamt med Kärrtorps luftiga gröna karaktär. Skalan är helt avvikande med en bebyggelse på 4-6 våningar när de befintliga lamellhusen är tre våningar med sockel. De höga husen kommer att skugga både skogen och det nya GC-stråket under stor del av dagen. Föreslagna parkeringslösningar innebär stora markmoduleringar som i sig försvårar en gestaltning anpassad till omgivningen. Det skulle därför vara önskvärt att hitta andra lösningar för parkeringsbehoven, något som skulle kunna åstadkommas genom en utbyggnad som inte är större än att markparkering kan anordnas eller gemensamt parkeringshus. Området är känsligt för att det är randområde till Nackareservatet. Den bebyggelse som nu planeras bildar en kompakt mur mot reservatgränsen. Vi menar att en mjukare övergång är önskvärd och att en minskning i skala också skulle innebära en bättre anslutning till Kärrtorpsbebyggelsens karaktär. Vi anser att det är olämpligt med bilgator vid gränsen till reservatet.

Nya årsringar genom viss kompletterande bebyggelse kan göras och kan ge positiva värden till befintlig miljö till glädje både för de som nu bor i området och för de som flyttar in i de nya husen, men det som nu planeras innebär en klar försämring där oersättliga natur- och kulturvärden försvinner.

Ljud och ljus från IP

Bullerutredningen anger beräknade ekvivalentnivåer för buller på 40-45 dBA. Som närboende till IP vill vi informera om att störningarna från IP kan vara omfattande för stora delar av dygnet. Mätningar som utförts längre bort i området vid matcher visar på mycket höga maximalbullernivåer vid fasad, drygt 80 dBA. Vi befarar också att buller från IP kommer att studsas mot de nya huskropparna och därmed förvärra bullerstörningarna i vårt område. Vi tror det är klokt att mer i detalj studera störningarna från idrottsplatsen innan nya hus placeras så nära. Matcher med allt vad det innebär förekommer oftast kvällar och helger under tider då

människor är hemma vilket ökar risken för konflikter. Stor möda har lagts ned från staden att begränsa störningarna för vår förening, vilket vi verkligen uppskattar. Fler boende som kan uppleva sig störda underlättar inte för idrottsverksamheten.

Sammanfattande slutsatser

Sammantaget leder våra ovan redovisade synpunkter till slutsatsen att vi inte kan acceptera den bebyggelse som nu föreslås mellan Bagarmossen och Kärrtorps IP. Förutsättningarna för och konsekvenserna av förslaget är inte tillräckligt utredda och förslaget som det nu ligger behöver omarbetas från grunden. Vegetationsridån mellan IP:s parkering och vårt Ekostråk bör bevaras och regleras i detaljplan med särskild bestämmelse. Hydrologin i området får inte ändras så att den kan skada byggnader och natur inom Brf Understenshöjden. Ny bebyggelse måste ske så att områdets särskilda naturvärden skyddas och artspridningen via det aktuella naturstråket inte äventyras. Det är angeläget för den biologiska mångfalden och den bebyggda miljön i Björkhagen, Bagarmossen, Enskede och Kärrtorp.

Vi anser att strukturer med gator och hus måste anpassas bättre till topografi och till befintlig bebyggelse i höjd, volym, gestaltning och materialval. Bilgator bör inte anläggas vid gränsen till Nackareservatet. Trafiksituationen inklusive parkeringar i området omkring IP bör utredas.

EA

Ett till synes litet grepp för en stadsplanerare i ett fågelperspektiv kommer få förödande konsekvenser för det vardagliga livet om Vikstensvägen öppnas upp för passage mellan Kärrtorpsvägen och Sockenvägen. 3000bilar/ dygn kommer trafikera 2030 enligt era beräkningar. Vägen är inte byggd för detta. Knappt 1,5m trottoar på båda sidor och 6m bred bilväg med körfält i två riktningar. Var ska de boende och besökare parkera när parkeringsplatserna försvinner längs med vägen? Ljudet på förskolan Ankarets gård med 66 barn som också har sin huvudentré mot vägen kommer troligen överstiga gränsen för buller och luften bli förorenad. De befintliga husens fönster, många sovrum längs Vikstensvägen är inte isolerade för bullernivån som kommer uppstå.

Antar att den enda lösningen som inte finns presenterad någonstans är en breddning av vägen vilket även skulle innebära att de tvärställda parkeringsplatserna mot vägen försvinner samt flera bland annat stora ekar och andra gamla träd som skapar skugga och rum i den fina existerande gatumiljön.

Förslaget kring Kärrtorps IP måste ta hänsyn till hur kvarteret en gång planerades, det är inte en slump att Vikstensvägen är en återvändsgränd. Detta för att skapa ett lugnt bostadsområde, utan buller, där barnen kan promenera fritt utan att hålla i handen till skola och förskola. Katter kan stryka runt och cyklister känna sig trygga. Stadsplanerare borde inspireras av detta enkla sätt att planera och i det nya förslaget respektera det befintliga. Mer eller mindre hela Kärrtorp är planerat så att husens entreér vetter mot innergårdar eller återvändsgator.

I Tjänsteutlåtandet läser jag att; ”Gång- cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras framför biltrafiken.” Vidare läser jag i protokollsutdrag 2015-11-26; ”I den fortsatta planeringen bör trafikrummet anpassas efter gåendes och cyklandes villkor och förutsättningarna för ett gångfartsområde ska studeras.”

Att öppna upp Vikstensvägen för att bilar ska kunna flöda genom för att lättare kunna ta sig fram hävdar jag är motsägelsefullt citaten ovan. Att öppna upp innebär att tillåta trafik som inte har något ärende på Vikstensvägen att passera. Varför göra genvägar för biltrafiken? För vems skull öppnas Vikstensvägen upp? Jo endast biltrafiken. Övrigt känns husen fint placerade till befintlig bebyggelse förutom huset i Kv.7 som står på tok för nära befintlig bebyggelse.

Tror att en lokal för caféverksamhet i bottenvåningen på något av husen skulle gynna området och alla som använder Nackareservatet.

JA

Inledningsvis vill jag påpeka att bostäderna kommer att ligga på Kärrtorps lägsta nivå – den gamla graven som avvattnade kärret (Kärrtorp) för att föra vatten till kvarnen vid Lilla Sickla. En sankmark som sjunkit en halv meter sedan bebyggelsen i Kärrtorp tillkom, vilket kan ses vid Vikstenvägen. Omfattningen av 600 bostäder med utskjutande gavlar kommer att få mycket dåliga ljusförhållanden sommartid och obefintligt solljus vintertid. En synnerligen dålig plats att bygga bostäder på och med den höjden av ända upp till sex våningar. Vad som är ytterligare negativt är att leda in biltrafik via Kärrtorpsvägen och Vikstensvägen. Ett otidsenligt förslag att öka trafiken inom nuvarande bebyggelse och som dessutom kommer att användas som genomfart av bilister från andra stadsdelar.

Jag invänder mot föreslagna planer att bygga av den omfattningen – 600 bostäder – och utformningen av husen med utskjutande gavlar och med en höjd upp till sex våningar samt tillfartsvägarna. Alternativt förslag till bostäder mellan Arkövägen och Kärrtorps IP samt mellan Vikstenvägen och Nackareservatet. Jag föreslår att de nya husen blir en fortsättning av Klemmings stadsplan ”ringmuren” till en ”yttre ringmur” intill Kärrtorps IP och Nackareservatet. Husens höjd begränsas till fyra och två våningar för att få ett varierande utseende av denna yttre ringmur. Däremellan öppningar mellan husen. Förslaget ger de nya husen betydligt mer ljus och sol än det nuvarande förslaget från Er med utbyggda gavlar som skuggar de flesta lägenheterna året om i detta lågområde. Mycket av naturen i de äldre husen och de nya kan då vara kvar, i första hand de mäktiga tallarna och de ljusa björkarna. Detta förslag ger naturligtvis inte de 600 bostäder Ni föreslår men är en mer anpassad och måttfull lösning både för de nya husen och de äldre husen. Beträffande infarten till området via Kärrtorps IP föreslår jag att den avslutas med en vändplan ungefär vid det planerade daghemmet. Likaledes avslutas infarten från Sockenvägen med en egen vändplan utan sammanhang med den från IP:s parkering utom för cyklister som kan passera däremellan. Således bortfaller Ert förslag om att föra in bilar i nuvarande bebyggelse via Kärrtorpsvägen / Vikstensvägen. De nya återvändsgatorna utanför de nybyggda husen kan användas av både cyklister och bilister genom den begränsning av bilister som förslaget ger. Någon cykelbana behöver ej anläggas. Föreslår också att planerade garagen i källarna på de nya husen ersätts med enkla enplansgaragelängor mot Kärrtorps IP och mot Nackareservatets gräns. (två skrivelser)

HA

Stadsdelen Skarpnäck/Hammarbyhöjden planeras att växa dramatiskt i nära framtid. 3500 nya bostäder planeras i Björkhagen /Hammarby/Nytorps Gärde, 3500 i Bagarmossen/Skarpnäck och ca 1000 i Kärrtorp. Detta ger en trolig befolkningsökning på ca 15000 invånare, och två frågeställningar infinner sig, vilka måste båda hanteras inom planerad byggnation vid Kärrtorps IP:

* **Befintliga idrottsanläggningar** måste växa i takt med befolkningsökningen, Stockolms stad prioriterar att expandera redan befintliga idrottsplatser, vilket är mer kostnadseffektivt än att anlägga nya. I fallet 2015-13402 avser man däremot att minska(!) existerande idrottsplats med ca 6000 kvm. Ett fullständigt horribelt förslag och ett stort svek mot alla barn som idag använder platsen samt även för alla nya stadsdelsinvånare som framgent behöver

trängas på mindre yta än idag. Förslaget MÅSTE omarbetas så att Kärrtorps IP:s yta behålls intakt, eller istället tillåts utökas!

* Grundskolor kapacitet. Som far till barn och erfarenhet av både Södra Harmsmarbyskolan och Skarpnäcks skola vet jag att skolorna idag inte förmår acceptera alla sökande barn. Skolorna är fulla (ca 100 elever över rekommenderat antal på Skarpnäcks skola). Förslaget 2015-13402 beskriver att en förskola ska anläggas, men INGET nämns kring behov av ökad kapacitet för grundskola. Skarpnäcks skola nämns bara i förslaget som en redan existerande skola, men denna är ju redan full! Jag kommer kräva ett seriöst svar kring hur staden planerar hantera grundskolesituationen med planerade 600 nya bostäder invid Kärrtorp IP? Följdfrågan blir även hur stadsdelen avser hantera skolsituationen för planerade 8000 bostäder i stadsdelen. Skola i Bagarmossen ska byggas, men då på bekostnad på att en redan befintlig grundskola ska rivas

Förslaget utelämnar helt svar på två ovanstående och kända problemställningar, vilket är MYCKET anmärkningsvärt.

LA, GE, AW, DT, AK

Våra synpunkter gäller åttavåningshuset i kvarter 8 och gränsar mot kvarteret Näringsministern. Vi är familjer som bor på Sockenvägen 601 med långsidan av bostaden mot väster. Det innebär att vi kommer att ha vår huvudsakliga utsikt (sovrum, vardagsrum, kök och balkong) mot åttavåningshuset. Det är också här vi har vårt huvudsakliga solinsläpp – vilket sker kvällstid när skuggorna är extra långa.

Om man väljer att bygga i kvarter 8 vill vi därför se en betydligt lägre byggnad som inte försämrar ljusintaget och tillgången till solljus. Vi vill också se mer än enbart hus när vi ser ut genom våra fönster och från vår balkong. Vi förstår behovet av viss storskalighet i byggande men ser inte att ett punkthus är lämpligt här, utan anser att sådana byggnader bör vara solitärer (och ej påverka andras bostadsmiljö) eller markera ett centrum så som det gör i Bagarmossen C och Kärrtorp C.

Vi ser hellre att platsen som ligger utanför vårt bostadshus får markera övergången mellan Bagarmossen och Kärrtorp genom en lekplats. Det skapar goda förutsättningar för barn, en bra entré till naturreservatet och markerar platsens kulturhistoria. Vi vill att ni hör samman vårt behov av ljusintag och solljus och därför förändrar detaljplanen i den del som kallas kvarter 8 till att gälla betydligt

lägre bebyggelse eller inte att den inte bebyggs alls. Vi vill också gärna få återkoppling i frågan. Hör gärna av er om det är något ni undrar över!

LA, GE, JE, ES, LB, ML, KS, MS, AW*Lyft fram barnperspektivet och det kulturhistoriska perspektivet*

Detaljplanen behöver revideras. Idag tar den inte hänsyn till barns villkor och förutsättningar, den försämrar värdet av närheten till naturreservatet och den tar inte kulturhistoriska hänsyn. Vi som skriver detta är några barnfamiljer som bor i området. Våra synpunkter gäller särskilt följande:

- ☐ De två punkthusen i kvarter 8
- ☐ Ny bilväg där det idag är gång- och cykelväg i kanten av reservatet
- ☐ Avsaknad av lekplats i området
- ☐ Blandning av människor och boendeformer. Vi är måna om en hållbar boendemiljö där människor trivs och vill bo och att utvecklingen av området mellan Bagarmossen och Kärrtorp bygger vidare på alla de framgångsfaktorer som gör detta till en så populär plats att bo på idag. Nedan beskriver vi våra synpunkter och förslag.

Rekreation och friluftsliv ur barnperspektiv

Detaljplanen tar inte hänsyn till barns villkor och förutsättningar. För oss barnfamiljer som bor mitt emellan Bagarmossens centrum och Kärrtorps centrum saknas idag en närliggande större lekplats. Vi har ungefär 700 meters promenad till Fyren i Kärrtorp och lika långt till Brödkaveln i Bagarmossen. En mindre lekplats utan parklek finns något närmare, vid Gåshällsvägen. Det finns även begränsade lekmöjligheter i anslutning till bostadshusen. Dessa miljöer är dock små och skuggiga, de är inte inhägnade och inte heller så väl underhållna – de består ofta av någon sandlåda som mest används av katter samt sliten lekutrustning och vid vissa av dem krävs ständig uppsikt så att barnen inte springer ut på en bilväg. Vi saknar en attraktiv plats för barn att röra sig fritt och säkert, att utmanas motoriskt och utveckla sin kreativitet. Barnen förtjänar en egen entré till naturreservatet och vårt förslag är att skapa en inhägnad plats med lekutrustning av naturmaterial och med möjligheter att lära sig om reservatets flora och fauna. En sådan lekplats behöver inte innehålla traditionell lekutrustning (som gungor, rutschkanor och sandlådor) utan hellre sådant som en balansbana byggd av stenar och stockar, konstnärlig gestaltning

av och lättillgänglig information om några av de djur- och växtarter som återfinns i reservatet. Vår tanke är att parken ska kunna användas som pedagogisk lärmiljö av förskolor och skolor i närområdet som på den här platsen skulle kunna starta eller avsluta sina utflykter i reservatet. Och som rekreations- och lärmiljö för barnfamiljer och föreningar under dagar, kvällar, helger och lov. För att kombinera dessa funktioner bör exempelvis en del av parken vara byggd så att det finns möjlighet att samla en grupp barn. Det är också viktigt att platsen inhägnas mot Sockenvägen, så att även små barn kan springa fritt och undersöka miljön. Vi menar att parken bör placeras mitt emellan Fyren och Brödkaveln, eftersom ett av syftena med den skulle vara att komplettera dessa två mötesplatser. En lämplig placering menar vi är den lilla skogsdunge vid Sockenvägen som ligger i anslutning till gångvägen som leder mot Söderbysjön, det vill säga den del av detaljplanen där det finns ett åtta våningar högt punkthus inritat (en del av kvarter 8). I denna lilla dunge står idag en mängd olika trädarter, ett eller två exemplar av varje art kan enkelt gallras fram och användas i lärmiljön, den naturliga kuperingen kan med enkla medel göras till klättermiljö, samtidigt som det också finns mark över som kan göras plan och tillgänglig för rullstolsburna. Med denna placering av lekplatsen knyter man också samman Bagarmossen och Kärrtorp – men inte genom ett stort hus utan genom att barn, unga och vuxna i de olika områdena möts på ett självklart sätt.

Platsens kulturhistoria

I exploateringen av området behöver man bättre markera platsens historia av att vara två olika orter. Det är inte förtjänstfullt att bygga ihop orterna med punkthus, menar vi. Bättre är att bibehålla ett litet glapp eller andrum, ett minne av att det varit och delvis kommer fortsätta att vara två olika orter med olika traditioner och struktur. Med en lekplats just vid gränsen får man en använd och sammanlänkande yta som samtidigt erkänner platsens historia. Vårt förslag är därför att det högsta punkthuset i kvarter 8 utgår av skäl som handlar om barnens behov och möjligheter samt för att markera platsens historia. Av samma skäl bör även det andra punkthuset i kvarter 8 ersättas med ett lägre hus som bättre harmonierar med övrig bebyggelse. Vi menar att i Stockholms förstäder så markerar punkthus platsers centrum. De kan också fungera om de står som tydliga solitärer. Men punkthus hör inte hemma så som kvarter 8 ser ut i förslaget – nära annan bebyggelse. Vill man lägga till något för att markera det nya området föreslår vi en konstnärlig gestaltning i den skarpa svängen på Sockenvägen som kan välkomna dem som bor i området och de som kommer till bil, buss, cykel och fots.

Trafiksituationen ur barnperspektiv samt med anledning av naturvärden

Ett stort värde idag är att det närmast reservatet är bebyggelse, inte bilvägar. Det skapar god tillgänglighet för exempelvis barn och unga boende på både Sockenvägen och Vikstensvägen. Det skapar också möjlighet för barn att förflytta sig säkert, själva eller tillsammans med vuxna, till fots eller på cykel mellan Bagarmossen och Kärrtorp, liksom till Kärrtorps IP. Den föreslagna bilvägen bakom kvarter 4-6 försämrar denna tillgänglighet avsevärt. Barns rörelsefrihet är idag redan hårt kringskuren och vi anser att det är viktigt att i största mån inte försämrar den ytterligare. Vi föreslår därför att anslutning till de nya husen görs från Vikstensvägen för att i minsta mån försämrar tillgängligheten till naturreservatet, särskilt för barn och unga. En annan aspekt av vägförslaget är att det minskar värdet av det naturnära läget för oss som bor här. Med en bilväg närmast skogen försämrar både ljudbilden och intrycket av naturen. Den föreslagna vägen vare sig förvaltar eller utvecklar platsens värde för människor och djur.

Blandning av människor och boendeformer för social hållbarhet

Vi är positiva till att det byggs fler bostäder i vårt område och vi uppskattar att förslaget innebär en blandning av hyresrätter och bostadsrätter. Vi vill lyfta fram behovet av större hyreslägenheter, med fyra-sex rum. Det är idag ont om större lägenheter i Bagarmossen och Kärrtorp, vi känner flera barnfamiljer som idag är trångbodda. Vi ser också gärna att en del av nybyggnationerna blir seniorbostäder och trygghetsbostäder samt att något av hyreshusen blir kollektivboende för barnfamiljer, liknande kollektivhuset Tre Portar i Skarpnäck. Kollektivboende är en attraktiv boendeform för många barnfamiljer. Vi önskar en blandning av människor och boendeformer, det bidrar till social hållbarhet – inte minst till ökad trygghet och sammanhang för barnen.

Avslutningsvis: Gör en analys av konsekvenserna för barn

Vi ser behovet av nya bostäder i vår stadsdel och vi förstår att det krävs en viss storskalighet för att nybyggnationer ska bära sig. Men i den föreslagna detaljplanen är det otydligt hur de nya miljöerna är tänkta att utformas för att tillgodose barns intressen och behov av exempelvis delaktighet, stimulans och trygghet. Vi har inte heller uppfattat att samrådets dialoger utformats så att de barn som bor i området fått reella möjligheter att göra sina röster hörda kring förslaget. Vi vet att det i Sverige sedan ett antal år pågår en diskussion om att genomföra barnets rättigheter i kommunala och

landstingskommunala verksamheter genom att göra barnkonsekvensanalyser (bka) inför politiska beslut. Även om det fortfarande delvis är oklart vad bka egentligen ska innebära i exempelvis ett planarbete och samråd, önskar vi oss en högre ambitionsnivå från Stockholms stad i det här avseendet. Vi menar att samråd bör genomföras där barn kan vara delaktiga och att stadsbyggnadskontoret bör genomföra en bka och låta denna påverka helheten i förslagets utformning. Vi vill att de synpunkter och den idé vi beskrivit här ska beaktas så som de är *och* att de dessutom kan ingå i en bka.

Fortsatt kontakt

Vi som är kontaktpersoner för ovanstående synpunkter och förslag står gärna till förfogande i planprocessen, till exempel kan vi gärna komma och presentera och diskutera förslaget. Om förslaget kan förverkligas så vill alla vi som skriver under gärna ingå i en referensgrupp eller fokusgrupp, tillsammans med våra barn och tillsammans med föreningslivet samt med personal och barn vid förskolor och skolor i området. Vi ser ett värde i att skapa delaktighet kring hur en sådan här ovanlig slags lekpark kan gestaltas. Både processen och resultatet skulle kunna markera något som blir unikt för detta nya område och som kanske även skulle kunna bli förebildande inför framtida plan- och byggprocesser.

LA

Jag vill att ni gör fler solstudier kring 8-våningshuset i relation till Sockenvägen 601. Lägenheterna i det befintliga huset som är vänt mot det planerade punkthuset har i princip allt solljus från det hållet kvällstid. Jag vill se studier från kl 18 och till solnedgång både vinter och sommar.

MB

Jag börjar med att tala om att jag vet att det behövs fler bostäder i Stockholm. Men eftersom Kärrtorp är en relativt stor förort så ifrågasätter jag att det är just här det ska byggas. Eftersom det alltid sliter på naturen (denna gång fina våtmarker) och området är tillräckligt bebyggt för att det ska löna sig med service av olika slag, så undrar jag varför man inte hellre gör ingrepp i naturen för att bygga där det behövs? T.ex. finns Fagersjö i söderort som skulle behöva bli ungefär dubbelt så stort för att närservice skulle börja löna sig.

Min största invändning inför detta är dock planerna på att öppna upp Vikstensvägen för trafik till/från Sockenvägen. Det är miljövidrigt att underlätta för mer bilism i Stockholm. Jag ser det som mycket omodernt och min fråga är varför man inte fortsätter

det som redan har påbörjats, att göra det svårare och dyrare att använda privata bilar i Stockholm med omnejd? I Kärrtorp finns tunnelbana nära och flera bussar står för goda tvärförbindelser. Som jag ser det kan man inte öppna upp Vikstensvägen och samtidigt säga sig jobba för en bättre miljö.

Jag har tyvärr inte kunnat vara med på möten kring det här och vill därför gärna bli kontaktad och få respons på mina synpunkter och frågor.

JB

Jag bor på Sockenvägen 589 redan nu är vi relativt omringade av trafik. Högt trafikerade Sockenvägen samt tunnelbanan som även den skapar en del ljud.

I planen på nybyggnationen fanns 2 alternativ för vägdragning. Alt A där man öppnar upp mellan Sockenvägen och Vikstensvägen genom att skapa en väg på befintlig parkering precis i anslutning till våra hus. Detta skulle göra att vi i princip blir omringade. Jag samt många av mina grannar är helt emot detta alternativ! I alt B öppnar ni upp mellan Sockenvägen längre in mot reservatet och drar vägen bakom de planerade husen. Detta alternativ är helt ok!

SB

Jag vänder mig emot att man planerar att använda mark som idag är en del av Kärrtorp IP till att bygga bilväg. Bättre med cykelbanor och ny sporthall för ungdomars inomhusbollssporter än att bygga för bilar. Jag hoppas verkligen inte att en ny sporthall skrotas.

MB

Att öppna upp för genomfart på Vikstensvägen känns helt uteslutet!! Dagis och fritidsverksamhet sätts i omedelbar fara!! Barn har redan förolyckats, barn, äldre personer, katter, rådjur, sätts i fara dagligen om det blir genomfart!! Ofta förekommande fortkörare "busliv" från Bagarmossen, Skarpnäck kommer löpa amok!! Vem vinner på en "snabbare" genomfart?... Ingen!! Med tanke på följderna!

Byggnad av bostäder i området bakom husen Vikstensvägen 61- 69 osv...känns också som ett ingrepp på alla boendes tillgång till lugn och naturupplevelser i vardagen. Majoritet är låginkomsttagare och pensionärer!!

Naturligtvis vet vi alla att det behövs bostäder. Men min tanke är... Varför väljer man inte att bygga i villaområdena som finns i Kärrtorpsområdet!! Massa plats finns utkanter och områden kring "de privilegierades" bostäder. Varför byggs det inte där??????

Dessutom finns och lever ett otal djurarter i Vikstensvägens område som behöver bevaras akut!!!!

Nytorpsgården! Varför byggs det inte mer där i närheten av Dalens sjukhus? Tillgång till bussar och tunnelbana finns nära och Gärdet är ändå så stort!! Tänk till!! Vi här på Vikstensvägen vill bevara det unika som fått oss att bosätta oss här! Bygg hos HÖGINKOMSTTAGARNA i villa områdena i stället!!

EC

Jag vill påpeka att exploateringen går emot stadens miljöpolicy gällande våtmarker. Området består av gammal skog. Här finns rödlistade fåglar, grodor och enorm mångfald av andra djur. Trafikbuller från Sockenvägen är redan idag mycket påfrestande. Den nya planen räknar med en ökning från 200 till 3000 bilar/ dygn bara på Vikstensvägen!

Följande citat kommer ur Förslag till detaljplan för bostäder vid Kärrtorps IP: "Både ny och befintlig bebyggelse utsätts för buller från Sockenvägen, Vikstensvägen och från idrottsplatsen. Detta löses genom att lägenheterna får "tysta" sidor. Kommentar: Hur löses ökat buller för befintliga bostäder?"

Denna exploatering kommer påverka negativt både människor och djur. Stora naturvärden riskerar att gå förlorade.

Jag vill påtala att en riktig miljökonsekvensbeskrivning behövs.

TC

Lägger in här min personliga protest mot byggprojektet. Enligt min mening hör skogen bakom huset till vårt naturreservat som vi bör vara rädda om. Vad vet vi vad det får för konsekvenser för vår gammelskog och dess förgreningar under jord alla naturvårdsarter och de rödlistade. Vi vet redan idag att vi har problem med våra parkanläggningar där system rubbas, bin saknas och träd mår dåligt. 7,5 ha skog är en viktig yta för oss som bor här och alla djur, växter och levande ting. Ett viktigt promenadstråk, guldgruva för bär och svamplockare. Ett promenadstråk som passar hundägare, folk som annars bara promenerar, joggar, cyklar och åker skidor vintertid. En plats för barnfamiljer. 600 lägenheter innebär fler bilar och sämre luft, större osäkerhet för lekande barn och utekatter, rådjur, harar ,

igelkottar. Det är en skog med ekologisk mångfald som vi vill bevara också för våra framtida barn, nästkommande generationer.

JA

Jag har några frågor gällande byggplanerna enligt detaljplan 2015-13402. För det första undrar jag hur det går att bygga på sumpmark. Området i detaljplanen är i princip ett kärr som svämmar över varje år. Det är ett risigt och slitet område, till nytta enbart för vilda djur och områdets katter som jagar och spanar på varandra där. Existerande hus i området sjunker och spricker och marken runt dem eroderar ständigt (till stort förtret för oss som försöker ha planteringar - de försvinner ner i marken). Det finns säkert smartare byggtekniker än på tiden de här husen byggdes (jag bor i ett av dem på Eggegrundsvägen), jag är mest nyfiken på om det går att lösa på ett hållbart sätt.

För det andra är jag bekymrad över naturreservatet som gränsar till området i detaljplanen. Naturen i reservatet är otroligt sliten redan nu av alla människor som rör sig där. Det finns knappt någon mossa på marken, grenar bryts och det skräpas ner nåt ohyggligt. Hur tänker ni kring detta? Fler människor innebär ökat slitage, och skogen är ansträngd redan nu.

Min tredje fråga gäller kollektivtrafiken. Linje 17 är fylld till brädden i rusningstrafik, och tågen är fulla redan efter två stationer på vägen in mot city. Det här är väl en fråga som rör även landstinget och SL, och jag undrar hur ni tänker lösa utmaningarna gällande utrymme i kollektivtrafiken med ännu fler människor? Oavsett om vi alla får plats på tågen så ska alla av i stationerna kring city och utgångarna där är redan galet underdimensionerade och proppas igen direkt. Jag är orolig för säkerheten.

Ja, det råder grav bostadsbrist i Stockholm, och det är klart att det ska byggas. Ni har säkert tänkt på, och löst, mina bekymmer ovan redan, men berätta gärna hur.

EE

Jag bejaktar verkligen byggandet av nya bostäder i mitt område, men motsätter mig starkt att nya bilvägar planeras in inom ramen för ärendet, samt att parkeringstalet är så högt som 0,5 per lägenhet. Vi är nu 2017, kunskapen om det ohållbara i att fortsätta planera staden för privatbilism borde vara stor vid det här laget. Med kunskap om den stora negativa påverkan från biltrafiken både vad gäller utsläpp, buller och trängsel, samt nya former för mobilitet, t ex med den växande delningsekonomin, bör byggandet av nya vägar för

biltrafik verkligen undvikas. Vidare, dessa bostäder byggs i ett mycket kollektivtrafiknära läge (tunnelbana Kärrtorp) och det är ett ypperligt tillfälle att passa på att sänka parkeringstalet och gynna bostadssökanden som inte har för avsikt att inneha bil. Med den bostadsbristen som finns i staden idag är jag övertygad om att det finns ett stort antal intressenter för dessa bostäder även med ett lågt parkeringstal. Det är också otidsenligt och orättvist att tvinga alla boende i fastigheten att vara med och finansiera parkeringsytor till vissa, därför bör parkeringstalet vara så lågt som möjligt, helst noll. På så sätt får de boende som vill inneha bil finansiera sin parkering själva, utanför kontraktet för boendet, och därmed utan subventioner från andra boende.

KE

Det planeras att byggas bakom vårt hus. Jag motsätter mig detta av flera anledningar.

1) Det är sankmark med ett stort kärr på marken som tidigare utdömts som otjänlig mark för att bygga på, vi är många som undrar hur den helt plötsligt kan anses vara byggbar. Marken kommer behöva förberedas vilket leder till mycket längre tid av störande för de boende och berörda förskolor.

2) Vi har sättningar och sprickor i vårt hus byggt på 50-talet. Bland annat en lång spricka som syns på tapeten i ett av våra rum, den blir större för varje år, för 10 år sedan var den ca en meter lång, nu går den i princip från golv till tak. Vi är många som oroar oss för vad byggnationen och markförberedelserna kommer påverka våra 50-talshus. Jag bifogar bilder på spricka i vårt hus inifrån.

3) Vi oroar oss även för den gravt ökande trafiken hur den kommer påverka sättningarna i dessa 50-talshus.

4) Byggplanerna nämner inget barnperspektiv, det är två stora förskolor som kommer påverkas negativt av all trafik och av att vara granne med en byggarbetsplats under vad vi uppskattar till minst två års tid. Eller antagligen mycket längre. Under hur lång tid skulle ni själva acceptera att bo granne med en byggarbetsplats? Eller acceptera att era barn/barnbarn skulle tvingas gå på en förskola granne med en stor byggarbetsplats? Vad är rimligt?

5) Det planeras att bygga bullerväggar på de nya husen pga det grova bullret från ökande trafiken. Men våra hus är bara 2-glasfönster, det är inte rimligt att vi ska behöva utstå detta buller, isf

bör det byggas bullerväggar och ljuddämpande skydd för våra hus också men det finns inte med i planeringen.

6) Avslutningsvis så innehåller området flertalet arter från både djur och växtliv som är rödlistade.

Jag motsätter mig detta bygge som verkar allt annat än välplanerat eller genomtänkt!

JE

Är mycket positiv till alla dessa nya bostäder. Roligt att se att så mycket skog blir kvar mellan husen (smart med 3D-skärmen). En stor oro man hör i lokalen är trafiksituationen. Kan man se över trafiken, kanske enkelrikta Vikstensvägen?

Men som sagt, kul att det händer saker i området som får hit fler människor.

KE

Som boende vid Sockenvägen vill jag protestera mot byggnationen vid Kärrtorps IP. Sockenvägen är redan hårt belastad med 10.000 bilar/ dygn. Ännu fler kommer det att bli om detta byggs. Från Bagarmossen finns bara en enda utfart så all trafik går på Sockenvägen. Bygg istället i en förort med flera tillfarter.

TE

Området kring Vikstensvägen är unikt pga dess omedelbara närhet till nauren som tar vid där huskroppen slutar. Denna natur innehar också speciellt höga naturvärden som orörd skog samt innehåller många rödlistade arter. Som boende och lägenhetsinnehavare vet jag att det är detta läge som gör våra lägenheter attraktiva på bostadsmarknaden. Detta är Kärrtorps "Unique selling point". Invånarna här omkring värnar denna närhet också för dess dokumenterade hälsoeffekter. Det finns forskning som visar att till och med endast möjligheten att kunna titta ut på ett grönområde från sitt fönster kan påverka stressnivån i positiv riktning. Vidare fastslår Statens Folkhälsoinstitut i en rapport att: "För äldre personer med funktionsnedsättning i särskilt boende, är närmiljön särskilt viktig både att gå ut i och i form av varierad och vidsträckt **utsikt från fönster, balkong, entré eller uteplats mot park eller trädgård**" Även "Frisk i naturen" Fastslår att: "Förutom avståndet till grönområdena där man bor är det även viktigt med deras kvaliteter och innehåll. Det mest väsentliga är storleken (helst över 5 hektar, dvs. "klassiska" parker), bra stigar och leder med god belysning, vackra utsikter, **många stora träd**, vatten, lugn och ro

och känslan av trygghet.” (Frisk i naturen var ett projekt mellan de nordiska ländernas paraplyorganisationer inom miljö- och hälsosektorn, som pågick 2009-2011.) Min åsikt är att känslan / illusionen av skog måste bevaras till varje pris och det behöver inte vara svårt att uppnå. Nedan följer några viktiga hållpunkter för att göra detta.

Behåll en grön ridå av **befintlig natur** mellan den befintliga byggnationen och den planerade för att behålla känslan av skog i omedelbar kontakt till husen som de boende har idag. Ridån hjälper också till att minska buller från den planerade nya bilvägen och som kommer öka trafikbullret och luft kvaliteten i omgivningen på ett avsevärt negativt sätt. I området (Kvarter 4) där det enligt planen är tänkt en park och dagvattendamm är det av största vikt att behålla samtlig **äldre natur** såsom alla granar och tallar som är 100 år eller äldre. Denna växtlighet går inte att ersätta med nyplantering och genom att behålla denna så typiska natur för området kan det åtminstone skapa något sorts ”alibi” för förlusten av den skövling som är planerad. Och också visa en ”god vilja” från stadens och entreprenörens sida att åtminstone rädda några av de helt ovärderliga skogsvärderna. Låt denna lilla Skogspark symbolisera tillmötesgående och en förståelse för vad Kärrtorpsborna värderar allra högst nämligen den omedelbara närheten till urskogsskogen från sitt fönster och kanske kan detta hjälpa till att behålla värdet i lägenheterna på bytesmarknaden.

Öppna inte Vikstensvägen för genomfart utan låt den tänkta nya vägen ensamt få ta hand om den ökade bilismen som följer på nybyggnationen. Varför ska de redan boende på Vikstensvägen få ta konsekvenserna av att de nyinflyttade är bilburna. Detta skapar en känsla av orättvisa och kommer sannolikt bara öka de boendes ovilja och tendens att överklaga byggplanerna. Låt de nyinflyttade få ta hand om och ta konsekvenserna för sin egen trafik. Den nya vägen bör över huvud taget inte ansluta till Vikstensvägen utan helt passera utanför den tänkta nybyggnationen och ev ansluta till Sockenvägen på det sättet.

Bygg inga stängda innergårdar, bygg inga flyglar utan låt det bli fri sikt mellan husen så naturen fortfarande kan ses. Detta minskar antalet hus och i förlängningen minskas då även biltrafiken och behovet av parkeringsplatser. Bygg inga parkeringsgarage under husen då detta kräver att den befintliga miljön helt måste modifieras och sprängas bort. Detta är värdefull naturmark! Låt den finnas kvar mellan husen i största möjliga mån. Nedan en skiss utan flyglar och

stängda innergårdar. Husen måste antagligen flyttas ut ytterligare från den befintliga bebyggelsen för att få plats med en ”grön ridå”.

PF

Jag bor på Vikstensvägen och känner sorg över att staden planerar att bebygga ett på många sätt viktigt naturområde bakom befintlig byggnation på Vikstensvägen. Jag väljer dock att inte vidareutveckla detta här. Däremot vill jag vidareutveckla mina synpunkter kring trafikfrågan. Jag bor på bottenvåningen på Vikstensvägen och det är mycket lyhört från gatan. I dagens läge är det inte alltför mycket trafik samt att gatan är smal vilket bidrar till att bilarna kör sakta. Trafikljudet hörs ändå tydligt in i min lägenhet.

Med nybyggnation ökar antalet bilar och jag har även förstått att planer finns för att Vikstensvägen ska breddas. Enligt stadens beräkningar i planarbetet kommer biltrafiken öka från dagens ca 200 bilar om dagen till ca 3000!! Om Vikstensvägen dessutom öppnas mot Sockenvägen kommer det att leda till genomfartstrafik vilket resulterar i ännu mera bilar och ännu mera trafikbuller! Jag vänder mig starkt mot planerna att Vikstensvägen ska öppnas mot Sockenvägen!

MF

Synpunkter på förslaget att bebygga Kärrtorps Östra skog. Mina synpunkter handlar till stor del om den icke-demokratiska planprocessen. För lite drygt tio år sen (2004) gjordes en planering av framtida bebyggelse i Kärrtorp. Den presenteras i skriften *Framtida Kärrtorp*. Det har hänt en del sen det programarbetet: Vi är bortåt tusen fler personer som bor här. Då var nästan alla lägenheter hyresrätter, idag är finns fler bostadsrätter än hyresrätter. 2004 fanns inget naturreservat.

Men en del är sig likt: 2004 var det samma majoritet i stadshuset som idag. Då behövdes plats för fler människor i Kärrtorp. Även då var förtätning av Kärrtorp aktuell och även då engagerade sig Kärrtorps invånare för sin stadsdel. Men den gången sa ”staden” så här om byggplaner:

Såväl gatu- som fastighetskontoret anser det olämpligt att anvisa mark och påbörja planarbete slumpmässigt på de platser som byggherrarna föreslagit innan stadsdelens förutsättningar som helhet är ordentligt utredda. En helhetssyn på stadsdelens utveckling leder till att lämpliga platser för bebyggelse identifieras.....” (STADSBYGGNADSKONTORET, TJÄNSTEUTLÅTANDE SBN 2004-01-15)

Helhetsplanering som saknas

Det inga konstigheter som står där. Det handlar t.ex. om synen på en stadsdel som en helhet. Men detta samrådsprojekt är inte en del i en helhet. Minst fem olika detaljplaner är aktuella för Kärrtorp men syns inte i en gemensam kontext. Flera av planerna rör exploatering av skogsområden men i detaljplanen för det man kallar Fäholma-skogen nämns inte Kärrtorps Östra skog och i planen för Kärrtorps Östra skog står ingenting om skogen på andra sidan Kärrtorp. Ändå har det funnits gott om tid att knyta samman planerna till en överskådlig helhet för Kärrtorp - själva iden att bebygga skogen vid IP formulerades för två år sen – och inget av programmen nämner Nytorps Gärde. Alltsammans är viktiga grönstrukturer som exploateras var för sig utan kommentarer om vad det innebär för det så omtalade gröna och luftiga Kärrtorp som helhet.

Planprocessen igår/idag

Stadsbyggnadskontoret programförklaring ovan handlar också om hur planprocesser ska gå till. 2004 tyckte man att det var olämpligt att börja med ”byggherrarnas” förslag innan stadsdelens egna förutsättningar var ordentligt utredda. Planarbetet borde göras innan ”byggherrar” fick ansöka om få bebygga marken. Men förslaget om Kärrtorps Östra skog tycks ha kommit till precis så som man 2004 ville undvika. Svenska Bostäder hade hittat ett stycke mark där de ville bygga ett stort antal s.k. stockholmsbus (ett projekt man nyss hade fattat beslut om) De ansöker därför hos exploateringskontoret om förhandsbesked att få bygga i skogen som ligger framför IP och som har plats för många hus. Staden som vill ha blandad bebyggelse föreslår att markanvisningen dessutom ska gälla även bostadsrätter. Svenska bostäders ansökan godkändes 2015 trots att det då (och även nu) finns många utredningar kvar att göra. Om natur, vatten och markförhållande.

Dialog med medborgare

Den förändringsprocess som staden initierade 2004 inleddes med ett noggrant förarbete där man tog reda på vad Kärrtorps egna invånare tyckte var viktigt. Man gjorde enkäter och djupintervjuer med

kärrtorpsbor och även pedagoger på förskolor och ungdomsråd. Man gjorde analyser av trafik och landskap. De lokala önskemålen integrerades med planerarnas synpunkter. Den nu aktuella planen presenterades med en lapp i våra trappuppgångar. Jag minns det som sommaren 2015. *”Ni kommer snart att få 780 nya grannar”* plus en bild över planområdet. Lite senare skrev Stockholm Direkt: *”stenen är i rullning. Går allt som planerat blir det 780 nya lägenheter i grönområdet vid Kärrtorps, angränsande till Nackareservatet. Inflytt: 2019.*

- Svenska bostäder får sitt exploateringsbeslut hösten 2015.
- Fastighetsbolaget Abacus får ett halvår senare beslut om att de får köpa mark och bygga i skogen
- Ett år därefter kommer ett samrådsunderlag. (maj 2017) Då är husen ritade och inplacerade och medborgarnas prutman för bebyggelsens omfattning kan vara väldigt litet. Samrådsmötet i maj är inget dialogmöte med öppna diskussioner där många deltar. Det är mest en utställning av planen och enskilda samtal face to face, arkitekter och eventuella sakägare emellan. De flesta är väldigt missnöjda till samrådsmötet. Det går bortåt två år mellan Svenska bostäders idé och samrådsprocessen där de boende får lämna synpunkter på förslaget. Under den tiden har det alltså funnits tid för dialog med de boende.

Markanvändning

2004 beskrevs Stockholms stadsbyggnadsstrategi så här:

”återanvänd exploaterad mark och spara grönområden Bevara och utveckla Stockholms karaktär och grönstruktur.” Kärrtorp beskrivs så här i planen från 2004 : Kärrtorp är utifrån ett socialt perspektiv en av höjdpunkterna i svensk stadsbyggnadshistoria.... Det viktigaste när man förtätar är att man sprider ut förtätningen....Det handlar om att bygga varsamt och lyhört så att 50-tals stilen inte byggs bort eller förvanskas... Det som efterlyses är lågskalig bebyggelse. Men det som för lite drygt 10 år sen ansågs värdefullt för ett framtida Kärrtorp är nu utrensat och ersatt med motsatta strategier och principer. I den aktuella planen för skogen vid Kärrtorps IP har det ”lågskaliga” blivit höga hus som ger Kärrtorp en ny silhuett. En ”utspridd förtätning” har blivit en stor koncentration av väldigt många lägenheter. Och fyrtio höga huskroppar som är tätt placerade framför de befintliga 50-talshusen, är varken lågskaligt, varsamt eller lyhört mot 50-talssstilen. Befintliga grönområden ses som byggbar mark, som kan hårdexploateras. Befintlig natur kan bytas ut mot grönt som växer på garagebjälkar. (grönkompensation?) I stället för den vackra skogen blir utsikten från de

befintliga 50-talshusen höga och kompakta husgavlar och en liten öppning mellan husen långt borta, där man kan se lite skog/natur

Det gröna luftiga Kärrtorp.

Enligt detaljplanen finns en strävan att knyta an den nya bebyggelsen till *det gröna och luftiga Kärrtorp*. Men har man ens brytt sig om att på plats se hur det ser ut? Husen på Vikstensvägen och Arkövägen ligger tätt, utanför huslängorna finns asfaltytor med parkering och bilgata. Lägenheterna på Vikstensvägen har inte någon lektyta alls, där kommer man direkt ut på gata/parkering. På Arkövägen finns en liten lekplats i ena änden av en återvändsgata med parkeringsplatser på sidorna. Det är fint men litet och ska räcka till för c:a 100 lägenheter. Det är ändå grönt och luftigt på både Arkövägen och Vikstensgatan men bara om man räknar med den sida som vetter mot skogen. Där alltså ”ingen växtlighet kan behållas,” inte ens de gamla värdeklassade träden, växtligheten med skyddade arter och dammarna med fridlysta groddjur kan sparas. Det är således ett förslag som är skoningslöst mot skogen med djur och växter och som inte kommenterar att de befintliga hyresgästernas boendemiljö försämras avsevärt. I det ursprungliga Kärrtorp anpassades husen till marken som den såg ut. Det är det som är Kärrtorps själ, det som gör Kärrtorp som stadsmiljö unikt, som gör att människor trivs och bor kvar. . ”Kärrtorp uppfattas som en vacker planerad förort med väldig charm”. Kärrtorp får inte göras om för mycket för då kan identiteten och förankringen hos de boende försämras.

Stadsmuseet tog i sin första remiss ställning till ett förslag om 780 lägenheter och sa att dess kulturhistoria inte innebar något hinder för att bygga i skogen. Men det tycker de flesta av oss som bor här att det gör. Vi tycker att vi har rätt att värna om både vår boendemiljö och den fantastiska naturen och. Sen kan man ju ha åsikter om varför stadsmuseet fick frågan 2015 men vi som bor här först två år senare.

Det här förslaget

Det här förslaget– om det överhuvudtaget har någon framtid – måste bantas avsevärt till ett mycket mindre antal hyresrätter i utkanten av området. Det ska absolut inte byggas femvånings och sexvåningshus som vänder kompakta gavlar mot de befintliga husen. Bostadsrätter finns tillräckligt många redan idag och förskolor måste inte ligga på gränsen mot reservatet. Breddningen av den lilla Vikstensvägen är förstås otänkbar. Sen undrar jag över alla utredningar som inte är klara eller ens påbörjade. Om vatten, radon, naturskyddsarter. I projektets *startpromemoria från 2015* står

bl.a. att ”ungefär halva planområdet är klassat som kärnområde i stadens Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Naturen bedöms ha höga naturvärden, vilket främst består i att området ingår i ett större samband av naturmark och bidrar med spridningsfunktioner”

I detaljplanen kokas naturaspekten ner till ingenting. Liksom principer om demokratiska planprocesser. Att det måste byggas bostäder vet alla. Men det behöver finnas rågångar mellan vad man *kan* och *bör* och *måste*. Om någon sa, *vi måste bygga en skyskrapa på platsen där IP ligger*, skulle det i och för sig vara möjligt att genomföra – lättare än att bygga i skogen – men ingen skulle tycka det var ett vettigt förslag. Men jag tycker att det är ett lika dåligt förslag att montera ner hela skogen och bära över den döda veden till reservatet. Sen vet vi inte hur värderingar och prioriteringar ser ut om 10 år. Kanske är det självklart då att städers natur och grönska ska sparas för klimatets skull. Att t.ex. bevara gamla träd som suger upp massor av vatten i stället för att konstruera diken och magasin. Och kanske man också vet mer om naturens betydelse för hur vi mår. Det kommer att komma in många kloka synpunkter på planen, ta vara på dem!

HF, AJ

1. Placering av husen är ok.
2. Planeringen av att öppna Vikstensvägen för trafik är en mycket dålig plan. Att dessutom leda trafiken runt befintliga hus kan bara göra det ännu sämre. Bygg en ny väg längs de nya husen! Det finns utrymme för naturen ändå.

GF

Enligt planerna ska 600 lägenheter med 300 parkeringsplatser byggas. Vid jämförelse med befintligt antal lägenheter i området är detta åtminstone 200 lägenheter för mycket. Balans måste finnas mellan gammalt och nytt. Planerna på genomfart vid Vikstensvägen blir en mycket dålig lösning för trafikmiljön i Kärrtorp.

ÅF

Att öppna Vikstensvägen mot Sockenvägen kommer att göra Kärrtorp trafikerad, som annars har besparats mot andra förorter. Det förstör så mycket att öppna upp motorvägen samt att förstöra den fina gångvägen ner mot sjön efter Vikstensvägen med hus och höghus där.

PG, BG, GG

Husen

Kvarteren byggdes på 50-talet och består av trevåningshus med gator som var anpassade efter dåtidens biltrafik. Idag sextio år senare har flera av husen efter Vikstensvägen sjunkit decimetrar ner i den gamla sjöbotten, med sättningsskador i husen som följd. Det är också mycket tveksamt att bygga nya höga hus, 4-8 våningar, alldeles intill en äldre lägre bebyggelse. Hittills har i Kärrtorp nybyggda hus i stort anpassats efter tidigare bebyggelse. Höghuset på Lågskärsvägen är ett fint exempel på det.

I Startpromemorian projektet, s. 7, står ”Den befintliga bebyggelsen intill planområdet vid Vikstensvägen och Arkövägen har så kallad grönklassning, vilket innebär att den är särskilt värdefull ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.” Det står också på s. 9 ”En skala på 4-6 våningar föreslås kunna prövas. Hänsyn ska tas till lamellhustankarna om ljus och luft i befintlig bebyggelse. Högre bebyggelse kan eventuellt studeras men är ur kulturhistorisk synpunkt tveksamt. Terränganpassning med minsta möjliga ingrepp i topografin bör eftersträvas i den nya bebyggelsen.” Som det ser ut i förslaget ritningen detaljplanen tas inte hänsyn till något ”minsta möjliga ingrepp”. Park- och markberedning överallt inom planerat bostadsområde.

Trafiken

Gatorna i området är smala och det är trångt för två bilar att mötas då det efter trottoaren på båda sidor står parkerade bilar. Enligt uppgift från Exploateringskontoret Miljö och Teknik passerar 200 bilar/dygn på Vikstensvägen och inför det planerade bostadsområdet bakom kvarteren Arkö, Örskär och Limö och vid Kärrtorps IP beräknas trafiken öka till 3000 bilar/dygn. *Här undrar jag om man vad gäller både de 200 och de 3000 bilarna räknat all servicetrafik/dygn och inte bara antal bilar/parkeringsplatser som nyttjas av hyresgäster/bostadsrättsägare?* Förslaget till Detaljplan förespråkar som förslag a) en öppning av Vikstensvägen mot Sockenvägen. Vikstensvägen är idag en återvändsgata. Den är, även dagtid, full av parkerade bilar efter trottoarkanterna och det är inte rimligt ur säkerhetssynpunkt och bullersynpunkt att tillåta mer trafik. I förslaget detaljplanen bostadsområdet är från Sockenvägen och från Kärrtorps IP, infarter inritade, dessutom har bilvägar från Vikstensvägen ritats där infart till cykelväg och gångvägar mellan husen idag finns. Behålls Vikstensvägen som återvändsgata – vilket är det rimligaste alternativet - bör man noga pröva om

dessas inpassager från Vikstensvägen måste byggas. Det planerade bostadsområdet består av två områden med två infarter – en från Sockenvägen och en från Kärrtorpsvägen - och troligtvis är garagen uppdelade på de båda områdena så det torde inte behövas fler infarter. Dessutom ligger förskolan Ankaret, med ca 35 barn, alldeles intill Vikstensvägen 23 och en av de planerade infarterna. Där är också en större parkering vid Kärrtorps IP planerad. I Inriktningsbeslut Svenska Bostäder, Styrelsemöte 2017-03-16 kommer inte Stockholmshuset ha garage. Det framgår inte tydligt i ritningen till Detaljplan vilka hus som har garage och inte heller hur många p-platser som kan rymmas på den planerade ytan. Här får man också tänka på att vid kvarteret Understen 1 planeras att ta bort de 28 parkeringsplatser som finns intill Vikstensvägen. Där planeras ett husbygge.

Naturen

Behåll fuktlövskogen mellan det gamla bostadsområdet (Vikstensvägen, Arkövägen och Kärrtorps IP) och det planerade. Skogen är en raritet i Stockholmstrakten, där finns flera rödlistade djurarter. Fuktlövskogen med naturskogskaraktär är en bristbiotop och unik i sitt sammanhang.

Förslag:

1. Bygg lägre hus – anpassa till den befintliga värdefulla bebyggelsemiljön
2. Beakta sjöbotten, lera, yt- och dagvatten - översvämningsrisk
3. Behåll med största hänsyn naturen – beakta varje träd - inom det planerade området
4. Behåll fuktskogen bakom Arkövägen och Vikstensvägen som den är – inga parker
5. Behåll Vikstensvägen som återvändsgata
6. Ta bort infarterna från Vikstensvägen till det planerade bostadsområdet
7. Gör en Miljökonsekvensbeskrivning

Vårt egentliga förslag är att där överhuvudtaget inte byggs något i ett område som gränsar till ett naturreservat. Dels är risken hög att det börjar naggas på reserverat för att byggas fler bostäder och dels ökar slitaget på skogen.

CH

Jag anser att denna skog inte får förstöras. Det finns så mycket djur och växter där som är mycket ovanliga. Bl.a. finns det en groddamm där. Vi är många som skulle vara glada om ni inte förstör denna skog.

HH

Jag har idag, 23/5, varit på samrådsmöte om planen om bygget mellan IP och Arkövägen/Vikstensvägen. Vill lämna många synpunkter angående detta! Jag bor sedan snart 17 år på Vikstensvägen 53! Planerna är att jag får en husgavel några meter från mitt sov/köksfönster. Skogen, min fina, kommer att skövlas för att park ska anläggas. En bilväg kommer att byggas mellan husnr 55/57! En smitväg! P-platser försvinner från Vikstensvägen för att det ska bli genomfartstrafik mao smitväg till Bagarmossen! Vägen till rikemansboendet, som det kommer att bli, slipper genomfart, de får 200 garageplatser! Vi har också barn boende på Vikstensvägen, finns också en förskola! Olyckor kommer att ske om det blir genomfartstrafik/smitväg. Ökning av antalet bilar från nu 100 talet till flera tusen. Protesterar vilt mot att Vikstensvägen blir genomfart/smitväg! Vi har ett mångfalt inslag av vilda djur såsom rådjur, räv, hare bl a, även ett rikt fågelliv! Den livsnjutningen kommer jag att gå miste om! Kommer även att ske viltolyckor! De planerade vägarna till dessa dyrbara lägenheter/garage går bla förbi IP där det är mycket stor idrottsaktivitet. Gnället kommer att bli mycket stor bland nyboendet så det blir ev. murliknande bullerplank lik detta som avskiljer ekoby i Björkhagen från IP. Det pratas om översvämningar? Jag har bott, som sagt, i snart 17 år på Vikstensvägen och aldrig varit med om någon översvämning!

Det känns som vi, som bor i de befintliga husen blir behandlade som andra klassens medborgare. Money talks.

Jag protesterar mot genomfartstrafik på Vikstensvägen, att skogen bakom skövlas och att vägar byggs kors och tvärs över parkvägar.

MJ

Jag anser att det inte är lämpligt att fullfölja byggplanerna. Jag är boende på Vikstensvägen. Varför tittar man på ett unikt naturområde, fuktlövskogen där flertalet rödlistade arter växer och lever? Den unika skogen är sällsynt och kommer inte att finnas kvar om man bygger hus där, inte växt -och djurlivet heller.

Husen längst hela Vikstensvägen har sprickor och sluttande golv pga sättningar, sättningar som beror på att marken under husen vilar på en grund av lera. Man behöver inte vara ingenjör för att förstå att samtliga hus kommer sättas i gungning under år av borrhningar / sprängningar i området, vem betalar för alla gamla och nytillkomna skador på dessa hus?

Vikstensvägens hus är fulla av radon, radon finns i marken man vill bygga på, bara tanken på att man ska dra igång ännu mer radon, är det hyggligt gjort mot alla som bor på Vikstensvägen och alla som vill flytta in i nyproduktionen? Vilken skandal det kommer bli när folk förstår att man betalar dyrt för att bo i ett område med höga värden av radon.

Om man ska bygga måste marken förberedas, en våtmark innebär dränering, det är inte ens lagligt att dränera hur som helst.

Att öppna upp Vikstenvägen är en framtida mardröm. Ska förskolebarnen på Ankaret ha ca 3000 bilar slickandes längst med staketet hela dagarna??? Skandal!! Varför vill man öppna upp en trång gata som för flera år sedan blev utdömd för mer trafik pga sättningar i marken? På vilket sätt skulle Vikstensvägen vara mer lämplig nu??? Ursäkta men har gatan blivit mer hållbar under dessa år?? Hur är det möjligt?? Tänker också på alla barn som ska till och från förskolan, olyckorna kommer toppa nyheterna, det har ju sedan tidigare varit olyckor på gatan pga den dåvarande trafiksituationen. Är det något att sträva efter?! Husen som finns idag på Vikstensvägen är lyhörda och det kommer bli en enorm bullernivå under flera år, vem ansvarar för att bullernivån inte överskrider en laglig gräns? Hur ska husen som finns idag stå emot det buller som kommer uppstå i samband med ökad trafik. Vem ansvarar för att samtliga hus som redan finns får ett lämpligt bullerskydd och fler glas än två på varje fönster?

Om det byggs hus precis inpå gränsen till reservatet så kommer reservatet bli utsatt för slitage och förstörelse, vilket är oundvikligt om folk ska bo precis vid gränsen.

PJ

Värna reservatet. Entréerna från Kärrtorp är väldigt otydligt i förslaget att gå över en förskola när de inte har öppet är inte tillräckligt. Förslaget behöver se över förskolans placering.

Analyser på slitage och ökat buller samt påverkan på skyddsvärda arter på naturreservatet och dess gränsområde behöver göras.

Vikstensvägen öppning är inte ett bra förslag. Det planeras många nya bostäder från Björkhagen till Skarpnäck en trafikanalys behöver göras för hela området inte som nu kvarter för kvarter detta var den stora kritiken från oss Kärrtorpsbor i arbetet med Framtida Kärrtorp och det är ännu mer aktuellt idag.

I beräkning behöver med till och från trafik till förskola.

Det behövs lokaler för företag och samling om det byggs bostäder så behövs det fritidslokaler i de byggnaderna.

Ljud från IP vi vet idag att Understenshöjden är ljudstört från IP och i Hammarbyhöjden har boende klagat på att bo precis bredvid fotbollsplan. IP är utbyggd och aktiviteter från morgon till sen kväll och omtäck skridskodisko på helger är viktigt att det är aktiviteter som får vara kvar.

Kärrtorp som sportort. Både sommar och vinter så är vi idag som har grönområdet som granne att kunna spänna på sig skidorna från porten och åka direkt ut i naturen kommer bli ett minne blott.

Intressant med var ett skogsområde mellan husen på Kärrtorpsvägen och Vikstensvägen blir kvar. Det är ett område som vi som bor där har flera djur från skogen och det finns ett samband det blir nu mer en skogsö och rådjur och andra djur riskerar bli stressad då de inte hittar tillbaka till skogen.

Om man nu ska bygga. Och vi vill alla att det ska byggas bra bostäder och hyresrätt till rimliga kostnader som fler kan efterfråga. Gör en översyn om höjder på huset. Idén om årsringar är fin. I teorin. Stenstaden är full med luckor som fyllts och ändrat karaktär. Kärrtorp är byggt som en Borg vilket bidrar till hela Kärrtorpsandan och för stadsbyggnadsdelen bidrar till Kärrtorps själ och det är en stadsdel med en mycket speciellt själ och det riskerar att förstöras.

Analyser av barns, skolors, fritidshems och idrottsföreningars behovs och även Bagarmossens skola med fotbollsklasser med elever som tar sig mellan Kärrtorps IP och Bagarmossen behöver beaktas.

Se över vad som byggs. I Kärrtorp behövs större lägenheter inte kanske i kvm men rumsmässigt. Befintliga lägenheter är bra planerade och ytsnåla. Ta lärdom av dem. Om Kärrtorps ska växa se till att skola, bussar, närservice utvecklas. Bibliotek, vårdcentral och ungdomsgård samt möteslokaler behövs, i stadsdelen behövs idrottshall och Skarpnäcks skola kan få den idrottshall som vi som var föräldrar för tio år sen när skolan var en f-5 skola till f-9. Skandal att det inte är gjort. IP skulle kunna utvecklas dom framtida sportcentrum och viktigt att nya fastighet utvecklat stadsdelen med

arbetsplatser inte bara bostäder. Jag förstår behovet av nya bostäder men inget blir bra när man trycker in allt fler bostäder på ytor alla partiet sa sig vilja skydda gräns mellan reservatet och bostäder innan valet 2014. Önskar att staden hade mer dialog. Samrådsmötena inför senaste årets byggen har varit rätt värdelösa det görs bättre dialoger. Se till att börja konvertera citynära villaområdena och lägg ner Bromma flygplats (jag kan likagärna åka från Arlanda) och var rädd om den naturmark vi har den behövs för andra än just vi som bor grannar den är viktig gör Dalenbor andra Kärrtorpsbor som bor längre ifrån och för villaboende i Enskededalen som kommer få längre till rekreation och löpspåret.

HK

Jag motsätter mig en byggnation av 600 lägenheter mellan nuvarande bebyggelse och Nackareservatet – Kärrtorp IP och Sockenvägen. Här finns en unik flora av träd och växter samt en rik fauna av djur och insekter. Bevara detta och skövla det inte. Jag förkastar hela projektet.

LK

Jag protesterar och motsätter mig bygget av 600 lägenheter bakom Vikstensvägen mot den unika skogen mot Nackareservatet. Och på planerna att öppna upp Vikstensvägen för genomfartstrafik, vi som bor här vill absolut inte ha ca 3000 st bilar/dygn som ska köra igenom på denna smala gata.

SK

Kärrtorp är en trevlig stadsdel med lagom blandning av bostäder och natur. När området bebyggdes hade man en tanke med att lämna natur och rymd mellan bostäderna. Det ansågs ha betydelse för människors välbefinnande liksom gynnandet av flora och fauna. De flesta boende tycker fortfarande att detta är viktiga kriterier. Många bostäder har byggts i Kärrtorp med omnejd och grönområden har tagits i anspråk. Förtätningen har nått en nivå som är tillräcklig. Trafikproblemen som ytterligare bebyggelse för med sig är oacceptabla. Planen att bygga ytterligare 600 bostäder mellan befintliga bostäder, Kärrtorps IP och Nackareservatet är olämplig och fel ur många synpunkter. Det naturområde som ska försvinna enligt byggplanen är en ovanlig, orörd natur av våtmarkstyp som blir alltmer ovanlig i ett klimat som blir varmare. Habitat för flera rödlistade arter. Träd, fuktig mark balanserar klimatet och bör värnas. En relativt stor våtmark nära Kärrtorps IP har tidigare dikats ut och försvunnit i samband med anläggandet av promenadstråk. Nackareservatet blir alltmer likt en park. Man rensar ut döda träd, gallrar, anlägger nya promenadstråk, utegym etc. Växter och djur

får svårt att hitta lämpliga biotoper när naturen anpassas enbart till människan.

Bostäder behövs men man bör samråda mer på ett tidigare stadium med boende vars miljö berörs och ta större hänsyn till kultur- och naturvärden.

Jag överklagar härmed detaljplanen för den nya bebyggelsen i anslutning till naturreservatet. Skogen bör bevaras.

JK

Jag har aldrig kommenterat en byggplaner tidigare. Är det här bästa sättet att nå er? Vi bor på Vikstensvägen 21 och har barn på förskolan Långe Erik. Vi har bott i området i 7-8 år.

Jag tycker att det är bra att det byggs och området ni lägger planerna i har inget större värde för oss. Vi går bara genom det på väg till nackareservatet.

Jag håller med om att området som ska tas från Långe Erik i nuläget är svåränvänt och att utöka gården åt sydvästra hållet kommer vara en bra kompensation. Dock tycker jag inte om att ni planerat att lägga en bilväg norr och öster om Långe Erik för att knyta mot Kärrtorpsvägen. Det känns otryggt för oss som ska gå dit med våra barn och det kommer väl att försämra partikelvärdena i barnens utomhusmiljö samt öka bullret? Det känns tråkigt att förskolan skulle bli inringad av bilväg. Dessutom skulle det troligtvis försvåra för förskolan som då skulle behöva korsa en bilväg för att ta sig ut i nackareservatet. Kan man inte istället göra gatan till en återvändsgränd som slutar vid kvarter 1? Det skulle verkligen uppskattas om ni kunde omvärdera bilvägen alternativt motivera varför den är viktig!

AL

Jag anser att bygget i och runt Kärrtorps IP inte ska fullföljas pga följande:

Naturen...Det området som är tänkt som mark för hus är ca 70% våtmark, Naturreservatet som det gränsar till är hållmarksgranskog samt tall, och kan ses som en barnkammare för växter, insekter och djur för en stor del av det intilliggande nacka naturreservat, skyddsvärda arter som är skyddade enligt svensk och EU:s miljölagstiftning är bland annat Stenknäck, mindre hackspett, padda, vanlig groda, mindre vattensalamander. Åkergroda finns i närområdet, speciellt skyddad enligt EU:s direktiv samt ett antal insekter och svampar, som i sin tur signalerar att detta är ett unikt skyddsvärt

område, förutom detta finns det bla rådjur som föder sina kid här i den skyddande miljön, rävgryt finns i området, fladdermöss finns i området, alla rödlistade, en inventering görs till hösten om möjligt, detta i samarbete med Naturvårdsverket, listan kan göras lång

Vattnet....från den första jan i år behövs det en vattendom för att reglera och avvattna områden, detta bereder stora bekymmer då det är en stor våtmark, tillflöden sker från det omgivande naturreservatet, dels att grundvattnet ligger högt här, området räknas som en av Kärrtorps lägsta punkter, att leda bort vattnet inom närområdet ser jag som en besvärlig, och mkt svår och kostsam uppgift. Man brukar från politikens håll peka på en vattendom rörande Fagersjöskogen, diariet 2013-01456, den beslutades den 15 juni 2016, dvs innan dom nya hårdare kraven för vattenavledning trädde i kraft, detta när det gäller Kärrtorps IP, kan detta inte jämföras. Jag ser att denna fråga som mkt svårlöst, dels ang vattenregleringen men även dom åtaganden som stan har när det gäller miljömål, våtmarker, skogen som det gäller klassas som en av stans 5 viktigaste kärnområden, när det gäller skog och spridningsområden för viktiga arter.

Trafikmiljön....Från en säckgata med ca 200 bilar per dygn till ca 3000, att kommunen lät införa att vikstensvägen blev en säckgata för ca 20 år sedan, beror bla på att flera olyckor med bla barn inträffade, att fastigheterna vid vikstensvägen redan i dag har sättningsskador, bla för att marken har sjunkit, i vissa fall upp till 1,5 m, sättningsskador från tidigare trafik, att vikstensvägen redan idag är trång, där möten mellan bilar inte kan göras med annat än backning och körning på trottoaren....att sedan införa sk lokalgator runt området, med möjligheten till sk "smitning" från sockenvägen via vikstensvägen till kärrtorpsvägen, och omvänt, skulle bara belasta trafikmiljön ytterligare, och dom boende skulle få buller och sämre luftmiljö, samt att den utbyggda förskolan på vikstensvägen skulle få en mycket dålig utemiljö, samma förskola, där barn tidigare blev påkörda och skadade.

Husen....dom nybyggda skulle skapa ytterligare en "dalkänsla" där biliarnas avgaser skulle skapa en dålig boendemiljö, husen skulle bli 1-3 våningar högre än befintliga hus, vilket skulle ge en betydligt sämre miljö för dom boende i det befintliga bostadsbeståndet.

Radonhalten är förhöjd i området, i befintliga hus ligger värdet på 400 Bg/kubikmeter luft /strålsäkerhetsmyndigheten/, och högre, gränsvärdet är 200, dvs det dubbla och mer i befintliga.

Att våtmarken spelar in i detta är viktigt att känna till, att bygga där radonhalten är hög skapar problem senare för dom boende. Kan man bygga?...som jag ser det finns vissa möjligheter vid Kärrtorp IPs parkering som idag inte är helt utnyttjad, ett punkthus rakt emot Jesses krog på Kärrtorpsvägen, möjligen några hus på Kärrtorps IP gräsmatta emot förskolan "Långe Erik" samt möjligen dom 2 "höghusen" vid sockenvägskurvan, i övrigt talar dom argumenten jag har pekat på här ovan att området ska få vara kvar orört, och införas in i naturreservatet.

CL

Vi bor på Sockenvägen och promenerar varje dag genom skogen till förskolan Långe Erik. Varje dag påpekar min dotter att snart finns det inga fåglar och djur här och det känns så trist, men det är så sant. Min dotters förskola har skogen som en del i undervisningen. Att titta på insekter och lära sig hantera skog och mark är viktigt för barn, om inte annat i kontrast till alls ipads och mobiler. I skogen blir leken spontan.

Jag själv är uppväxt i Småland och har haft nära till skogen. I dagens samhälle är skogen viktig och särskilt för barn som växer upp i en storstad som Stockholm. Varenda liten kvadratmeter bör bevaras. Varför förstöra för barnen? För det är dom som kommer lida mest. Inga mer blåbär eller kantareller. Inga mer picknickar ute i skogen. Snälla låt bli skogen.

RL

Jag vill inte att det ska byggas i Kärrtorps östra skog KärrtorpsIP. Det är mycket viktigt att bevara miljömässigt värdefull mark med bl a 17 rödlistade arter. Se övriga mer utförliga yttranden mot byggplanerna som skickats in.

JL, CL

Bakgrund

Sedan hösten 2006 har vi bott hos Svenska Bostäder på Arkövägen 46 med utsikt ut mot Vikstensvägen och som vi har trivts alldeles utmärkt med! Dessförinnan bodde vi på en annan adress i Kärrtorp. Vi har valt att bo i Kärrtorp under alla dessa år, dels för närheten till Nackareservatet med allt vad det innebär, Kärrtorps idrottsplats men också för områdets karaktär och den trivsel som finns. När vi fick höra att det finns planer för att bygga bostäder och även öppna upp Vikstensvägen för genomfart mellan bl.a. Kärrtorp och Bagarmossen så kände vi att boendemiljön kommer att ändras mycket drastiskt åt det negativa hållet!

Öppning av Vikstensvägen för genomfart?

Lägenheten som vi har ligger som har nämnts på Arkövägen 46 (ovanför garagen) och vetter ut mot Vikstensvägen (bild se planakt). Vad vi har förstått det så finns det planer på att öppna upp Vikstensvägen för trafik mellan Kärrtorp och Bagarmossen. Det är redan idag mycket trafik som det är i området och som det har tolkats skulle det bli en drastisk ökning av fordon på Vikstensvägen ner till de föreslagna bostäderna. Hur är det tänkt med det när hastigheterna i området är höga och den mängd med bl.a. barn som går till och från sina skolor om det då ska ökas på med ännu fler fordon? Hur kommer den generella miljön att påverkas? Vad finns det för miljökonsekvensanalys runt detta? Hur har bedömningarna gjorts?

För x antal år sedan stängdes Vikstensvägen för genomfört till Sockenvägen för att det var som vi uppfattade hårt trafikerat. Det rimmar nu lite illa att öppna upp vägen igen och skapa ännu hårdare trafik med risker för boende och miljö i området!

Vad blir det för påverkan på naturen

Om det nu bebyggs som det är tänkt enligt Dp 2015-13402, hur kommer naturen och miljön i området att tillvaratas, såväl stort som smått? Vad har det gjorts för analyser och konsekvensanalyser runt detta? Kärrtorp i allmänhet och i synnerhet området ner mot Kärrtorps idrottsplats och Nackareservatet har en väldigt fin och unik natur som man måste vårda ömt!

Förtätning i Kärrtorp

Varför väljer man att förtäta så som det finns planer för i Kärrtorp där Dp 2015-13402 har en stor del? Hur kommer det i framtiden att se ut om man bebygger områden som har liv och rörelse i form av människor, djur, växter m.m. där husen och gårdarna ska byggas? När det väl är bebyggt så är det oåterkalleligt!

Husen och gårdarna som är tänkta att byggas

Om det nu byggs enligt tänkt plan så är känslan att husen och gårdarna inte kommer att harmonisera med Kärrtorpsområdets karaktär och ursprungliga tankar så som det var tänkt en gång i tiden! Detta var några synpunkter och frågeställningar kring den planerade bygget kopplat till Dp 2015-13402. Då vi är boende i området och som kommer att beröras av detta i en så pass negativ riktning så är vi emot förslaget Dp 2015-13402!

IL

Jag är chockad över att en skog med så många värden ska skövlas. Jag är inte emot att det byggs bostäder men det får inte var på

bekostnad av våran ovärderliga natur. Det måste finnas andra områden som det kan byggas på där inte naturen blir skövlad. Jag är djupt orolig för våran framtid och vad man prioriterar och då tänker jag på nästa generation.

KL, JL, ML*Ödelagd boendemiljö och förstörda kulturvärden*

Vi bor i en gavellägenhet på Vikstensvägen 71. Vårt kök och vardagsrum med balkong vätter motgatan. Idag är Vikstensvägen stängd för genomfartstrafik. Det är en lugn gata utanför oss. Många människor korsar varje dag Vikstensvägens södra del. Det har blivit ett populärt promenadstråk mellan Kärrtorp och Bagarmossen. Det är fint att se. Föräldrar kan låta sina barn cykla, hoppa, skutta och springa över, eftersom det nästan inte alls kör några bilar på den lilla gatstumpen mot Sockenvägen. Hundägare promenerar lugnt över. Vuxna skyndar till och från jobbet, behöver inte oroa sig för trafiken.

I detaljplanen tänker man sig öppna Vikstensvägen för genomfartstrafik. Stråket kan inte längre vara kvar. Alla måste ta en omväg mellan de två centrumen. Vi som bor här kommer att få en bullrig trafikerad gata utanför oss. Det är ren galenskap. En gång stängde man Vikstensvägen. Förutsättningarna har inte förändrats sedan dess, anledningarna till avstängningen finns kvar.

I vardagsrummet har vi ett fönster mot söder. Ett litet skogsområde med högre gamla tallar och annan växtlighet ger oss ett skydd mot Sockenvägen. Ljuset som silar mellan tallarna och växtligheten är så fint, inte minst vintertid. Vi valde den här lägenheten delvis på grund av hörnläget. Den kostade oss 13 års kötid i bostadskön. Och tre månaders dubbel hyra, men det var det värt. Vi har aldrig förr bott så fint som vi gör nu. Men kanske inte så länge till.

I detaljplanen tänker man sig hus där nu det lilla grönområdet finns, det som ger oss så fint ljus och en sådan rymdkänsla. Om planen går igenom kommer vi att få stirra in i en gavel 20 meter ifrån oss istället för det vi har nu. Vintertid kommer de nya husen helt och hållet skymma vår lägenhet. De visar man inte i detaljplanen, man har bara tagit med de andra årstiderna.

Sovrummen vetter mot skogen. När man byggde Kärrtorp på 50-talet ansåg man att natur kring bostadshusen var viktigt. Många kvarter har stora gårdar. Skogen bakom oss är vår gröna rymd, den som människor behöver. Vi älskar vår skog.

I detaljplanen tar man bort vår skog, och vår rymd. Vi får stora huskroppar intill oss, eller vändplaner. De som flyttar in i de nya husen, de får skogen, och de får rymd och de får gårdar. Vi får ingenting av det vi älskar kvar. Vi kommer bara att få bo bland betong. Det är inte rättvist.

Staden säger att man bygger för det allmännas bästa. Men vi vill ställa frågan: när knuffades vi ut ur gruppen det allmänna, och dess bästa? Varför räknas inte vi som bor i de befintliga bostäderna på Vikstensvägen och Arkövägen? Varför tycker staden att man så totalt kan köra över oss, och förstöra vår boendemiljö för att istället ge bort det till de boende som flyttar in de nya bostäderna?

Man kan inte låta bli att tro att det handlar om perspektiv. Vi finns kanske inte ens för politikerna och tjänstemännen? Vi här på Vikstensvägen och Arkövägen, i de gamla befintliga husen, vi finns liksom inte. Det är bara de nya hyresgästerna och bostadsrättsägarna som finns. Det är för dem man bygger, det är dem man tänker på. Det går inte att missa när man läser detaljplanen. Man talar bara om det bra med de nya bostäderna.

Att upptäcka att man som inte finns, inte betyder något, är en högst obehaglig upplevelse. Man vill inte tro att det är sant. Därför vill vi göra er uppmärksamma på att vi faktiskt finns, att vi existerar. Och inte nog med det, vi tycker att vi också förtjänar en bra boendemiljö.

Vi kräver, i och med att vi lämnar in dessa synpunkter, att Stockholms stad tar större hänsyn till oss redan boende här på Vikstensvägen, Arkövägen och intilliggande fastigheter och slutar att behandla oss som andra klassens medborgare.

Förstörd natur

Planområdet utgörs till största del av ett värdefullt naturområde. Det används idag flitigt som ett gång- och cykelstråk mellan Bagarmossen - Kärrtorps IP - Björkhagen. Det används mycket av boende i området för kortare promenader, rastning av hundar mm. Barn och ungdomar kan ta sig till idrottsplatsen i en trygg, bilfri miljö. Gång- och cykelvägen genom området är en avgörande länk för att ens runda i Nackareservatet ska kunna göras utan att hamna i biltrafikerad gatumiljö. Naturområdet är lövdominerat och ger vårsommar-höst en fantastisk miljö att röra sig i. Detta område är en del av Nackareservatet och har så varit långt innan naturreservatets

gränser dragits! Detta område fyller redan idag en viktig funktion som man nu vill förstöra.

Stockholm stad är helt fel ute när man planerar att exploatera naturområden. Desto fler invånare staden får desto fler människor vill besöka naturen. Vi behöver inte mindre grönytor utan tvärtom skulle vi behöva mer. Trycket på naturområdena ökar och slitaget blir hårt. Politiker och tjänstemän förstår uppenbarligen inte värdet på dessa områden för oss människor och för övrigt liv.

Stockholms stad har låtit Ekologigruppen göra en naturinventering. Men vi vill göra staden uppmärksam på att inventeringen inte är tillräckligt väl utförd. Ekologigruppen har missat flera arter. En viktig sak som Ekologigruppen inte fått med i sin inventering är att det förekommer fladdermöss i området.

Fladdermöss är skyddade. Enligt 4 § 2 punkten artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fladdermöss särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Enligt 4 § 4 punkten samma förordning är det förbjudet att skada eller förstöra fladdermössens fortplantningsområden eller viloplatser oavsett om det sker avsiktligt eller oavsiktligt (Naturvårdsverket 2009). Enligt EURO-BATS-avtalet¹, som Sverige har ratificerat, ska också områden som är viktiga för fladdermössens bevarandestatus skyddas från skada eller störning, förutsatt att detta är ekonomiskt och socialt genomförbart. Dessutom ska viktiga födosöksområden för fladdermöss skyddas (EUROBATS 1994). Fladdermöss är även skyddade enligt bilaga 4 i EU:s art-och habitatdirektiv².

Vi kräver att Stockholms stad tar sitt miljöansvar på allvar och stoppar all byggnation i området som ingår i detaljplanen. Vi kräver att en ordentlig Miljökonsekvensbeskrivning görs. Idag påstår staden att den tänkta byggnationen inte kommer ge någon betydande miljöpåverkan, men det är inte sant. I planen framgår det med all tydlighet att man kommer att påverka miljön å det grövsta, inte minst för att man tänker sig modulera om en stor del av marken, och i princip inte behålla någonting av den befintliga naturen.

Språket i detaljplanen är inte neutralt

Enligt plan-och bygglagen § 12 kap.5 ska ett samråd syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Det sker inte i detta fall.

Detaljplanen är inte neutral i sitt språk. Positivt eller negativt laddade ord och uttryck användes i stor utsträckning, vilket är ett sätt att styra mottagarens inställning till budskapet, på samma sätt som politiker eller försäljare använder retorik. Därför ifrågasätter vi att detaljplanen som den nu är utformad kan användas som beslutsunderlag och informationsmaterial.

Inte bara språket i detaljplanen är ett problem, utan också dess till synes slarviga komposition. I många stycken saknar planen all rim och reson, med en galen logik som följd. Här nedan några exempel. Låt oss kalla dem för märkliga ”orsäker” för att få bebygga området:

”Genom att uppföra ett bostadsområde ända fram till reservatets gräns förtydligas reservatet.” Vad menar man med det egentligen? Om man ska gå efter den meningen torde det betyda att alla naturreservat i Sverige måste bebyggas fram till gränserna för att framhäva reservaten.

”Området upplevs idag otryggt.” Om man känner sig otrygg på gång- och cykelvägen kan man istället idag gå på den bebyggda Vikstensvägen. Med det resonemanget och den logik man använder sig av i detaljplanen är ju all naturmiljö otrygg och måste bebyggas. Hela Nackareservatet är ju då ett gigantiskt otryggt område.

”Portaler.” I detaljplanen upprepar man flera gånger att skyltningen till reservatet är liten, och att man vill ha tydligare ”entréer” eller ”portaler”. Men redan idag finns kartor och informationstavlor uppsatta vid ”naturliga ingångar”. Det irrar inte omkring folk bland husen och letar efter skogen.

”Harmoniering.” Det Kärrtorp som byggdes i slutet av 40-talet byggdes i samklang med naturen. Mellan husen sparades befintlig naturmiljö. I den här planen betonas för hur marken måste modularas i området. Hur väl rimmar det med den harmoni som man talar om? Husen i sydöstra Kärrtorp består i huvudsak av 3-våningshus. Nu planeras 6 våningar höga hus. Alltså dubbelt så höga. Vad är harmonin i det?

Språket är en mycket viktig del i det här, eftersom den är en del av en demokratisk process. Som medborgare ställer man sig frågan: beror utformningen av detaljplanen på att kommunikatörerna och skribenterna helt har tappat greppet om vad saklig, neutral information innebär? Eller beror det på att man har fått direktiv någon-

stans ifrån – direktiv som man inte borde ha fått - att göra den här typen av material, som i sin karaktär ska sälja in ett önskat beslut?

Informationen i detaljplanen både undermålig och för säljande. Vi kräver att man gör om materialet, som ska fungera både som information till allmänheten och som beslutsunderlag för politiker, och utifrån ett nytt, mer neutralt utformat material, kallar till ett nytt samråd.

SL

Ingen genomfart av Vikstensvägen . Inget bygge på kvarter 4 för långa och breda samt höga hus passar inte in. Ingen väg in från Vikstensvägen mellan kvarter 4 och 5 då detta blir en smitväg till Bagarmossen. Om bygge i kvarter 5 så gör en återvändsgata med in och utfart från Sockenvägen. När det gäller kvarter 1-3 så är det inte klokt att bygga en väg mellan daghem och idrottsplatsen.

Vad händer med våra hus på Vikstensvägen om det börjar rivas i marken då det är väldigt sankt och dyigt. Husen har redan sjunkit en bra bit. När daghemmet på Vikstensvägen byggdes så blev det stora problem i källaren på Vikstensvägen 41 samt att det blev höga radonhalter i lägenheterna. Källaren är ännu inte åtgärdad. Samma med källartrapporna på baksidan av husen som hänger i luften. Svenska Bostäder har lovat att husen skulle få nya fönster samt fasader detta skulle göras under 2016 men inget är gjort ännu, bättre att man tar hand om sina gamla hus först innan man bygger nya.

Jag är helt emot bygget då man förstör natur och djurliv samt att vi som bor här kommer att få sämre levnadsstandard då man skall titta in i ett högt och brett hus som inte passar in i den gamla miljön över huvudtaget. Jag är även rädd att våra hus kommer att ta skada. Jag har bott i området i många, många år ända sedan jag var liten i olika lägenheter och jag vill inte att man förstör för oss alla som bor här.

HM

Jag anser att en avsevärd ökning av biltrafiken på Vikstensvägen, vilket blir resultatet om denna plan genomförs, kommer att utgöra en allvarlig försämring av boendemiljön samt en väsentligt förhöjd risk för trafikrelaterade olyckor (3000 bilar/dygn enligt era beräkningar). Ingreppet i naturen kommer även det att vara en betydande försämring av boendemiljön.

MM

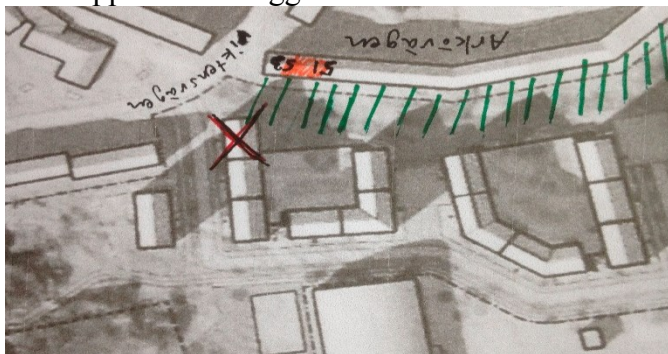
Efter ett samtal med Anders Bergström (Abacus), den 23/5-2017, så uppmuntrade han mig att mejla in mitt yttrande angående den

planerade nybebyggelsen vid Kärrtorps IP. Jag fokuserar framförallt på den delen bakom slutet av Arkövägen 51-53 med omgivningarna.

Om det ska byggas så bör både trafik och bostadsplanen visa mer hänsyn till befintligt boende och boendemiljö. Detta kan ske på flera sätt, bland annat genom att skapa/bevara mer ljusinsläpp, bevarad befintlig del av skog mellan äldre och ny bebyggelse samt enbart leda trafiken från Sockenvägen och därigenom undvika kraftigt ökad trafik genom ett bostadsområde där även många barn vistas.

Kort sagt: Bygg lite glesare, bevara skog och ljusinsläpp, minska ökad trafikgenomströmning = ökad trivsel för alla! Dvs. det ger även en förbättring av boendekvaliteten i nybyggnationen.

Området bakom Arkövägen 51-53 blir med nuvarande plan för mörk: Med vissa förändringar i planritningen kan detta förbättras för befintligt boende men även gården i **tex. Kv. 3** vid Kärrtorps IP, kan bli ljusare. Huskroppen markerat med 4:a vån. i Kv. 3 (på planillustrationen på er hemsida) är den del som ligger närmare Arkövägen än övriga planerade hus. Därmed ger den också skugga på Arkövägen 51/53. På min bifogade skiss har jag kryssat bort den huskroppen som skuggar.

Den ändringen skulle även ge möjlighet till mer luft och grönska mellan äldre- och nybebyggelse, vilket enligt mig skulle skapa bättre boendemiljö i både äldre och nya bostäder. Jag bor själv på Arkövägen 51, nb. Skogen och det lilla ljusinsläppet från skogssidan är en mycket viktig aspekt som ger väsentlig boendekvalitet på denna adress. Då entrésidan på denna adress har mycket lite ljusinsläpp på nb pga äldre närliggande huskroppars skugga, så får skogssidan stor betydelse. Den äldre byggnationen på entrésidan går tyvärr ej att ändra på, men framtida byggplaner kan ju planeras med mer hänsyn till redan befintlig bebyggelse och boende.

Genom att göra större avstånd till äldre bebyggelse och bevara en del av naturen/skogen mellan äldre bebyggelse och nybyggnad blir boendemiljön bättre tack vare både natur och avstånd. Det bevarar dessutom Kärrtorps karaktär bättre eftersom mer naturliga gårdar med bevarade natur och träd har varit idén i Kärrtorps bebyggelse från början. Se min grön-streckade markering på bifogat doc. som visar den delen av befintlig grönska/skog som kan bevaras vid planering med bättre hänsyn till befintlig grönska och bebyggelse. Ännu bättre vore förstås om flera av de huskroppar som ligger närmast Arkövägen skulle strykas ur planen, eftersom det som helhet skulle gå att bevara mer skog och mer ljusinsläpp och mer trivsel för alla. Även nybyggnad skulle få ljusare och trevligare gårdar.

Undvik kraftigt ökad trafik i känsligt bostadsområde: Gör absolut **ingen** genomfartsväg mellan Vikstensvägen och Sockenvägen. Minska antalet garage. Gör helst endast bilinfart från Sockenvägen. Den väntade trafiktillströmningen med nuvarande plan kommer kraftigt störa boendet för både befintligt och nytt boende, och dessutom kraftigt försämma miljön för barn. Den redan befintliga boendemiljön/områdena drabbas troligen mest, eftersom denna äldre bebyggelse är mycket lyhörd samt passeras av alla bilarna till nya bostäder.

I detaljplanen sägs att ökat trafikbuller vid nybyggnationen ska lösas genom "tysta sidor" i de nya husen. Med den beskrivningen av lösning finns alltså ingen omtanke alls eller plan om hur befintligt boende och miljö drabbas av trafiken. Detta visar på brister på, alternativt avsaknad av hänsyn till befintlig boendemiljö i planen. Fastigheten där Arkövägen 51-53 ligger, som är närmast Vikstensvägen, är dessutom väldigt lyhörd. Detsamma gäller de äldre bostäderna längs Vikstensvägen. Det är så pass lyhört så att man kan höra ett normalt samtal utanför huset även om fönstren är stängda. Jag hoppas innerligt att mina aspekter kommer med och att den förbättrar planen för nybyggnationen och trafiken, och speciellt att förhållandet till befintlig bebyggelse ändras så att ljusinsläpp och skog och luft mellan byggnaderna bevaras bättre, alternativt skapas.

HM

Vår politiska majoritet värnar en mjukare, naturenligare filosofi, har sina kärnväljare i dessa väl fungerande förorter strax söder om söder varav Kärrtorp är en. Här är trafiktrycket lågt, flera dagis med mycket miljötänk ligger här och här vågar invånarna släppa ut både barn och katter. Här bor företrädesvis lägre medelklass/arbetare, många med ekotänk, grön livsfilosofi och feministiska tankar och

hjärtan. Många tror på kollektiva färdmedel och går och cyklar också mycket bl a på den praktiska och vackra cykelbanan parallellt med Vikstensvägen. Cykelbanan som förbinder Bagarmossen – Kärrtorp – idrottsanläggningen - Nytorps gärde, cykelbanan som inte på många ställen korsas eller ligger nära någon bilväg. Nu hotas denna barnens och kvinnornas väg. Nu föreslås ett öppnande av Vikstensvägen från Sockenvägen för biltrafik, detta egoistiska färdmedel förbehållet oftast män med pengar. Varför inte bygga ut kollektivtrafiken ytterligare istället för att ofta män, en och en ska sitta i sina bilar på Vikstensvägen in mot stan och förpesta och förfarliga vårt gemensamma livsrum. Detta om trafik och livsfilosofi och förtroendet att våra folkvalda ska leva upp till sina politiska grundbultar så att vi kan lita på dom ännu ett val. I Singapore där jag varit en del finns en hög, vacker, futuristisk bebyggelse med mycket grönt omkring däribland stora regnskogsträd. Och inte bara enstaka regnskogsträd, man har trots 5 miljoner invånare på en yta stor som Södertälje kommun en stor sammanhängande green corridor från Malaysiska gränsen och genom landet. Halva Singapores yta är grön och en fjärdedel av denna är naturskyddad. Vi kanske också ska försöka bortse lite grand från vårt mänskliga perspektiv på ”fin skog” som ekbackar och blåsippor och försöka se skogen ur andra levande väsens synvinkel, där sumpskog, gamla sälgar och fallna trädstammar utgör hemmaplan. Denna utkantskog utgör också buffertzonen runt skogens hjärta och minskar vi den flyttar vi buffertzonen och skogens hjärta blir alltmer ansträngt. Jag tror på bevarandet av Kärrtorpsskogen som en sådan viktig buffertzon.

Ska då inte vi i Stockholm med sin enorma yta för våra barns framtid kunna spara en stadskärnenära skog att vara stolta över? 6-8- våningshusen, de föreslagna, i anslutning till Sockenvägen anser jag kunna byggas men bygg dessa mycket högre a la Singapore. Annars tror jag byggnation i Kärrtorpsskogen inte gagnar vare sig människor eller djur.

CN

FÖRÖDANDE PLANER!!!!!! Jag börjar med att relatera till ett samtal mellan mig och Svenska Bostäder för ca 15 år sedan. Jag ville ha inglasat min balkong (Vikstensvägen 67, 2 tr.) men det gick inte för sig. Jag undrade om jag skulle kunna montera en markis osv. Svaret var resolut NEJ till alla förslag med motiveringen att husen i Kärrtorp var Q-märkta och ingen åverkan fick göras på husen. Q/K-märkta hus med en idyllisk förortsplanläggning som absolut INTE fick röras/ gå förlorad. Jag, precis som alla andra boende/besökare har genom tiderna levt i / besökt den fantastiska naturen, tryggheten och tystnaden; numera märkt Naturresevat.

Hur tänker ni, om ni tänker alls, när ni planerar denna nya bebyggelse som till råga innefattar 2 höghus á 10 vån. öppnande för genomfartstrafik Vikstensvägen/Sockenvägen. En ny genomfartsled bakom våra hus, där vi nyligen fått asfalterad gång och cykelväg. Belysning installerades så nyligen att jorden inte hunnit sjunka. Dessutom är er tanke att öppna för bilar, på vår skogsstig mellan Vikstensv./Eggegrund och den tänkta nya bilvägen. Där på denna lilla grönplätt mot skogen samlas och umgås vi på Viksten eftersom vi INTE har några gårdar. För oss är "gården" skogen, lugnet och möten med djuren.

Antalet barnfamiljer ökar. Ska fler barn (flera har redan blivit ihjälkörda), gamla ofärdiga och hus/skogsdjur få sätta livet till för era galna planer?????

Nybebyggelse här innebär dessutom kraftig pålning - det heter inte KÄRRtorp utan anledning (utanför nr. 61 - 71 står vattnet högt om våren). Som det nu är övergår den direkta naturen från våra hus på ett mjukt sätt till reservatet. Bebyggelsen som ni planerar kommer att bli som en anstaltsmur mot naturreservatet. Visst behövs fler nya bostäder men varför bygga på "lösan sand" när mark och kommunikation fungerar bättre på t.ex. Nytorps Gärde NÄRA DALENS SJUKHUS???? Eller EN rad hus á 2 plan längs med Fyrskjepps-vägen ut mot gårdet. Det skulle smälta in i miljön och gårdet skulle fortsättningsvis vara öppet för människor och djur samt evenemang. Det finns många alternativ till bebyggelse i de "rika regionerna" men se dom regionerna rår ni inte på. Där är makten för stor att stå emot. Stockholms stad växer utåt, bygg då utåt och låt bli att klämma in oss som redan har det trångt!!!!

AN

Jag är emot planerna på att bygga vid Kärrtorps IP därför att:

1. Att öppna upp Vikstensvägen mot Sockenvägen skulle ge en alldeles för stor ökning av trafik. En breddning av Vikstensvägen ger ett kortare avstånd till de befintliga husen som då utsätts för mer buller och vibrationer. Husen är mycket lyhörda och har sprickor i fasaderna. Olämpligt med ökad trafik då en förskola ligger alldeles invid Vikstensvägen. Många barn och ungdomar går också på Vikstensvägen på väg till och från Kärrtorps IP.
2. Varför väljer man att bygga på ett ställe där marken är så sank att befintliga hus sjunkit 1/2 meter och har stora sprickor?

3. Alldeles för många hus inplanerade på så liten yta som medför en alldeles för stor ökning av befolkningen till Kärrtorp. Redan idag trängsel på T-banan i rusningstid.

4. Hänsyn bör också tas till Kärrtorps befintliga befolkning som kanske valt att bosätta sig i Kärrtorp på grund av dess typiska 50-talsanda som nu är på väg att ändras.

5. Hänsyn bör också tas till de växter och djur som hotas om skogsremsan bebyggs.

GN

Underlaget för planen, som presenterats av staden, är inte fullgott i sin beskrivning av förutsättningar och konsekvenser. Jag sammanfattar mina synpunkter under rubrikerna nedan.

Betydande miljöpåverkan

Tvärtemot vad merparten av stadens underlag visar har området för den planerade byggnationen höga natur-, rekreations- och sociala värden. Vad gäller naturen har inte staden tillräckligt beskrivit vad som finns att ta hänsyn till. Närboende har gjort egna naturinventeringar och funnit flera rödlistade arter, såsom duvhök, gröngöling och tornseglare, med flera. Den biologiska mångfalden är stor och staden bör ta hänsyn till Rödlistan i sin prioritering av planområden.

Den planerade byggnationen upptar 7,5 ha, varav 6 ha är ren naturmark i form av lättillgänglig hållmarksskog. Vid planen för Årstafältet gjordes en miljökonsekvensbeskrivning. Jämfört med planen för Årstafältet sticker planen för Kärrtorps IP ut. Den är mer omfattande, omfattar mer känslig mark och kompliceras av hydrologin. Det minsta man kan begära är en rejäl miljökonsekvensbeskrivning av planen för Kärrtorp 1:1 och Skarpnäck 1:1.

Planens så kallade ”terränganpassning” kommer att innebära stora ingrepp i topografin med omfattande ”modulering” av marken. Att bygga P-platser under gårdar är ett effektivt sätt att ta bort befintlig natur. Men hur återskapa äldre träd och befintligt djurliv? Fokusera i stället på att bygga på redan exploaterad mark och ställen med mindre påverkan på naturen! Köp in parkeringsmark eller bygg bostäder av Dalens sjukhus eller på delar av IP:s parkeringsplats och oanvänd gräsyta i utkanten av IP gränsande till bullerplank.

Område med höga rekreations- och sociala värden

Skogsområdet i nära anslutning till Arkövägen och Vikstensvägen används i dag för promenader, motionsaktiviteter och barns skogslekar, av såväl närboende som förskolebarn. Det gör att stadens prioriteringsordning för byggande är svår att förstå. Varför exploatera ett väl använt skogsområde när det finns redan exploaterad mark att bygga på?

Den planerade formen på huskropparna med utskjutande gavlar skulle innebära stor inskränkning på närboendes utsikt. På så sätt tar detaljplanen bara hänsyn till grönskans fördelar för de boende i nya husen, inte fördelar för befintliga närboende. Det är vetenskapligt bevisat att utsikt över grönska har positiva hälsofördelar.

Närboende får i värsta fall utsikt över en betydligt mer trafikerad gata i och med att Vikstensvägen föreslås öppnas för genomfartstrafik, och husgavlar på kort avstånd till egna fönster. Vilken hänsyn tas till nuvarande boende i en sådan process? Nuvarande lugna bostadsområde med särskilda gångstråk avskilda från gatorna riskerar att förvandlas till ett otryggt område med högratifierade gator som inskränker närheten till naturen för både vuxna och barn.

Delar av den obebyggda naturmarken benämns i planförslag och planillustration som "parkområde". Detta samtidigt som en beskrivning av begreppet "park" saknas i planen. Park indikerar högre skötselområde än "natur". Vad är syftet med att inrätta parkområden på befintlig naturmark? Och hur kommer det att påverka närboende? Kan vi förvänta oss att befintlig natur skövlas för att skapa parkanläggningar med gångstigar, sittbänkar och en promenerande allmänhet direkt utanför köksfönstret? Gångstigarna ligger i dag på behörigt avstånd från befintlig bebyggelse.

Området beskrivs på flera ställen i planförslaget som otryggt (befintligt gång- och cykelstråk) och instängslat (IP). Planen ger flera "trygghetssynpunkter" och argumenterar som om det i dag är vanskligt att promenera och vistas i området. Men vilken statistik och fakta styrker otryggheten? Har intervjuer gjorts av närboende kring detta? Till synes lättköpta argument används för att nedvärdera befintligt område och motivera en exploatering av naturvärden.

Komplicerad exploatering

Området för planen består i dag av naturliga våtmarker med stora ekologiska värden som staden vill utöka med grävda kärr och en vattenpark. Men bristande vattenavrinning komplicerar arbetet och

är en stor utmaning. Ta i stället tillvara kvaliteterna med nuvarande kärr och bygg inte bort dessa! Det är oroväckande att skattepengar läggs på vattenavrinning i komplicerade områden. Det krävs dispens för vattenavrinning, vilket, tillsammans med avsaknad av en miljökonsekvensanalys, ytterligare komplicerar ärendet.

Kulturhistoriskt värdefull miljö

Kärrtorp planerades som ett genomtänkt samhälle. Husen skulle följa naturen, naturen mellan husen skulle bevaras och det skulle finnas natur kvar mellan hus och gata. Särskilt fina naturdelar skulle bevaras för lek och rekreation. Husen skulle inte sticka upp ovanför trädtopparna och dalarna skulle finnas kvar som gång- och naturstråk och som stadsdelsavskiljare. Barnvänlighet var ett viktigt begrepp och i barnvänligheten ingick måttlig skala på husen. Sammantaget har den värdefulla miljön lett till en grönklassning av den befintliga bebyggelsen vid Vikstensvägen och Arkövägen. I relation till detta är byggnaderna i den nya planen för höga, för tjocka och har fel tak. Ingen hänsyn tas till naturen runt omkring befintlig bebyggelse. Hur knyter detta an till planens ambition att bevara Kärrtorps ”luftiga och gröna karaktär”?

Boende i området har på olika sätt visat motstånd mot byggplanerna. Aktionsgruppen ”Bevara Kärrtorps östra skog”, liksom Facebook-gruppen ”Fri sikt – Planerat höghus på Understen 1 i Kärrtorp” tillvaratar de boendes intressen. Och de lokala Hyresgästföreningarna ordnade i slutet av maj en välbesökt debatt kring Kärrtorps framtid. Jag vill avsluta med en uppmaning: Lyssna till de synpunkter som framförs och ta tillvara medborgarnas engagemang! Fortsätt att verka för ett demokratiskt Stockholm! Inte ett odemokratiskt Stockholm som kör över sina invånare i viktiga frågor.

LO

Jag är mycket bekymrad över den nya trafiksituation som kommer uppstå när genomfarten från Sockenvägen till Kärrtorp kommer öppnas upp i och med det planerade bygget vid Kärrtorps IP och Nacka reservatet. Det kommer bli en väg som kommer användas som ”smitväg” i rusningstrafik till och från Bagarmossen och även öka trafiken i Kärrtorp där vägarna är smala och mycket folk rör sej. Det är mycket olyckligt eftersom det även planeras många förskolor i området och det säkerligen är många skolbarn också som kommer röra sej här. Runt idrottsplatsen är det också dagligen många barn i skolåldern som rör sej till och från sina idrottsaktiviteter per fot och cykel. På Kärrtorps IP tränar bland annat många fotbollslag med spelare i åldrarna 7 - 18. Som läget är idag är trafiksituationen hanterbar för barn och unga att på egen hand ta sej till sina aktivi-

teter på den stora idrottsplatsen. Vad jag förstår kommer trafiken att öka med flera 100 procent enligt beräkningar som Trafikkontoret redovisade på Samrådsmötet på Reflexen den 23 maj 2017, från nuvarande några hundra bilar på Vikstensvägen i dagens läge till många tusen beräknade genomfarter. Det kan komma att betyda att många föräldrar inte vill låta sina barn ta sej till träningarna på egen hand utan att de istället blir skjutsade, vilket ytterligare spär på trafikläget. Jag tycker det är mycket oansvarigt att inte ta trafik-situationen som kommer uppstå på allvar i närområdet utan hänvisa till behovet att lösa Stockholms ”trafikinfarkt” i ett större perspektiv, som gjordes på samrådsmötet.

Jag tycker inte genom nya området ska öppnas för genomfart utan att man i stället ska nå bostadsområdena med bil från två håll. En genomfart är inte nödvändig för att genomföra nybygget.

IP, JP

Trafik och säkerhetsaspekter

Sockenvägen är redan nu mycket hårt belastad. All den byggelse som planeras på Nytorps gärde, Gränsberget, Kärrtorps IP, Dalen ger ökat antal boende och resenärer som ökar trycket på gator ut ur och in i området. Den beräknade ökningen är 3000 bilar/dygn. I händelse av olyckor, bränder med mera blir framkomligheten för räddningstjänsten, ambulans med flera utryckningsfordon undermålig. Det är helt oacceptabelt att bygga in sådana risker och att öka sårbarheten. De planerade gatorna i anslutning till Vikstensvägen gör Vikstensvägen till en genomfartsgata och kommer att generera ökad trafik och fler risker. Otryggheten kommer att öka.

Miljön

Kärrtorps genomtänkta och konsekventa planering utgick från visioner som måste behållas vid nyproduktionen. Samtliga förslagna nyproduktionerna i Kärrtorp tyder på okunskap och historielöshet. Vi vill behålla visionen som fanns när Kärrtorp anlades från början.

Naturen

Naturen består av hållmarksskog och dälдер med vattenbärande jordlager. Hållmarksskogen är en sällsynt naturtyp som endast finns i kustlandskapet kring Stockholm och en bit söderut. Den finns inte någon annanstans varken i Sverige eller världen. Den kännetecknas av småkulligt landskap med berg i dagen, av inlandsisen slipade bergsknallar och med gles blandskog, företrädesvis barrskog. Hållmarksskogen är vacker och tillgänglig. När Kärrtorp planerades från början tog kunniga planerare hänsyn till denna sällsynta natur och anpassade bebyggelsen och lyckades bevara karaktären i naturen och finna en balans till glädje för de boende. Husen följer naturen.

Husen fick inte vara högre än träden. Gångstråk skildes från gatorna. Gångstråk korsade bostadsområdena. Ingen trängsel mellan fastigheterna.

Låt inte nybyggnationer bryta det mönstret! Vi vill inte ha några fula sprängsår i de slipade hållarna. Naturen mellan husen ska bevaras. Husen ska inte heller vara högre än träden. De planerade husen är för höga, för tjocka, har fel tak, fel fasad, fel läge och felbehandling av naturen runt omkring.

Här är det viktigt att påpeka att om det blir nya bostadsrätter ska dessa ha restriktioner och inte få sätta upp staket runt bostadsrätts-huset. Allmän mark och gångstråk ska behållas mellan alla hus såsom det var tänkt från början.

Den smala naturremsa som finns mellan hus och gata ger en naturlig plats att umgås på och bör behållas vid nybyggnation.

Vi kräver en barnkonsekvensanalys.

Det föreliggande förslaget gör området torftigt med överdimensionerade huskroppar och mycket asfalt. Vi vill se måttlig skala på husen. Det ger barnvänlighet. Naturligt varierade kullar lockar till rörelse hos barnen. Det finns undersökningar att barn klarar bra av kontakterna vid trevåningshus. Typisk karaktär för Kärrtorps bebyggelse, som ger trivsamt känsla, är husens takås och takfot, modesta entréer och ljusputs på fasaderna. Dessa värden bör eftersträvas och inte jämkas på. Dessutom ger smalhus (9-10 m breda) fortfarande möjligheter att planera bra lägenheter.

Vi avråder från att göra korridorer med 30 studentrum. Det kan ge en mycket otrivsamt miljö och kräva både väktare och saneringspersonal. Även vaktmästare och "husmor" krävs för att hålla ordning. Tänk löss, pålsängar, ensamhet eller fyllefester...

Grund-och ytvatten

Här trycker vi särskilt på att de nya reglerna ska tillämpas; krav t.ex. att grundvatten inte får dräneras bort vid husbygge (krav i Miljöbalken sedan 2017-01-01). Det är inte försvarbart i pågående grundvattenkris att exploatera mark i ett naturreservat som kräver avvattning till dagvattennätet. Grund-och ytvatten måste få vara kvar i marken!

Miljökonsekvensbeskrivning

Konsekvenserna av byggandet måste tas seriöst. Miljökonsekvensbeskrivning är ett krav, även vad som händer socialt är viktigt. Sprängningar, ingen natur utanför fönstren, ökat slitage på gångvägar kräver bra hållbar granitbeläggning, betong och gräs duger inte. I skogen vid naturreservatet, en yta på 7,5 ha, finns 17 rödlistade arter och minst 50 naturvårdsarter Även av denna anledning motsätter vi oss planen för Kärrtorps IP.

KP

För det första är jag glad att det blir "Stockholmshus" och att allmännyttan bygger hyresrätter. Bravo. Men som många andra i området är jag orolig för att skolorna inte kommer att räcka till. Faktum är att de inte ens räcker till idag. Vi skulle behöva mer information om hur det ska lösas. Till det kommer problemen med tunnelbanan. Det är redan jättetrångt idag under rusningstrafik. Inte stadsbyggnadskontorets bord, jag vet, men det handlar om en helhetssyn på problem som oroar.

Nåväl, synpunkter på själva byggandet: Jag tror att motståndet i området skulle bli mindre om ni åtminstone kapade de delar av de nya husen som viker av mot befintlig bebyggelse på Arkövägen och Vikstensvägen. Som ritningen ser ut nu kommer vi som bor på de två gatorna att få en känsla av hotfulla gavlar som sträcker ut mot våra lägenheter. Hellre att ni bygger en eller två långa hus (precis som arkitekturen är på Arkö- och Vikstensvägen nu). Det skulle passa bättre in i området och vi som bor där får inte fullt så generande insyn till de nya grannarna. På det sättet kan man även behålla fler av de träden som finns i skogen.

I övrigt har det varit bra information. Har besökt ett av era möten och fick en bra bild av hur det kan komma att se ut.

ER

Planen ligger delvis inom naturreservatet och enligt naturmiljöutredningen finns det höga naturvärden innanför planområdet. De delar som ligger innanför reservatet och de som har högt naturvärde måste strykas. Även om områdena med högt naturvärde sparas vid exploatering så kommer de att påverkas negativt av närliggande ny bebyggelse och planerad bilgata.

GR

Som boende på Vikstensvägen är det förstås trist att mista sin lugnande utsikt mot skogen och reservatet men självklart väger detta hänsyn lätt, mot behovet för snabb utbyggnad av Stockholms

bostadsutbud. Eftersom jag har viss kunskap om detta område och hur det är att bo här (sedan 1984) tycker jag mig dock ha en del viktiga synpunkter att lämna om detta projekt:

Den ganska smala och förbisedda skogsremsan som skiljer våra hus från Nackareservatet utgör till att börja med en viktig buffert mellan stad och skog. När det föreslagna byggprojektet ersätter denna med en anonym ”parkmiljö” och dessutom tar en rejäl tugga av reservatet, för hus, vägar och stigar kommer denna buffert att flyttas en bra bit in i själva reservatet. Detta avslöjar i så fall att för Stockholms stad ordet ”reservat” inte har mer betydelse än som ett fint honnörsord, lätt bortviftat när något annat intresse anmäler sig.

När det dessutom visar sig att denna ringaktade ”fula” skogsmiljö i själva verket är en ovanlig och skyddsvärd fuktlövskog med naturliga groddammar och allmänt höga naturvärden, inklusive en mängd rödlistade och fridlysta arter, kommer hela saken i ett alarmerande läge: Det handlar inte längre om de boendes – i och för sig legitima – särintressen. Ni hotar en bit ovanlig och mycket skyddsvärd natur, vilket är en miljöskandal under uppsegling!

Jag är visserligen utbildad biolog på magisternivå men inte specifikt ekolog, så denna viktigaste och komplexa punkt företräds bättre av Naturskyddsföreningen representanter och flera andra engagerade, med sina särskilda kompetenser. Jag vill fästa er uppmärksamhet på en annan aspekt.

Vi som bor på Vikstensvägen, i längan längs skogen, (jag har bott där sedan 1984) är medvetna om att vi bor i ett hus med många problem, (*oavsett* de svagheter som många lamellhus i både Kärrtorp och Bagarmossen lider av och som framtvingat genomgående betongpelare i alla lägenheter, bara för att göra konstruktionen säker att bo i!) Islandsleran som husen på Vikstensvägen är byggda på är, förutom att den är starkt radonförande, djup, vattendränkt och kroniskt ostadigt att bygga på. De ständigt pågående sättningarna medför att husen sjunker i marken, med påföljd att sprickor, ofta gående tvärs igenom ytterväggar, gång på gång breder ut sig längs väggar och golv. I källarna går golvet i djupa vågor och sluttar kraftigt i skogens riktning. Betongkonstruktioner, som de utvändiga källartrapporna på framsidan, lossnar från marken och måste återförankras. Senast källarna gicks igenom för att täta sprickorna var bara för ett par år sedan. Dessa genomgående sprickor gör bl.a. att husen regelmässigt invaderas av mängder av råttor varje vinter. Man kan inte förvara någonting man är rädd om i våra källare. Än

mer allvarligt är att radon från underlaget sprids i bomiljön och måste ventileras bort. När man talar med entreprenörer som sköter löpande reparationer och underhåll, vittnar de samstämmigt om att huset har allvarliga och djupgående skador och de beskriver ofta sina insatser som ett fåfängt lappande eller som ”kosmetiskt”. Vi har en fin miljö och välplanerade lägenheter men min känsla efter över 30 års boende är ändå att dessa hus nog aldrig borde ha byggts!

Det kan ju hända att ny teknik och nya material lyckas lösa en del av de problem som befintliga hus dras med – men bered er på att om de lösningarna kommer till stånd så blir arbetena mycket omfattande och kostnaden kommer med säkerhet att skena (det hör ju inte till ovanligheten, ens i sk. ”vanliga” fall!). Det kommer att krävas mycket våld för att göra denna ovanligt rika naturmark byggbar och jag tror det kommer att kosta betydligt mer än det smakar!

Med förhoppning att förnuft och hänsyn skall segra.

MS

Husen kommer att förstöra ett naturområde med sällsynta djur samt utrotningshotade fåglar. Biltrafik och föroreningar i samband med detta - är redan nu för mycket biltrafik som hårt belastar den vägen som löper mellan centrum och Arkövägen. Det lär bli många trafikolyckor eftersom det ej finns stopplikt på övergångsstället. Mycket nedskräpning, folk som kommer att missköta sig, immigranter bl a. Kommer också bli livsfarligt för småbarnsföräldrar, det är det redan nu, och för oss hundägare. Mycket stor risk för sophögar, redan kastat i skogen nedanför. Det finns ej plats för husbygge nedanför Arkövägen, mycket hög risk för ett sopberg i närheten, redan dumpning.

VS

Jag har ett par kraftiga invändningar mot förslaget att bygga i området kring Kärrtorps IP i den omfattning som föreslås:

Omfattningen, och utbredningen: Då byggplanen är så pass omfattande kommer områdets karaktär förändras radikalt. Dessutom förstörs stora värdefulla naturtyper med flera rödlistade arter i onödan om bygget genomförs vilket inte är försvarbart då det finns andra ytor att bygga på som ej har dessa biologiska värden.

Utformningen: Området har idag en särpräglad kulturhistoriskt värde i form av en genuin 50-60 talsmiljö som hittills ej förstörts av avvikande huskroppar. Den planerade byggnationen består av hus

som avviker kraftigt från denna miljö, både var det gäller arkitektonisk design samt höjd och skulle kraftigt komma att påverka den kulturhistoriska särprägel.

Planeringen gällande trafik: Då planen är så pass omfattande krävs givetvis en radikalt förändrat trafiklösning. Den föreslagna är helt förödande för boendemiljön i närområdet då trafiken förväntas öka med ca 10-15ggr dagens trafik (kommunens siffror). Bullernivån kommer därmed också öka markant vilket är ett problem både för boende i närmiljön men också naturreservatsbesökare som kommer att störas av ständigt bulljud. Det finns också oro hur den ökade mängden avgaser påverkar natur och människor i området.

Självklart behöver vi bygga mer bostäder men det planerade bygget är ett alltför stort ingrepp på den unika fina miljö som finns i området. Mitt förslag är istället följande:

Begränsa bygget till att enbart innefatta skogsdungen framför IP, dvs den delen av skogen som sträcker sig från parkeringen / förskolan fram tills gångvägen upp mot kärrtorpsvägen från tennisältet. På sätt skulle befintlig infrastruktur kunna användas i form av idrottsplatsens parkering, som sällan används till sin fulla potential. Bygg istället mer på andra sidan vägen från parkeringen, dvs på den delen av fältet som ligger längs Kärrtorpsvägen / Ystadsvägen.

Bygg i en stil som smälter in i nuvarande kulturhistoriska miljö, dvs lägre hus med liknande färgsättning och materialval som tidigare bebyggelse.

Om bygget blir av trots att det vore bedrövligt, så avgränsa trafiken och behåll en liknande trafiklösning som finns idag, dvs öppna ej upp för genomfart via Vikstensvägen, utan gör två separata infarter från vardera håll.

GS

Naturmarken inom planområdet bör *helt skonas från exploatering*. Här nedan ska jag försöka förklara varför:

Naturen

Planområdet består till allra största delen av naturmark, en minst 150 år gammal fuktlövskog med rik förekomst av död ved, som uppkommit på grund av en kombination av klimat och jordartsförhållanden, som skapats av istidens moränavlagringar i sin finkornigaste form, den glaciala leran, som lagt sig djupast nere på sjöbottnarna - sjöar som med tiden växer igen och bildar kärr och

myrar. Sedan har jordlagren fyllts på med dött syrefattigt växtmaterial, torv. Från början var marken där Kärrtorps IP låg en myr, kallad Finnkärret på gamla kartor. Runt myrar bildas rand-zoner runt om, där en speciell växtlighet trivs. Så småningom bildades fuktlövskogen. Genom tiderna har vatten runnit till myren och dess randzoner, mer eller mindre människopåverkat. Efter att Kärrtorps IP anlades fortsatte fuktlövskogen att avvattna området, och då fanns den även på idrottsplatsens östra sida. Idag, efter utbyggnaden av idrottsplatsen, finns bara skogen i planområdet kvar. Denna skog utgör alltså idag en *klimatsmart gratis avvattning för närområdet*. Klimatsmart därför att den tar hand om dagvattnet på plats, utan bortledning, och därför minskar belastningen på dagvattennätet. Kärrtorven silar och renar dessutom vattnet och bidrar till ett renare grundvatten. I dagens läge, med väntande klimatförändringar, är också denna skog en kraftfull buffert mot översvämningar i närområdet. Alla vet nog hur mycket vatten torv kan suga upp. Skogen besitter också *höga naturvärden, betydligt och anmärkningsvärt högre än vad konsultföretaget Ekologigruppen AB har kommit fram till*. Detta företag har förbiset en mängd arter inom de flesta artgrupper, något som inte kan bortförklaras med faktorer som årstid, tid på dygnet, slumpen etc. Det förklaras snarare av företagets politiska ställning mot bevarande av naturområden till förmån för urbanisering, något som är lätt att läsa sig till dels mellan raderna i deras NVI, dels rent konkret på deras hemsida och blogg. *Detta är under all kritik*, då en utvärdering skall göras av neutrala proffs som använder kvalitetssäkrade vetenskapliga metoder. Dessa betydligt högre naturvärden består av en rik förekomst av mer eller mindre utrotningshotade arter som skogsalm och jättesvampmal, grod- och kräldjur, fåglar som mindre hackspett, gröngöling, tornseglare och kungsfågel, fridlysta fladdermöss som både födosöker och förökar sig i skogen, med flera. Många av arterna är helt beroende av just fuktlövskog, vilket Staden är väl medveten om - Staden och Miljöförvaltningen har t ex i Björkhagen satt upp skyltar för att belysa vikten av gammal fuktlövskog med mycket död ved (*gammelskog är för övrigt en skogstyp som det bara finns 2 % kvar av i södra och mellersta Sverige*). Den skogen är precis likvärdig med planområdets. Dessutom finns det i sydöstra Stockholm bara dessa två skogar kvar! Detta är en mycket konstig prioritering, den ena skogen är ovärderlig och den andra värdelös.

Bostadsbristen

“Bygg bort bostadsbristen nu!” är slagord som ofta används. Det är ju en självklarhet. Men *hur* det ska gå till är inte så enkelt. Här brukar det ofta talas om målkonflikter, särintressen och allmän-

intressen. Naturen mot bostadsbyggandet. Utan att tänka efter tycker många att naturen är fin, men bostäder går ju före om man måste välja, för var ska folk bo? Det är just det - att man tvingas välja. Här ligger felet, naturen och bostadsbyggandet är ingen målkonflikt, det är inget särintresse mot ett allmänintresse. Naturen och grönområden i städer och tillgången på bostad är *samma* mål. Detta därför att naturen och bostäderna är vår livsmiljö, vårt livsrum, något vi inte kan vara utan. Vi kan inte välja någotdera, för om vi gör det, så går vi under i slutändan.

En lösning på problemet är att bygga på redan exploaterade ytor, och när dessa tar slut ställa sig frågan om det t ex är viktigare att behålla en idrottsplats eller någon annan facilitet för särintressen än att bygga bostäder. Grönytor med obefintliga naturvärden kan också tas i anspråk. Här har Staden alltså gjort tvärtom – gett markanvisning för natur med höga värden som inte får gå förlorade. Närmare ett miljöbrott än sund politik. För en exploatering strider mot markavvattningsförbudet i Stockholms Län, mot Artskyddsförordningen, EU:s art- och habitatdirektiv och Bernkonventionen.

Trafikmiljön

Om man nu bortser från naturen helt, så är exploateringen ändå förkastlig.

Trafikmiljön skulle kraftigt försämrats, med t ex 15 gånger fler bilar per dygn på Vikstensvägen, något som den gatan inte har bärkraft för, inte utrymmeskapacitet för, och något som skulle ge hälsovådliga bullernivåer för de befintliga boende. Förskolan Ankaret skulle drabbas hårt, och säkerheten på gatan skulle minska drastiskt för särskilt barn. Även i Sockenvägens och Kärrtorpsvägens närhet blir konsekvenserna betydande. Den relativt nyligen upprustade gång- och cykelbanan som löper i nord-sydlig riktning bakom husen på Arkövägen och Vikstensvägen är mycket uppskattad och populär under alla årstider. Den är trygg och säker för små barn som slipper biltrafik, den är platt och lättcyklad för cykelpendlare (den utgör en del av det lokala cykelnätet) och en ovärderlig tillgång för dem som ska till idrottsplatsen.

Handikappade och äldre med rullator kan ta sig ut i närmaturen under trygga former, hundägare kan gå avslappnat och inte se upp för bilar hela tiden. Skönhetsvärdet på denna sträcka är också högt, den lummiga lövskogen med grönt i olika nyanser och former på våren, höstfärgerna och snön som ger vägen en närmast sagolik karaktär. Sådant är bra för både psykisk och fysisk hälsa, det visar

mängder av forskningsrapporter. Den vägen är alltså också ett exempel på ett allmänintresse, som inte får förstöras.

Projektets krassa verklighet

De befintliga husen på Vikstensvägen, Kärrtorpsvägen och Arkövägen är lyhörda och mycket bullerkänsliga. De nya husen ska åtgärdas och förstärkas på olika sätt, men de gamla får vara som de är. Buller och försämrade närmiljö, bortsliten närnatur, det tycks vara smällar folk får ta. Annars stämplas man som egoist, som inte unnar andra bostad. Detta är ett mycket fult grepp som används för att styra människor mot att antingen gå med på byggnationen, eller hålla tyst. För ingen vill vara egoist, eller få den stämpeln. Ren härskarteknik.

Hela detaljplanens syfte förefaller vara att marknadsföra projektet . Detta strider mot myndigheternas ansvar att ge befolkningen ett sakligt, informativt opartiskt material. Eftersom det dessutom endast kommer att bo människor med stark köpkraft i husen (både hyresrätterna och bostadsrätterna blir ju dyra, det är ett obestridligt faktum) faller hela argumentationen att projektet är till för att lösa bostadsbristen som det korthus den är.

Byggnationens verkliga syfte är att dra in pengar till Staden . Snabba likvida medel genom markförsäljning till Abacus Bostad AB, långsiktiga skatteintäkter som ska pumpas ur höginkomsttagarna i både hyres- och bostadsrätterna. Dessutom kommer det snart in nya höginkomsttagare till området, då statusen här ökar. Denna gentrifiering ingår i den långsiktiga planen att öka stadens budget. Detta fenomen är inte unikt för Stockholm, det förekommer i både Europa och USA. Slutresultatet blir dyrare boendekostnader oavsett boendeform, och människor med otillräckliga inkomster blir tvungna att flytta.

Stadsbildens unika karaktär

Slutligen krossar denna byggnation, om den genomförs, Kärrtorps stadsbild och yttre ram som skapades av arkitekten Hjalmar Klemming. *Smalhusmuren är och var något positivt.* Naturen tillåts komma ända fram till husfasaderna, då inga entréer eller balkonger finns på den sidan. Ett av fåglar och djur uppskattat skydd. På andra sidan, insidan, sträcker Kärrtorps unika planering ut sig, skyddande barnvänliga grönskande gårdar som länkas samman av väl avvägda hus som följer topografin. Ingen exkluderande mur alltså, utan inkluderande och omfamnande. Denna miljö måste bevaras - och då

menar jag inte *konserveras*, utan varsamt tillvaratas, förvaltas och utvecklas i samma ursprungliga anda.

Möjligheter till bra stadsplanering inom området

Det finns dock möjligheter till byggnation inom planområdet .

Parkeringen vid Kärrtorps IP är idag en sliten grusyta med mycket låg bilkapacitet per ytenhet. Här skulle det bli ett lyft om det tillkom bostadshus i lämplig utformning. Dessutom krävs inga nya bilvägar, och med rätt planering kan entrén till förskolan Långe Erik få en säkrare miljö än idag. Parkeringsplatserna kan förslagsvis flytta in i den västra, idag outnyttjade delen, av idrottsplatsen, vilken ligger inom markanvisat område. Nytorps gärde kunde få en fin inramning, och allmänintressen skulle tillvaratas. Det skulle också bli en fin stadsmässig länk mellan Kärrtorp och Björkhagen.

Bilaga 1

BILDER FRÅN SKOGEN (se planakt)

Fig. 1 Skogsbrämsa. Den förekommer på fuktig, skuggig, näringsrik, översilad mark med rörligt markvatten. Arten är lokalt skyddsvärd i Stockholms Stad (Miljöförvaltningen 2017), och hotas idag av skogsavverkning och förändrad hydrologi. Sedan år 1980

har endast 15 fynd rapporterats in till SLU/ArtDatabanken för Stockholms Stad.

Fig. 2 Ett mångårigt etablerat rävgryt finns i den södra delen av skogen. Skogen är en barnkammare för däggdjur inklusive fladdermöss, fåglar, groddjur och insekter.

Fig. 3 Gamla grova flerstammiga sälgar finns det gott om. En våtmarksart som också är en nyckelart i naturen då humlor och bin söker sig till blommande sälg under tidig vår, den period på året när det knappt finns något annat att äta. Övervintrade fjärilar, nattflyn och skalbaggar livnär sig också på sälg.

Fig. 4 Fnöskticka med kläckhåll av den rödlistade hotade jätte-svampmalen (en nattfjäril). Här i skogen har Stockholms Stad sin första och hittills enda rapporterade fyndort någonsin (SLU/ArtDatabanken).

SS, ES, LG

Det är mycket ”floskler” som framkommer i planen. Förutom att bygga c:a 600 lägenheter så ska man ”göra det lättare att röra sig mellan Björkhagen, Kärrtorp och Bagarmossen samt utveckla en förbättrad gång- och cykelstruktur.”

Fokus ska ligga på billiga hyresrätter. Dessa blir tydligen inte så billiga som den politiska majoriteten lovat. Enligt uppgifter i tidningen Hammarby/ Skarpnäck så blir Stockholmshusen dyrare än man sagt. En trea på 77 kvadratmeter kommer att kosta 11 230 kronor/månad, men det kan bli mer ändå. Dessa uppgifter har dessutom varit hemligstämplade! Var det för att man så gärna ville få människor att tro att bostäderna skulle gå till ungdomar och låginkomsttagare? Ingen av dessa grupper som man talar så

engagerat om kommer att kunna bo i dessa hus, då de inte blir billigare än övrig nyproduktion.

Man vill ha flera nya bilvägar i området. Det går utmärkt att gå eller cykla mellan dessa tre områden idag. En gång och cykelväg är givetvis mycket mer trygg och trivsamt, än att ta sig fram bredvid bilar. Dessutom ökar bullernivåerna i hela området. Bilister från den hårt trafikerade Sockenvägen kan köra in på den nya vägen och sedan åka upp på Vikstensvägen. Det är även möjligt att Vikstensvägen öppnar mot Sockenvägen.

Biltrafiken kommer att öka mycket kraftigt, från 200 till 3000 bilar/dygn, med mycket mer buller i området. Enligt beräknad ljudutredning kan det bli upp mot 90 dBA utmed Vikstensvägen. Idag kan du sitta i en lägenhet på Vikstensvägen med stängt fönster och höra människor samtala nedanför huset. Stadsbyggnadskontoret skriver i detaljplanen att det blir en ökad trafik på omgivande gator. Norra delen av Vikstensvägen påverkas oavsett om den öppnas vid Sockenvägen eller inte. Husen kommer inte att stå emot dessa ljudnivåer och dessutom är balkongerna vända mot Vikstensvägen. Stadsbyggnadskontoret skriver vidare att om Vikstensvägen öppnas kommer de nya gatorna endast trafikeras av boende i den nya bebyggelsen, d.v.s. mycket lite trafik, max ett par hundra fordon/dygn. De människor som idag bor i området kommer att besväras av ökad trafik, men det verkar vara mindre viktigt!

Om du åker bil kan du redan idag köra in på Holmögadsvägen från Sockenvägen för att snabbare nå Kärrtorps centrum. Det behövs inga nya vägar!

”Entréerna och tillgängligheten till Nackareservatet ska förbättras. Även skyltningen till reservatet är sparsam.” Det finns idag skyltar från Vikstensvägen, i början av de parkvägar som leder fram till reservatet. Kanske kan det vara bra om man även sätter ut en skylt från Kärrtorps centrum. Stadsbyggnadskontoret skriver att ”med fler bostäder blir stråken mellan idrottsplatsen och centrum mer befolkad, vilket ökar tryggheten.” Om människor tycker det känns otryggt att gå utefter skogen i planområdet, så kan de redan idag välja att gå på Vikstensvägen. Där finns bra gatubelysning och hus på båda sidor. Dessutom är det så att parkvägen idag är mycket trafikerad av fotgängare, cyklister och motionärer. Många hundägare rör sig på parkvägen, vintertid ser man även skidåkare. Barnen kan röra sig fritt utan att riskera att bli påkörda!

Området bakom Vikstensvägen är sankt och enligt Svenska Bostäder håller huset 61 – 71 på att sjunka. Vad kommer då att hända med huset, när man börjar spränga och köra med tunga fordon kring det?

I planförslaget kan man läsa: ”Ledningar för fjärrvärme, el samt vatten- och avlopp går från Vikstensvägen via den befintliga gångvägen till tennishallen. Längs med befintlig gång- och cykelväg finns elledning för gatubelysning. Den nya bebyggelsen ska anslutas till VA, el/tele och fjärrvärme i omkringliggande gatunät. Ledningarna kommer att behöva flyttas när området bebyggs.”

Stockholm Vatten skriver i sitt samrådsyttrande ”i södra delen av planförslaget är bostäderna placerade ovanpå befintliga tunnlar för dagvatten samt spillvatten. För dessa bostäder gäller att det geoteknisk måste säkerställas och redovisas att aktuella tunnlar inte löper någon som helst risk för påverkan, då de utgör viktiga delar av stadens huvudsystem för dagvatten och avlopp. Planerade bostäder bedöms kunna ansluta till närliggande spill- och dagvattennät med mindre omfattande projektering och utbyggnad av befintliga nät. Möjliga dagvattenanslutningar redovisas i dagvattenutredning upprättad av WSP. En förutsättning för att hålla nere omfattningen av fysiska ingrepp på spill- och dagvattennät är att det som anges under rubriken dagvattenhantering följs och verkställs.”

WSP skriver att planområdet idag inte har någon ytlig flödesväg ut ur området. Grundvattnet är periodvis mycket högt. Gröna tak är positivt för dagvattenhanteringen i stort, men räcker inte till vid dimensionerad nederbörd. Gårdar som anläggs över underjordiska garage har mindre utrymme för fördröjning. Dessutom skall konstruktionen klara en större last. Där står även att där det är möjligt avleds dagvattnet i öppna diken. Utmed de nya gatorna anläggs så kallade regnträdgårdar, d.v.s. genomsläppliga växtbäddar som används för att fördröja, infiltrera och rena dagvatten från närliggande hårdgjorda ytor. Det låter som om det blir besvärligt med allt vatten, samt med ledningarna.

I planförslaget föreslås bilparkering i garage i kvarter 1, 2, 3, 5 och 6. Tanken kommer, vilken otrolig risk man tar när man bygger här. Felaktiga beräkningar har gjorts många gånger i olika sammanhang, ibland med katastrofala följder.

Att man har gjort mätningar av grundvattennivån i april just i år är väldigt oansvarigt. Grundvattennivån är ju mycket låg i år efter två

år med liten nederbörd och vattenbrist hotar i hela södra Sverige. Det är mycket allvarligt läge. Hur kan man då utgå från att området klarat bebyggelse? Trots att det är extremt torrt i markerna i år, så planerar man efter mätningarna att dränera marken för att kunna bygga!

Vad återstår då av habitatet för groddjur? I Dagvattenutredningen skriver man att det är viktigt att översvämningsminskande åtgärder inte innebär att situationen för befintlig bebyggelse försämras. Man skriver även att avläsning av grundvattennivån i planområdet bör ske kontinuerligt för att fånga upp variationer under en längre tid. Stockholms stad antog en Dagvattenstrategi 2015. Målet är förbättrad vattenkvalitet i stadens vatten. Dagvattennätet leder ut i Sicklasjön. Om planområdet bebyggs ökar föroreningarna. Sicklasjön har problem med övergödning, men har fått en förlängd tidsfrist till 2027. Detta är det inget som bekymrar stadsbyggnadskontoret. Problem skjuts på in i framtiden! Miljöförvaltningen skriver om miljö- och hälsofrågor 2015-09-21, att från planområdet avrinner vatten dels till Dammtorpssjön, dels till Saltsjön och dels till avloppsnätet. Både Saltsjön och Dammtorpssjön har idag måttlig ekologisk status, samt dålig kemisk ytvattenstatus. Enligt EU:s vattendirektiv ska detta ha ändrats till 2021.

Dessutom finns den ganska stora vattensamlingen, som ligger vid den planerade vägkorsningen i delområde 13, inte med i Ekologigruppens inventering. Den har man tydligen missat. Ekologigruppen skriver att ur ett lokalt perspektiv påverkas ESBO-områdets funktion då det utgör en lokal kil för spridning mot södra Stockholms parker och grönområden. De negativa effekterna på de lokala spridningssambanden in mot grönytor vid Enskede och Söderorts parker kan förväntas bli större i och med att området har många kopplingar mot dessa ytor och dessa riskerar att försvinna eller påverkas. Stadsbyggnadskontoret skriver i detaljplanen att planområdet ligger i utkanten av ett ESBO-område och är ett habitatnätverk för barrskogsfåglar och groddjur. Ekologigruppen skriver att området tillhör ett av de fem viktigaste skogsområdena för spridning, så sambanden påverkas negativt om det byggs. En exploatering av planområdet medför att delar av såväl ESBO-området som Tyrestakilen påverkas negativt genom förlust av ingående miljöer. Enligt Stockholms miljöprogram ska funktionerna i ESBO stärkas och utvecklas. Varför agerar då Stadsbyggnadskontoret helt emot detta och förstör området? Ekologigruppen är dessutom en miljökonsult, som troligen inte har intresse att motarbeta stadsbyggnadskontoret som köpt deras tjänster.

Bebyggelsen längs med planområdet är grönklassad och anses särskilt värdefull. Då är det ju fullständigt oansvarigt att bygga nya vägar, garage under marken, samt nya hus intill denna bebyggelse. Dessutom är de gamla husen utmed Vikstensvägen mycket bräckliga, det uppstår lätt sprickor i dem. Om det blir sprickor i ett hus, så kan luften börja sprida sig mellan lägenheterna och vi boende få problem.

De planerade nya husen ligger alldeles för nära de befintliga. Vi som bor i 61:an får en tolv meter bred husgavel femton meter från våra fönster. Husen, som skall byggas på ett garage, blir fyra och fem våningar höga, så fruktansvärt för oss som bor i de befintliga husen, som bara är tre våningar! Sedan sträcker sig ett brett femvåningshus längs med nästan hela utsikten, för att sedan gå i vinkel in mot det gamla huset. Den vinkelbyggnaden sträcker sig tolv meter från det befintliga huset. Bara en liten öppen flik finns kvar mot Nackareservatet. Bygga tätt mellan hus kan man möjligen göra när alla hus byggs nya. Man tränger inte upp människor i befintliga hus med nya stora hus alldeles inpå.

Stadsbyggnadskontoret visar tydligt att man fullständigt struntar i människorna som idag bor på Vikstensvägen. Dessa hyresgäster valde en gång att flytta hit, eftersom den fria fina baksidan fanns. Nu är det många som pratar om att flytta härifrån, trots att de bott mycket länge och trivts mycket bra. Två nya vägar drabbas även dessa hyresgäster av. En mellan det nya huset och reservatet och en som leder in från Vikstensvägen bort till den nya vägen vid reservatet. Var ventileras avgaserna bort från garagen? Blir det på "gårdarna" bakom huset på Vikstensvägen? Stadsbyggnadskontoret skriver att "det kommer att behövas omfattande modulering av marken för att forma en naturlig övergång mellan ny och befintlig bebyggelse."

I sitt remissvar 2015-09-15 skriver Stockholms Stadsmuseum att "kommande bebyggelse bör placeras med hänsyn till lamellhus-tankarna om ljus och luft och med hänsyn till hur befintliga hus samspelar med topografin. Minsta möjliga ingrepp i topografin bör eftersträvas och hårdgjorda ytor bör minimeras." Då det gamla bostadsområdet byggdes på 1950-talet så hade man som direktiv att husen inte skulle byggas högre än träden. Stadsbyggnadskontoret skriver "de flesta av de nya bostadskvarteren placeras ovanpå parkeringsgarage vilket kommer att medföra att ingen befintlig

vegetation kommer att kunna behållas i dessa kvarter. Ingrepp i topografin kommer inte att kunna undvikas.”

Detaljplanen tar ingen hänsyn till Stadsmuseet remissvar! Planområdet ligger i natur som har rika, påtagliga och höga naturvärden. Det ligger inom ett habitat för skogsfågel och groddjur. Rödlistade arter har noterats som talticka, relikbock och kötticka. Tallmiljöer med gamla tallar är ovanliga och skyddsvärda inslag i landskapet. Många rödlistade arter är knutna till dessa miljöer. Äldre granskogsmiljöer är ovanliga i Stockholm. Omfattande byggnation, med stora hus, bilvägar och nedgrävda garage hör inte hemma i den miljön. Stadsbyggnadskontoret formligen skövlar fram i fin natur och kulturklassad befintlig bebyggelse. Visst behövs det byggas bostäder, men det är inga problem att hitta mer lämpliga områden i Stockholm. Att göra om Örbyleden till stadsgata och bygga utefter den är ju väldigt bra. Där finns massor med mark att bygga på och området blir ju bara bättre efter byggnation. Visserligen är det inte Johanneshov, men det blir i trevliga och kollektivnära områden som Örby, Stureby, Bandhagen, Gubbängen och Hökarängen!

Miljöförvaltningen skriver även att ”byggnationen kommer ske i nära anslutning till befintliga bostäder och det finns därför risk att byggarbeten kan upplevas som störande av de boende.” Den omfattande byggnationen kommer att förstöra det rika värde det innebär att bo bredvid den underbara naturen. Det kommer att sänka min livsmiljö och kanske göra mig deprimerad. Jag valde en gång att bosätta mig i denna lägenhet, just med tanke på det fina läget. Jag använde en mycket lång kötid hos bostadsförmedlingen när jag tog lägenheten för drygt två år sedan. Nu kommer jag inte att kunna byta lägenhet och jag har inte möjlighet att köpa bostadsrätt. Hur ska vi boende orka se vår skog bli helt nedhuggen och se maskiner skrapa bort allt som växer utanför våra fönster? Istället ska garage byggas under jord, stora hus byggas upp, vägar anläggas och asfalteras. Miljön utanför våra hem kommer att förändras totalt, fågelkvitter kommer att tystna och ersättas av trafikbuller. Rådjur och harar som vi brukar se från våra fönster kommer att fly härifrån. Hur skall vi boende klara detta? Det är ett ohyggligt övergrepp ni utsätter oss för!

GS, RA

Det område som är planerat att bebyggas ligger i direkt anslutning till Nackareservatet. Det är en värdefull och känslig miljö med höga skyddsvärden. Trots det finns ingen Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) utförd. Det är anmärkningsvärt. Innan planeringsprocessen alls fortsätter, bör en utförlig och noggrann MKB utföras. Området

har komplicerade vattenförhållande som troligen kommer bli föremål för en vattendom. Av nuvarande utredningsmaterial kan jag inte se att det beaktats.

Trafikkonsekvenserna är inte tillfredställande utredda. Att t.ex. öppna Vikstensvägen för genomfart medför betydande och komplicerade problem. Att omvandla nuvarande cykelväg i kanten av Nackareservatet och i anslutning till den nya tänkta bebyggelsen, till väg tillåten för biltrafik, förändrar hela förutsättningen för det känsliga kantområdet till Nackareservatet. Kärrtorp är också en ur ett kulturperspektiv känsligt område. Befintlig bebyggelse består till större delen av 2-3-våningshus från tidigt 1950-tal, vilket uteslutande gäller för det här aktuella området. Att då bryta den här kulturmiljön med 5-6-våningshus är inte ett varsamt sätt ta tillvara befintlig kulturmiljö. Dessutom kommer en sådan typ av bebyggelse att utgöra en mur mot Nackareservatet, istället för den naturliga anslutning som är idag.

1. I första hand bör området helt undantas från bebyggelse.
2. Om bebyggelse trots allt blir föremål för beslut, måste ett antal utredningar genomföras grundligt och presenteras utförligt:
a) MKB, b) Vattenförhållanden och c) trafikkonsekvenser.

AS

Jag önskar att ni ställer ut era planer där ni ska bygga vid Vikstensvägen på Reflexen i Kärrtorp i god tid. Och ser till att människor som bor här verkligen får och kan ge synpunkter. De som bor i Björkhagen kan väl besöka Björkhagens bibliotek och de som bor i stan vid ert kontor har väl inte enormt mycket synpunkter eftersom de inte bor i Kärrtorp. Planer ska visas där de är tänkta att få synpunkter på, det är demokrati det ska vara väl synliga annonseras i lokalpressen. Så att de som inte har dator också kan delta i samråd i god tid och 23/5 är inte i god tid hur har ni tänkt visa husen ?exakt!!!! placerade, antal våningar, inga höghus passar här, det är gammal sjöbotten här och ni ska vara färdiga med analyser innan något bygge planeras, det kanske inte lämpar sig att bygga på vissa områden så analysen ska vara helt klar

Att ni inte tänkt göra så överklagar jag nu direkt i denna stund. Ni kan få borra och påla i det oändliga och plåga människor som bor här och inte ens behöva säga det eller hur. Marken kan vara olämplig för byggnation.

Jag vill också att om ni bygger något, bygg då så att det passar i denna fantastiska 50-talsmiljö, förstör inte det som människor trivs i

Ser fram emot att ni visar utställning i Kärrtorp detaljplan tillgänglig för alla vilka vägar ni tänkt göra hur parkering ska ordnas och att det är en säker miljö för barnen. Ert svar vill jag ha snarast och min överklagan om att inte bygga på mark där analys inte är klar och att mark ska vara lämplig för byggnation innan ni börjar med byggnationer vid Vikstensvägen Kärrtorp. Begär diarieföring av denna överklagan.

CW

Det kommer bli kaos med alla bilar i Kärrtorp på Vikstensvägen ner mot Sockenvägen som varit stängd i 20 år på grund av smitkörning för att komma till Gullmarsplan. Och nu ska den öppnas igen för trafik. Vart ska alla få plats med sina bilar när de byggt fyra studentbostäder på Söderarmsvägen, ett tio våningshus på Långskärsvägen plus ett fem våningshus där det låg ett daghem plus två tre våningshus på Kärrtorpsvägen. Och tre fyra våningshus på gårdet bredvid gamla panncentralen plus på andra sidan Kärrtorpsvägen två fyra våningshus plus ett stort daghem. Och sen alla hus som ska byggas bakom Arkövägen och Vikstensvägen. Jag har bott i Kärrtorp i sextiosju år så vi som bott här länge kommer att bli ett B-folk.

MW

Jag vill protestera mot de pågående byggplanerna av bostäder vid Kärrtorps IP. Jag anser att miljön kommer försämras för de som bor i befintlig bebyggelse, med mer trafik och mindre grönområden. Kärrtorpsskogen med sitt rika djurliv kommer att försvinna i och med att det ska byggas så många bostäder. Jag tycker det är oroande att man bygger så många bostäder precis vid Nackareservatet.

Att bredda och öppna upp Vikstensvägen för genomfartstrafik känns inte bra i ett bostadsområde med mycket barn. Dessutom är de gamla husen lyhörda och bullernivån riskerar att bli ett problem.

MÅ, JT

Vi flyttar den 30 juni 2017 till Ätravägen 20 tillsammans med vår dotter Astrid. Med anledning av att vi då blir direkta sakägare i den pågående detaljplanen för bostäder vid Kärrtorps IP skriver vi dessa synpunkter på detaljplanen och förslagen i samrådshandlingen. Först och främst vill vi påpeka att vi är positiva till byggandet av nya bostäder i området och att vi till fullo förstår behovet av att förtäta i Björkhagen, Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäck. Huset som benämns som kvarter 7 i planen, i den södra delen av planområdet anser vi dock inte ska byggas av följande anledningar.

Dagvattenhantering och översvämningsrisk

Eftersom det i dagsläget ligger en mindre skogsdunge i området där kvarter 7 planeras finns en stor risk för översvämning om huset byggs som planerat, i och med att flödet till dagvattennätet kommer att öka markant. Stockholm Stad väljer på så sätt att bebygga en naturlig infiltration och ta bort möjligheten till omhändertagande av dagvatten. WSP:s dagvattenutredning skriver på sidan 12 att "översvämningsrisken gör kvarter 7 olämplig att bygga". Att dagvattenutredningen anser att kvarter 7 är olämpligt att bygga är ett starkt skäl att revidera planen och utelämna denna byggnad inför nästa steg i planarbetet.

Topografiska förutsättningar

Vidare finns det en motsättning mellan den planerade bebyggelsen och strävan i planen att uppnå "terränganpassning med små ingrepp i topografin" (s. 22). Stadsmuseet menar att exploateringen "bör [innebära] minsta möjliga ingrepp i topografin" (s. 40). Huset är planerat att byggas i en nuvarande skogsdunge som delvis ligger i en sänka mot kurvan av Sockenvägen. Därför planerar man att bygga huset på en förhöjning av betong, för att det ska hamna på samma nivå som huset på fastigheten Kulturministern 1, se sida 27 i samrådshandlingen. Detta tycker vi inte är att respektera och gestalta med hänsyn till de topografiska förutsättningarna och är en motsägelse mot avsikten i planförslaget. Resultatet kommer också att bli att huset står på en förhöjning vilket gör att nuvarande GCstråk kommer att gränsa mot en mur, vilket kommer få en negativ påverkan på det offentliga rummet. Dessutom färdigställs under 2017 de nya lägenheterna på den angränsande fastigheten Kanslichefen 1. Detta innebär att belastningen på det offentliga rummet i närområdet och nuvarande GC-väg kommer att öka.

Naturvärdesinventering

Det finns även ett häpnadsväckande fel i den Groddjurs- och Naturvärdesinventering som gjorts av Ekologigruppen. Kartan över undersökningsområdet, ex på sidan 5, visar att undersökningsområdet inte täcker hela planområdet och att området för kvarter 7 inte undersökts i inventeringen. Det går därför inte att bedöma vilka naturvärden eller ekosystemtjänster som därmed går förlorade. Då materialet är bristfälligt är det svårt att bedöma om området är lämpligt att exploatera. Vi föreslår att låta området vara som det är i dag, en skogsdunge, för att bevara delar av grönskan i området samt att bidra med naturlig infiltration av dagvatten. Området bör anges som allmänplats park, för de boende i området istället för att planeras som kvartersmark.

LW, JA, PJ, MP, JT, LR

Protestlista mot byggplanerna i skogen bakom Vikstensvägen och Arkövägen mot idrottsplatsen.

CH, CL, ED, JS

Protestlista mot byggplanerna i skogen bakom Vikstensvägen. Om planerad nybyggnation blir verklighet och Vikstensvägen breddas, undrar jag över följande: Hur säkerställer staden att trafikbullerfrågan för oss i befintlig byggnation löses? Hur får vi "tysta sidor" som föreslås för nybyggnationen? Vidare vill jag veta vilka åtgärder staden planerar att vidta för att se till att hastigheterna på Vikstensvägen hålls låga, dels p g a säkerhet för barn och gångtrafikanter i området och dels för att hålla bullernivåerna så låga som möjligt?

Övriga, ej sakägare**Stockholms Herpetologiska Förening*****Kortfattat***

Det mest centrala i detta yttrande är att groddjuren (inklusive åkergrodan som har en hög skyddsstatus) har minskat mycket och riskerar att helt försvinna i området. De två våtmarker som ligger inom planområdet är mycket viktiga att bevara för att förhindra ett lokalt utdöende av dessa djur i området. Området har också stort värde för spridning västerut i Stockholm och därtill skulle en exploatering få betydande konsekvenser för det angränsande Nackareservatet i öster.

Värdet av våtmarker

De två våtmarkerna i området kan tyckas små och oansenliga. Dock har småvatten av dessa typer ett mycket stort ekologiskt värde då de utgör livsmiljö för och gynnar en stor mångfald av organismer. De har en central funktion i ekosystemet då en stor mängd djur i basen av näringsväven "produceras" i dessa våtmarkshabitat. En stor mångfald av insekter (för många att räkna upp här) är beroende av denna typ av habitat för sin reproduktion då de har ett akvatiskt larvstadium. Försvinner de är det inte bara de djur och växter som lever i dem som drabbas utan även alla de arter som lever av dem, och så vidare uppåt i näringskedjan. Effekterna är svåröverblickbara, men en tystare skog och mindre levande stad kan vi räkna med. Detta kallas en trofisk kaskad och är ett väl dokumenterat ekologiskt koncept.

I detta yttrande fokuseras framförallt på groddjur vilka i sig utgör en mycket viktig länk i näringsväven då de äter en mängd små ryggs-

radslösa djur och gör den näring och energi som dessa innehåller tillgänglig för större djur högre upp i näringsväven. Våtmarkerna är som sagt även av enorm betydelse då en mängd insekter och andra ryggradslösa djur använder dem för sin förökning. Förutom att dessa arter är skyddsvärda i sin egen rätt så utgör de som sagt en födobas för en mängd djur högre upp i näringsväven. Framförallt är det insektsätande fåglar och fladdermöss som skulle drabbas om denna födobas försvinner. Kungsfågel, flugsnappare, rödhake, gårdsmyg och tornseglare är några av de arter vars livsbetingelser skulle försämrats mycket kraftigt då de är beroende av de insekter som ”produceras” i dessa våtmarker. Givetvis utgör dessa småfåglar också en födobas för större djur som till exempel duvhöken som uppehåller sig och jagar i den berörda skogen.

Groddjur i det berörda området

Vide Ohlin, ekolog och medlem i SHF, har följt groddjurspopulationerna i och kring området sedan 1996. Under åren har en hel del observationer gjorts av groddjuren i Ekobyns två dammar och den numera torrlagda våtmarken öster om Kärrtorps IP samt på senare år vid lokalen inom planområdet vid förskolan. I Ekobyns dammar finns eller har funnits fyra av de fem arter av groddjur som finns i Stockholmsområdet. Dessa är vanlig padda, vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander. Endast större vattensalamander har inte observerats. Under sent 1990-tal och tidigt 2000-tal observerades lek av åkergroda, vanlig groda och vanlig padda, dels i våtmarken öster om IP samt i de båda ekobydammarna. Antalet lekande individer har gått från ca 10-30 individer (beroende på art och år) till 0-4 under perioden 1996-2017 (bortsett från mindre vattensalamander som har större populations-storlekar). Trenderna är alltså starkt negativa och betydande insatser behövs för att vända dessa och rädda åkergroda och övriga groddjur i området. År 2015 observerades åkergroda (rom och en vuxen groda) i den övre av ekobydammarna. Endast en romsamling sågs. Samma år, 2015, sågs två romsamlingar av vanlig groda i den nedre ekobydammen. Endast den mindre vattensalamandern tycks idag ännu ha större populationer i ekobydammarna.

Åkergrodan

Åkergrodan har inte observerats i den av Ekologigruppen AB utförda groddjursinventeringen men den finns alltså i närområdet. Därför bör planområdet ses som livsmiljö även för denna art. Åkergrodan har ett starkt skydd, bland annat i och med att den är upptagen på Appendix IV i EU's art- och habitatdirektiv. Detta föreskriver att individer och deras livsmiljöer inte får dödas

respektive förstöras och en ”gynnsam bevarandestatus” ska försäkras.

Kräldjur

Arten skogsödla (*Zootoca vivipara*) har observerats inom planområdet, på den öppna ytan framför våtmarken vid Långe Erik. Denna art är fridlyst och upptagen på appendix II i Bernkonventionen och appendix IV i EU's Art- och Habitatdirektiv. Att förstöra denna livsmiljö för arten skulle innebära ett brott mot Art- och Habitatdirektivet. Arten förefaller ha minskat dramatiskt och snabbt i Stockholm de senaste decennierna. Betydande bevarandeinsatser behövs för att vända denna trend och undvika att arten utrotas helt. Snok (*Natrix natrix*) har observerats i närområdet. Dels i den nu förstörda våtmarken öster om IP och dels i den övre av ekobydammarna. Våtmarken vid Långe Erik bedöms utgöra en utmärkt livsmiljö för arten.

Effekter av en exploatering

Området kring Kärrtorps IP har redan påverkats starkt negativt av att våtmarken öster om KärrtorpsIP dränerades vid upprustningen och utvidgningen av denna. Detta innebär en väsentlig försämring av groddjurens livsbetingelser (samt givetvis alla andra arter som nyttjar dessa miljöer). Här har lek av åkergroda observerats tidigare så dränerandet av den kan betraktas som ett brott mot Art- och Habitatdirektivet (bl.a).

Historiskt så har området som idrottsplatsen är byggd på (invigdes 1966) samt planområdet varit ett stort sammanhängande våtmarksområde. På flygbilder från 1950-talet ses flera större vattensamlingar trots att området redan då är utdikad. Våtmarkerna inom planområdet är alltså den sista lilla spillran som finns kvar av dessa våtmarksmiljöer. Våtmarken vid förskolan Långe Erik förbättrades i och med att vattennivån höjdes i samband med byggandet av förskolan. Detta är positivt för groddjuren då det gör det möjligt för dem att hålla sig kvar i området. Det säger även något om hydrologin på platsen och problemen med dagvattenfrågorna som byggande här innebär.

Det tycks som att det inte kommer vara möjligt att bygga utan att avvattna området genom att påföra betydande volymer på SVOA's dagvattenledning. Detta bryter mot stadens föreskrifter om lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD). I dagsläget leker mindre vattensalamander i kärret och vanlig padda och grodor uppehåller sig här.

Dessa groddjurslokaler med deras läge mot angränsande bebyggelse är också mycket viktiga för groddjurs spridning från Nackareservatet till Nytorps gärde och vidare västerut. Skogen utgör en del av Tyrestakilen och är mycket viktig för spridningssamband åt väster. Stadsnära naturmiljöer, i det här fallet groddjurslokaler, som angränsar direkt till bebyggelse, är extra viktiga att bevara. Skälen till detta är många men ett mycket viktigt sådant är att det ger människor möjlighet att komma i kontakt med dessa djur i sin direkta närmiljö. På kvällspromenaden med hunden eller som barn när man är ute och leker själv och inte kan eller får röra sig långt från hemmet. Groddjurslokaler i stadsnära natur är ovärderliga för förståelsen för och kontakten med naturen.

Exploatering av området innebär en stor negativ påverkan på bevarandet av skyddade/skyddsvärda arter, en försämring av ekosystemtjänster som biologisk mångfald, rening av vatten och luft och förhindrande av översvämningar genom flödesreglering samt förlust av natur med höga rekreationsvärden. Området utgör en mycket viktig buffertzon mellan bebyggelsen och reservatet. En exploatering skulle ha stora negativa effekter på djurliv och rekreation i Nackareservatet genom att buller ökar och djur som i dagsläget lockas ut till kanten av reservatet tack vare de attraktiva miljöer som skogen, våtmarkerna och de övriga habitaterna inom planområdet utgör, skulle dra sig undan och försvinna. Kanske skulle de finnas kvar längre in i reservatet, kanske inte.

Yrkande

De två våtmarksområdena inom planområdet samt den intilliggande fuktlövskogen borde bevaras. Våtmarkerna bör förstärkas och skyddas genom en utvidgning av Nackareservatet. (5 foton bifogas, se planakt)

Skarpnäcks Orienteringslöpare

Skarpnäcks OL är en orienteringsklubb med verksamhet som utgår från Kärrtorps IP. Vår föreningslokal är belägen i byggnaden väster om isrinken i södra delen av idrottsplatsen. Vi har en mycket aktiv barn- och ungdomsverksamhet och under vår- och höstsäsong genomför vi varje vecka flera organiserade träningar med ett stort antal deltagare.

Planförslaget

Den föreslagna utbyggnaden påverkar vår verksamhet och vi vill därför lämna synpunkter på planförslaget.

Tillgänglighet till Kärrtorps IP

Många av våra medlemmar tar sig till/från vår föreningslokal via gångvägarna från Vikstensvägen/Bagarmossen och genom den lilla grinden vid Tennishallen. Det är viktigt att utbyggnaden inte försämrar möjligheten att på ett säkert sätt ta sig till/från idrottsplatsen från söder och väster. Det är också viktigt att säkerställa att det under hela byggtiden finns en fungerande anslutning till idrottsplatsen ifrån söder/väster.

Orienteringsverksamheten

Den föreslagna utbyggnaden tar i anspråk naturmark invid Kärrtorps IP. För våra äldre barn och ungdomar har det en mindre betydelse men verksamheten för de yngsta barnen påverkas i större omfattning då de vanligtvis springer korta orienteringsbanor på stigarna/gångvägarna närmast Kärrtorps IP. Vi vill i detta sammanhang framföra att det skulle vara positivt för vår verksamhet om stängslet runt Kärrtorps IP tas bort (vilket också föreslås i planbeskrivningen s.21). Framförallt är det stängslet längs södra delen av idrottsplatsen, närmast vår föreningslokal, som begränsar vår möjlighet till orientering.

Svenska Turistföreningen Stockholm

Detaljplan vid Kärrtorps IP -Södra delen måste förbli grönområde! Det viktiga promenadstråket som kommer från Kärrtorps centrum och Vikstensvägen, upp på höjden bakom idrottsplatsen och vidare som större stig längs dess staket, är en mycket viktig entré för folk som vill nå Nackareservatet, elljusspårerna, och skogen i allmänhet. Denna viktiga gångpassage måste undantas från exploatering! Söder om promenadstråket/ stigen visar förslaget till detaljplan en utvidgning av stadsdelen och bebyggelsen ut i Nackareservatsskogen och därmed i den stora grönstrukturen. Den innebär ingen förtätning i stadsdelen! Att planeringen väljer att lägga ny bebyggelse utanför istället för i stadsdelen är märkligt, bl.a. med tanke på vad som sagts och skrivits om hur Stadens planering ska gå till, med förtätning i befintlig bebyggelse framför utvidgning i grönområden. Skogen söder om promenadstråket/ stigen och idrottsplatsen vill vi således ska undantas från ny bebyggelse. Skogen utgör en viktig del av det grönområde som ansluter till Nackareservatet och dess naturreservat. Området är betydelsefullt för naturliv, rekreation, friluftsliv, idrott, motion, hälsa, naturpedagogik barnlek, kultur m.m. Skogen utgör även en förlängd del av Tyrestakilen, som är en av Storstockholms viktiga Gröna Kilar som regionala utvecklingsplanen RUF S tar upp, och som Stockholm lovat att följa. Förslaget antyder ett intrång i befintliga naturreservatet. Det är fullkomligt uteslutet och oacceptabelt! (Om

ev ny bebyggelse kommer till i södra delen så får den inte ligga för tätt inpå reservatet, utan behöver ha en rejäl buffert mellan sig på minst 20-30 meter.) Området norr om promenadstigen mellan Arkövägen och idrottsplatsen lämnar vi ingen synpunkt på.

KA

Ett ovanligt bra helhetsförslag. Har dock en fråga som jag skulle vilja få svar på: -Är gavelbredden densamma som hos de äldre intilliggande husen? -Om inte; varför?

RA

Fint förslag! Har lite synpunkter.

- Var försiktig med att göra det för enkelt för alla bilförare i hela Bagarmossen att använda de nya bilvägarna som genomfartsgata mot city. Det kommer påverka livsmiljön i nya området avsevärt.
- Plankartan: Hur kan bestämmelse R (kultur- och fritid) fungera tillsammans med parkering? Det ÄR ju och kommer förbli en parkering – hur kan det då vara en R-bestämmelse?
- Cykelvägen i utkanten av planområdet är idag ett relativt välanvänt stråk för gående och pendlingscyklister. För att slippa behöva leda om alla befintliga gc-trafikanter vore det fantastiskt om ni löste det så att den skärmas av och kan användas under byggtiden!

GA

Planområdet har höga till vissa naturvärden.

I den till ärendet genomförda naturmiljöutredningen framgår att området har höga till vissa naturvärden. Stora delar av området utgörs dessutom av en sumpmark. Med tanke på att området efter exploatering beräknas kunna vara bebyggt i upp till 100 år eller mer är det märkligt att miljöbedömningen bygger på två korta besök under månaden maj. En miljöbedömning bör ha ett bättre underlag och täcka fler delar av året för att rättvist kunna bedöma miljövärdena.

Eftersom planen medför att ytterligare ett icke försumbart markområde med delvis höga naturvärden kommer att fysiskt förändras och ge helt nya förutsättningar för framtida naturvärden och ekosystemtjänster så bör effekterna av dessa ses i ett ackumulerat sammanhang med redan tidigare genomförda motsvarigheter (sprängningar i berggrunder i stadsdelen) och den samlade effekten av dessa på landskapet i stort. En MKB måste tas fram för att belysa ingreppens påverkan på naturvärdena även i ett längre tidsperspektiv.

Likaså ska en eventuell förlust av sumpområdet sättas i ett större ekologiskt sammanhang. Blöta och sumpiga områden omvandlas genom dagens bebyggelseprocesser till framtida torrlagda områden med helt andra förutsättningar och de för naturen välbehövliga våtmarksområdena minskar starkt. De ackumulerade effekterna i lokalmiljön samt i ett större perspektiv av sådana ingrepp bör tydligt redovisas som en del av beslutsunderlaget. Rent generellt är våtmarker ett "hotat fenomen" i stadsnära miljö. Dränering av sådana områden leder till minskad vattentillgång i områdena runt omkring och förändrade förutsättningar för närmiljön.

Med tanke på den begränsade naturinventering i tid och omfattning som gjorts i förhållande till den tid som lagts ner på planen i stort och de områdesvis höga naturvärdena kan konstateras att effekterna av planen på förutsättningar för framtida förhållanden inte fått en tillräcklig genomlysning. Det framgår inte minst av nedanstående avsnitt.

Effekterna av den för planens genomförande nödvändiga markberedningen/- omvandlingen är ej redovisade

Såvitt kan bedömas har inte heller ingreppen i berggrunden överhuvudtaget studerats och deras effekter har inte bedömts efter hur det framtida landskapets topografi förändras av dessa ingrepp samt inte heller hur mark- och grundvattentillgång och rörlighet förändras i det framtida landskapet. Helt klart är att detta landskap blir helt annorlunda och ger helt andra förutsättningar för framtida ekosystem. Ingreppen ger oåterkalleliga fysiska skador i berggrunden och sådana bör undvikas. Detta ska också beaktas. De ackumulerade effekterna på lokallandskapet ska tas hänsyn till. I det närliggande Bagarmossen har sådana ingrepp för byggnader och vägar sen 1950-talet lett till att omkring 20 procent av stadsdelens yta är söndersprängd och detta dessutom jämnt fördelat över stadsdelens yta. Ska sådana skador åstadkommas bör de koncentreras och minimeras. Ett hållbart samhälle byggs inte genom att permanent förstöra betydande delar av landskapet. Hur stor andel av Kärrtorps yta är redan idag söndersprängd?

Vilka lösningar avses vidtas för att inte öka den irreversibla landskapsomvandlingen? Hur bidrar planen till att minska denna typ av ingrepp?

Sidan 22 i planbeskrivningen: "I planområdets norra del ligger befintlig bebyggelse flera meter högre än marken för den planerade bebyggelsen. I den södra delen ligger befintlig och ny bebyggelse på ungefär samma marknivå. Det kommer att behövas omfattande

modulering av marken för att forma en naturlig övergång mellan ny och befintlig bebyggelse." Att införa markanpassning i höjddel innebär också miljömässigt onödiga ingrepp och påverkan på dagens och det framtida landskapet. Här måste det tänkas om. De fysiska ingrepp som de (troligen) nödvändiga sprängningarna innebär kan förväntas täcka en stor del av planområdets yta. De lämnar dessutom outplånliga spår som inte är förenliga med uppbyggnad av ett långsiktigt hållbart samhälle. Ett sådant byggs så att markområdena utan större svårigheter kan återgå till framtida naturlandskap utan att förutsättningarna för dessa är radikalt förändrade. Planen bör tydligt redovisa hur stora mängder som avses sprängas bort, hur landskapet förändras genom planen, men bör i stället redovisa lösningar som ger alternativa och mindre störande lösningar i linje med att bygga ett hållbart samhälle. Det går att bygga på landskapet i stället för i det. Även här behövs en MKB för att tydligt redovisa de långsiktiga förändringarnas inverkan på förutsättningarna för framtida landskap, växt- och djurliv. MKB:n måste innehålla sådana alternativa lösningar. Det går inte av den geologiska kartan att utläsa hur djupt de olika lagren går i marken och därmed i vilken omfattning berggrunden påverkas av planerad husbyggnation. Den bortsprängda berggrunden används ofta sedan som fyllning i hus av betong. Betonghusen förbrukar dessutom cement, som leder till ytterligare ingrepp i kalkberggrunder på annan ort och som sammantaget står för ungefär 5 procent av koldioxidutsläppen globalt. Hus bör i stället därför byggas in material och med metoder som inte orsakar onödiga irreversibla ingrepp i naturen. Staden bör därför ställa krav på mer miljömässigt hållbara lösningar. Nedsprängda garage hör definitivt inte till miljömässigt bra lösningar.

Trafik

Efter tillkomsten av bebyggelse enligt planen samt andra planer som nu och framgent tas fram i närområdena kan kraftigt förvärrade trafikstockningar förväntas på Sockenvägen och på flera andra vägar i Dalen och Hammarbyhöjden. Köbildning kommer troligen att bli norm på flera av dessa ställen under stora delar av dygnet. Redan idag är köbildningen och utvecklingen illavarslande. Köer förekommer sedan några år regelbundet där de för inte så länge sedan helt saknades.

En tydlig redovisning av förväntade framtida trafiksituationer är ett självklart krav i den situation som vi idag har med ett starkt ökat bostadsbyggande. Tillkomsten av detta och andra nya planerade områden inom förorten och staden bör analyseras or ett vidare

trafikperspektiv och planen bör redovisa hur trafiken/trafikströmmar avses bli väl fungerande och långsiktigt hållbara.

Hållbarhetsaspekter som ej tas upp i planerna

Stadens ledning anser idag att staden måste växa för att svälja de inflyttningsströmmar av människor som söker sig hit. Att staden redan idag lever "över sin egna gränser" diskuteras inte, vilket är märkligt i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv. Staden är helt beroende av införsel av i stort sett alla nödvändigheter som behövs för vardagslivet. Varje stadsinnevärdare behöver enligt uppgift 1 4000 kvadratmeter jordbruksmark för att försörja invånaren under ett år. All denna mark (sammanlagt 3757 km² uträknat från invånarantal på 939 238 i mars 2017 enligt Wikipedia) ligger på annat håll där staden mestadels helt saknar rådighet och möjlighet att påverka vad som odlas/produceras. Den markytan är idag nästan precis 20 gånger större än stadens egen markyta. Med rådande befolkningstillväxt försätter sig staden i en accelererande beroende-situation som i krissammanhang kan ge betydande svårigheter att klara situationen. Dessutom ligger mer än tjugofem procent av denna yta i utlandet, vilket ytterligare minskar kontrollen. Sverige är idag inte kapabelt att försörja sig utifrån dagens markanvändning. Är det försvarbart att satsa på en utveckling med så höga försörjningsrisker inbyggda? Stadens fokus idag är alltför ekonomiskt. Ekologiska hållbarhetsaspekter redovisas inte i något som helst bredare perspektiv. Miljöingreppen anses inte vara betydande och ses inte i ett ackumulerat sammanhang och inte heller vad ingreppen på sikt ger för konsekvenser för framtida möjligheter till hållbar omgivningsmiljö. Vi har landskapet till låns av framtida generationer, inte för att vi själva ska förbruka det under vår livstid. Hur stor del av stadens markyta har genom hittills genomförda byggnationer för alltid fått berggrund radikalt förändrad? Hur har dessa ingrepp förändrat förutsättningarna för grund- och markvatten? Vad betyder dessa ingrepp för framtida förutsättningar för växtliv, för framtida generationers möjligheter att bruka landskapet och att bidra till att ett långsiktigt hållbart samhälle byggs? Dessa för framtiden så viktiga frågor berörs inte i planerna, inte heller i stadens översiktsplan. I dagens samhälle där miljöfrågorna är så oerhört viktiga är det minst sagt märkligt att miljöbitarna försvinner närapå helt i stadens utbyggnadsplaner.

Sumpområden är en bristvara genom torrläggning på många håll. Planen avser att torrlägga ytterligare ett område och avleda mark- och dagvatten från området till områden på andra håll. En redovisning av hur staden avser att trygga tillräckligt med blöta

marker inom stadens gränser bör ges och detta område bör sättas in i ett sådant större sammanhang inom ramen för MKB:n.

ME

Det norra huset (5) i kvarter 4 samt de södra husen i kvarter 3 ”tapper till” infarten (via gångvägen) till Nackareservatet från Kärrtorps centrumhålet.

UM

Det föreslagna bebyggelseområdet är viktigt både för friluftsliv och natur. Det borde ha förklarats som naturreservat för länge sedan. Området har mycket höga kvalitéer, det är en del av ett större sammanhängande naturområde. Det är en naturtyp som är särskilt typisk för regionen och som här finns både lättillgängligt och med höga värden. Detaljplaneförslaget förstör dessa värden. Därför bör detaljplaneförslaget skrotas helt. Den föreslagna bebyggelsen är till stora delar mycket artfrämmande för Kärrtorp. I alla delar av Kärrtorp utom det som ligger närmast tunnelbanan, består bebyggelsen av smala treplanshus. Det ger en god bebyggelsemiljö, där husen inte sticker upp ovanför trädkronorna. Om någon bebyggelse ska tillkomma i Kärrtorp bör den, utseendemässigt hänga väl ihop med de äldre husen. Nya hus ska inte vara högre än fyra plan, taken ska vara med takås, naturen mellan husen ska bevaras, husen ska vara putsade i ljusa fasadfärger och ha ljusa fönster. I detaljplaneförslaget finns stora brott mot Kärrtorps särart. Många av husförslagen är både fem och sexplan och till och med två ännu högre hus föreslås. Att de högsta husen dessutom ligger närmast naturen är ännu mera konstigt. Då kommer man att se husen på långt håll i skogen, dvs. ännu större delar av naturområdet skulle förstöras. Absolut inga hus ska vara högre än fyra plan. Av extra stor vikt är att ingångarna till grönområdet är gröna och attraktiva och utan hus. Att lägga garage under kvarterens gårdar är detsamma som att förstöra naturen mellan husen. Det är inte acceptabelt. Parkering ska ligga under husen, under gatorna eller på gatorna. Att göra Vikstensgatan till genomfartsgata är absolut inte acceptabelt. Slutsatsen är att planförslaget helt och hållet bör skrotas.

VE

Det räcker med bilar på Sockenvägen! Vi som bor vid Sockenvägen är redan störda av 10.000 bilar /dygn. Ännu fler blir det med nybyggnationerna. Från Bagarmossen finns en enda utfart. Det har redan byggts och planeras mer hus i Bagarmossen. I en artikel från 2012 i Stockholmdirekt beskriver man redan då trafiksituationen

som mycket problematiskt och sen dess har det blivit ännu mer trafik.

Ur artikeln: **"Staden planerar för hundratals nya bostäder i Bagarmossen – men ingen väg att ta sig dit. Den enda vägen in i området, Sockenvägen, klarar inte mer trafik.**

Sockenvägen i Enschedalen, mellan Skogskyrkogården och Bagarmossen, håller på att korka igen av all trafik. Mellan 2009 och 2011 ökade trafiken kraftigt, det blev fler tunga fordon, som bussar och lastbilar. En orsak till ökningen är att staden hela tiden bygger nya bostäder i området. Närmast planeras 500-700 bostäder i Bagarmossen-Skarpnäck och den enda vägen in till de nya områdena är Sockenvägen, och söderifrån Gamla Tyresövägen som ansluter till Sockenvägen. Men trots att Sockenvägen redan är hårt belastad och enligt både konsulter och boende i området inte klarar av mer trafik, presenteras ingen alternativ väg till Bagarmossen. I planprogrammet står bara att trafiksituationen ska utredas på sikt." *Det måste finnas andra förorter att bygga vid där det finns fler än 1 utfart.*

EG

Större hänsyn bör tas till förskolan Långe Eriks gård. Det är en stor förskola med många barn och den behöver därför en stor gård.

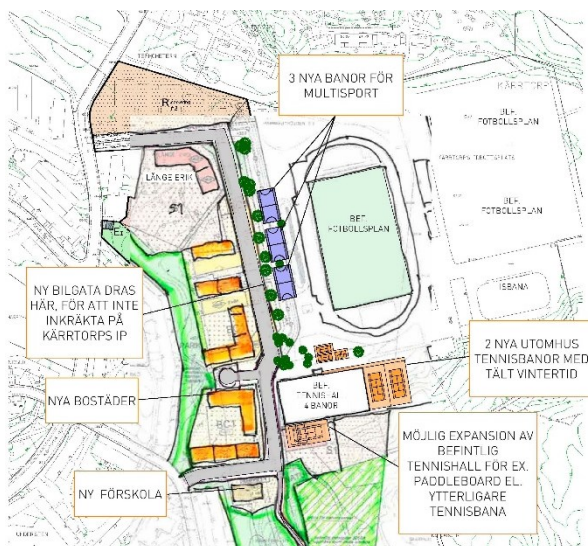
Man bör också planera om för vägen som ska gå förbi förskolans östra sida. Förskolebarn måste enligt nuvarande plan korsa en bilväg för att komma till Nackareservatet och luftkvaliteten på förskolans gård försämras med ökad biltrafik i området. Många barn och ungdomar rör sig i området på fritiden på väg till och från Kärrtorps IP och ökad biltrafik vid IP ökar även risken för trafikolyckor med barn och ungdomar inblandade.

UH

Kärrtorp, Skarpnäck, Bagarmossen och Björkhagen behöver skolor och idrottsanläggningar! Det råder stor bostadsbrist i Stockholm, men vi kan inte enbart planlägga bostäder. Vi behöver även nya skolor, idrottsanläggningar, samlingslokaler, vårdinrättningar, kyrkor och andra servicefunktioner för att en stadsdel skall fungera. Just grundskolor och idrottsanläggningar kräver stora tomter med en väl fungerande infrastruktur. Var ska dessa placeras? Vilket år är de färdigställda? Den här detaljplanen innehåller bara 600 bostäder, men om man räknar samman antalet bostäder som färdigställts de senaste åren med de som är under uppförande eller i planskede i Kärrtorp, Skarpnäck, Bagarmossen, Björkhagen och Blåsut växer befolkningen motsvarande en liten småstad.

Stadsbyggnadskontoret bör därför tydliggöra för oss boende var de nya kommunala grundskolorna ska byggas, hur befintliga idrottsanläggningar skall förstärkas, var man planlägger nya idrottshallar/bollplaner samt när dessa skall kunna tas i bruk.

Angående DP 2015-13402-5 bör den del som inkräktar på Kärrtorps IP, studeras om, så att ny gata+ ny bebyggelse hamnar utanför det befintliga stängslet som omgärdar IP. Planförslaget förhindrar all framtida expansion av nuvarande verksamheter på Kärrtorps IP, vilket kommer bli nödvändigt då befolkningen ökar. Både Spårvägens Tennisklubb, fotbollsklubbarna BKBK/Hammarby Fotboll har länge kämpat för att få större ytor eftersom de har många i kö till verksamheterna. Den befintliga förvaltningen protesterar eftersom de behöver stora ytor för snöröjning. I bifogad pdf, finns en enkel skiss som redovisar hur den nya gatan kan placeras för att inte inkräkta på IP, samt hur den västra delen av IP kan utvecklas med fler tennisbanor samt fyllas på med planer för t ex multisport. SEB Usif Arena i Rosendal, Uppsala är en bra referens på hur idrott och bostäder kan samverka. Multisport banorna utomhus nyttjas både av närliggande skolor, för basket, fotboll mm samt för klubbverksamhet kvällstid/skollov.

UH

I dagsläget har Sockenvägen redan 10.000 bilar per dygn och med de planerade 600 lägenheterna i Kärrtorp kommer vi boende i Sockenstugan att få ännu mer trafik. Vi i Sockenstugan bor på Statsrådsvägen och längs med Sockenvägen. Vi är redan nu störda av BILTRAFIKEN. Det byggs också i Bagarmossen. Det finns ju bara en avfart från Bagis och ingen ny är planerad. Det argumentet tycker jag är tillräckligt för att stoppa byggplanerna. Dessutom

skövlar man en bit värdefull skog och ökar bilismen på Vikstensvägen).

LH

Planering under stress och utan verkligt nya idéer. När man under en tioårsperiod öppnat Sverige för 1 miljon människor. Stockholm bedöms ta emot ca: 45 000 utifrån kommande inklusive den bostadsbrist som redan funnits här. Nu försöker man bygga bort bristen med en hast som inte kan ge något bra resultat.

Långsiktighet och hållbarhet är värderingar som ofta anges som vägledande. Man undrar hur man kan hålla sig dessa visioner.

Byggherrar vågar inte satsa då kostnaderna inte väntas klaras av framtida hyror. När det saknas en framsynt bostadspolitik är risken att man skapar lägenheter som blir svårhanterade när en bostadskollaps kommer. Kvantitet till varje pris är tydligen dagens lösen. Och man bygger överallt där motståndet inte är för starkt. Man släpper krav på miljövänliga bomiljöer och buller och begränsning av biltrafik. Någon översiktlig planering som ger en helhetsbild med effekter på trafikökningen framgår inte.

Sockenvägen som redan har en kraftig trafik kommer få en stor ökning med ett ökat boende på 600 lägenheter. Med 3 boende i varje blir det 1800 fler människor som skall transporteras till och från området. Slutsats: Tänk igenom planeringen ett varv till.

Begränsa planerade lägenheter med en 1/3-del. Tänk igen om det är en lämplig att resa punkthus på 7-8 våningar vid entrén till Nackareservatet. Tänk igenom hur trafiken kan kanaliseras till området genom olika områden. Finns möjlighet att lösa en del av trafiken genom att göra försök med nya idéer som bilpooler eller liknande. Trafiken i Stockholm går ju allt mer mot en infarkt. Någon gång måste planerarna påbörja en begränsning av trafiken.

BJ, SJ

1. Kärrtorp C har många cyklar parkerade vid torget. Ett bemannat cykelrum vore tacknämligt på denna plats, öppet 06-21?? (=enkla jobb). Gynnar hälsan om folk avstår från bilen.
2. Att resa hem sent på kvällen (natten) är inte kul om du är ensam tjej (eller kille). Taxi för dyrt. Eskort av ett gäng anställda i stället för arbetslösa (enkla jobb/samarbete med Lugna gatan??)
3. Kärrtorps torg behöver en "staty" där medborgarna kan få tillfälle att roa sig med att låta kulor rulla nedför en kulbana gjord av stål. Minst två banor som "tävlar" mot varandra. Kan också vara en plats för fysiklaboration på högstadiet?

ASJ

Bygg ny väg längs hela nya bebyggelsen och låt bli att öppna upp Vikstensvägen. Det lilla utrymme som tas i anspråk är inget som hindrar enligt min åsikt. Djuren får plats ändå. Hela Nackareservatet finns där. Sockenvägen tål inte fler bilar. Bygg väg till Skarpnäck!

MM

Jag tycker att det är bra att ni bygger. Önskvärt vore ungdomslägenheter. Ökar integration och variation. Jag önskar också att ni tar i beaktning att trots eventuella hastighetsbegränsningar kommer biltrafik att öka och köra snabbt. Kan ni bygga farthinder för att säkerställa att hastigheten hålls nere? Det skulle uppskattas! Jag bor på 30-väg i Bagarmossen och där körs det mycket snabbare än så.

SM

Som pappa till ett barn på förskolan Ankaret vid Vikstensvägen vill jag lämna följande synpunkter.

Trafiken

En ökning från 200 till 3000 bilar per dygn på Vikstensvägen. Detta ger följande negativa konsekvenser - ökad olycksrisk, särskilt för små barn - ökat buller - mer avgaser. Vikstensvägen är en smal gata där mötande tvingas upp på trottoaren. Barn från och till förskolan blir utsatta av detta. Även när förskolan gör utflykter till skogen drabbas de av den ökade trafiken.

Naturen

Planområdet består till största delen av fuktlövskog. Denna skog utnyttjas i dag av både människor, djur och fåglar. Bl a häckar mindre hackspett där. Där lever groddjur och fladdermöss. Har även sett kopparorm. Gullviva och liljekonvalj finns även där. Skogen uppskattas av både hundägare och barnfamiljer (till denna skog gör barngrupper från närliggande förskolor utflykter). En miljö som man inte finner i det närliggande Nackareservatet. Därför anser jag att det är olämpligt att genomföra detta byggprojekt.

Jag tycker att idrottsplatsens parkering är lämplig att bygga på.

IN, AG

Jag och min man vill å det bestämdaste be er att INTE bygga på detta tänkta område i Kärrtorps östra skog. Det kommer förstöra vår fina natur och friluftsområden. Det kommer påverka djurlivet negativt, påverka miljön negativt och det kommer bli väldigt mycket mer störigt buller. Dessutom kommer grund- och ytvattnet behöva avledas vilket strider mot den nya lagstiftningen. Det finns

bättre alternativ som inte alls gör lika stor negativ påverkan på vårt närområde så snälla tänk om.

KP

Det är för många hus för nära reservatet. När det byggs så nära skogskanten trycks djur och natur tillbaka och får mindre yta. Det blir också svårare för människor att komma till skogen. De nya husen täpper för. De två punkthusen i kurvan på Sockenvägen är väldigt konstiga. Precis där är en naturlig entré till skogen och att placera två så höga hus där blir helt fel. De skiljer sig även för mycket från övriga hus som redan finns, de har tre våningar, inte 7 eller 8. Tycker även att det byggs på tok för nära inpå Kärrtorps IP. Det kommer att bli klagomål från de som bor på idrottsverksamheten. Även där förlorar man viktig friluftsnatur och befintliga gång- och cykelstråk med riktig natur på sidan om. Tänk på flera sätt!

Jag önskar att de höga punkthusen inte byggs alls. De borde strykas från projektet. De är för nära skogen, och passar inte in i övrig bebyggelse. De inkräktar på reservatet och blir som en stor spärr mot att komma in i skogen. Den plats där de är planerade är ett ställe där många går in i reservatet. Att bygga två stora höga hus där skulle påverka tillgången till skogen negativt. Jag vill även protestera mot att byggprojektet tar mark från reservatet, vid IP. Det borde ritas om så att reservatets yta inte minskar. Jag tycker inte heller att det är bra att det byggs nya hus så nära kanten på reservatet. Reservatet naggas i kanten, och de nya husen och människorna kommer att slita för mycket på natur och djur. Jag önskar att de planerade husen och gång/cykelvägen byggs längre från reservats-gränsen. Hamnar de nya husen för nära får de ritas om. (2 skrivelser)

Bevara Kärrtorps östra skog, upprop från facebookgrupp.

”Stockholms Stad vill totalexploatera skogen mellan Kärrtorp och naturreservatet för att bygga bl.a. 600 lägenheter och 200 garageplatser. Dessutom kommer det att bli genomfartstrafik till Vikstensvägen från Kärrtorpsvägen och Sockenvägen. Samrådsmötet form av öppet hus hålls den 23 maj kl. 14-19 på Reflexen i Kärrtorp. Vi är ett nätverk som starkt ifrågasätter att man utplånar en biologiskt värdefull gammelskog, klassad med en stor andel naturvärden. Den innehåller totalt minst 40 naturvårdsarter och däribland minst 17 rödlistade arter. Bl.a. häckar mindre hackspett här. Bostäder ska självklart byggas men vi motsätter oss hänsynslösheten till värdefull natur, som tillhör oss alla och framtida generationer, samt de kulturhistoriska värdena i Kärrtorps stadsplanering. Vi finns på Facebook

under namnet Bevara Kärrtorps östra skog. Välkommen att gå med för att ge synpunkter och följa vad som händer!”

Anonymt tillägg:

Ta hänsyn till oss som bor på Vikstensvägen, mer buller, mer avgaser, mer trängsel, mer bilolyckor. Bygg med andra ord på en lämpligare plats.

A

Javisst det behövs bostäder. Men det går inte bara att bygga och bygga. När det inte finns kollektivtrafik. Det går fortare att bygga hus innan nya kommunikationer är färdiga. Tunnelbanan är knökfull redan nu. Hur har ni tänkt?

Anonyma skrivelser:

Anonym 1: Snälla sluta förtäta på våra grönområden! Den natur ni förstör och bebygger nu går inte att återkalla. Människor behöver vilket är vetenskapligt bevisat natur för att må bra. Detta är ett dagligt behov. Det hjälper alltså inte med en utflykt på helgen till en skog för att detta behov ska uppfyllas. Snälla förstör inte våra städer som har planerats mycket väl med människans behov i centrum. Tänk mer långsiktigt än så. Våra städer ska byggas för framtiden – inte för ekonomisk vinning eller för att vinna nästa val. Jag har som Kärrtorpsbo valt att bo här för att få del av naturen i min vardag utan att behöva pendla timmar till stan och arbete. Jag har ingen sommarstuga att utnyttja. Detta är alltså mitt enda hem. Det är här mina barn kommer att växa upp – det är den natur de möter från förskolan och skolan som de får i sin vardag. Detta är vårt hem. Vi som bor här har inte råd att köpa sommarhus eller flytta till en villaförort. Så snälla ta även våra synpunkter – vi som inte tillhör samhällets mest bemedlade grupp.

Anonym 2: Bygg många 4:or och 5:or för att kompensera för att det finns så få stora lägenheter i trakten. Flerbarnsfamiljer som trivs bra i området tvingas flytta härifrån pga trångboddhet.

Anonym 3: Vikstenvägen är idag en lugn gata där man kan promenera med sitt barn utan att hålla det i handen. Förskolan Ankaret har sin entré ut mot vägen. En genomfartsväg mellan Kärrtorpsvägen och Sockenvägen skulle innebära en fara för alla barn som vistas i området. Buller kommer störa. Öka livskvaliteten för både nya och gamla lägenheter genom att inte öppna upp vägen utan låt Vikstensvägen vara en återvändsgata. Tror det nya området kommer vara attraktivare utan denna gatan. Planera inte efter bilen utan oss människor som ska bo i området. Främja cykling istället.

Anonym 4: Vi tycker inte att Vikstensvägen borde öppnas upp mot Sockenvägen. Där finns redan vägar till Kärrtorpsvägen mellan, vi behöver inte 1 till. Det räcker med att en stor del av reservatet försvinner. Och varför ska det vara en stor byggnad vid entrén till reservatet? Verkar onödigt, om ni ska bygga där räcker det inte med en byggnad på samma höjd?

Anonym 5: Jättebra! ”Död” mark som inte används idag! Kör på!!

Anonym 6: Öppna icke Vikstensvägen för genomfart. Ta bort några hus och gör en genomfartsled från Sockenvägen, parallellt med IP. Nagga Nytorps gårde. Resultat. Bil/cykelväg från Bagis/Skarpnäck till Nynäsvägen.

Anonym 7: Säger nej, förslag att Vikstensvägen ej förblir återvändsgata, så mycket trafik tål vi inte på Vikstensvägen.

Anonym 8: Jag är inte emot att bygga nytt – så länge det sker på ett sätt som driver utvecklingen till det bättre. Detta är inte det. Stockholms stad måste våga bygga för framtiden. 600 lägenheter och nya vägar kommer innebära en betydande ökning av trafiken. När ska ni våga bygga för cykel helt ut? Naturområdet blir mindre för varje planförslag. Att den nuvarande buffertzonen blir väg är inte bra. Vad händer om ni bygger vägen väster om alla hus (om ni ens ska ha den)? Hur hanteras drygt 2000 fler människor i kommunaltrafiken? Och vad händer om det är 2000 människor som vill cykla till .. (*oläsligt*)? Låt skogen vara! Det behövs inga nya stigar i synnerhet inga makadamfyllda elljusspår. Naturreservatet är den enda lilla vildmarken i kommunen, låt det vara kvar. Våga vara kloka. Om ni envisas med att bygga väg – lägg den i anslutning till (*oläsligt*) – inte skogen. Det kommer inte bli billigt i stockholmshusen – bygg mer partiellt, varför inte blanda villor & bostadsrätter & hyresrätter. Tänk framåt, tänk hållbart.

Anonym 9: Viktigt med gång- och cykelvägar separerade från bilvägar.

Anonym 10: Har inget emot att få nya bostäder så länge de inte blir alltför höga och disharmoniska. 4-6 våningar är ok. Finns det inte möjlighet att minska biltrafiken eftersom den medför buller och utsläpp?

Protestlista

Protestlista mot byggplanerna i skogen bakom Vikstensvägen.
124 underskrifter.

Petter Lindencrona
planchef

Madeleine Lundbäck
stadsplanerare